

Dogfen ir Cyhoedd

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

Dr Gwynne Jones
Prif Weithredwr – Chief Executive
CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
Swyddfeydd y Cyngor - Council Offices
LLANGEFNI
Ynys Môn - Anglesey
LL77 7TW

Ffôn / tel (01248) 752500
Ffacs / fax (01248) 750839

RHYBUDD O GYFARFOD	NOTICE OF MEETING
PWYLLGOR SGRIWTINI CORFFORAETHOL (ARBENNIG)	CORPORATE SCRUTINY COMMITTEE (EXTRAORDINARY)
DYDD LLUN, 8 GORFFENNAF 2019 am 1:00 y. p.	MONDAY, 8 JULY, 2019 at 1:00 p.m.
YSTAFELL BWYLLGOR 1, SWYDDFEYDD Y CYNGOR, LLANGEFNI	COMMITTEE ROOM 1, COUNCIL OFFICES, LLANGEFNI
Swyddog Pwyllgor	Ann Holmes 01248 752518 Committee Officer

AELODAU / MEMBERS

Cynghorwyr / Councillors:-

PLAID CYMRU / THE PARTY OF WALES

Lewis Davies, John Griffith, Dylan Rees (*Is-Gadeirydd/Vice-Chair*), Alun Roberts, Nicola Roberts

Y GRWP ANNIBYNNOL / THE INDEPENDENT GROUP

Richard Griffiths, Richard O. Jones

PLAID LAFUR CYMRU/ WALES LABOUR PARTY

J. Arwel Roberts

ANNIBYNNWYR MÔN / ANGLESEY INDEPENDENTS

Aled Morris Jones (Democratiaid Rhyddfrydol Cymru/Welsh Liberal Democrats)(*Cadeirydd/Chair*)
Bryan Owen

AELODAU CYFETHOLEDIG (Gyda hawl pleidleisio ar faterion Addysg) / CO-OPTED MEMBERS (With voting rights when dealing with Educational matters)

Mr Keith Roberts (Yr Eglwys Gatholig / The Catholic Church)
Mrs Anest G. Frazer (Yr Eglwys yng Nghymru / The Church in Wales)
Mr Dyfed Wyn Jones (Rhiant Llywodraethwr – Sector Ysgolion Cynradd/Parent Governor –
Primary Schools Sector)

R H A G L E N

1 DATGANIAD O DDIDDORDEB

Derbyn unrhyw ddatganiad o ddiddordeb gan unrhyw Aelod neu Swyddog parthed unrhyw eitem o fusnes.

2 COFNODION Y CYFARFOD BLAENOROL (Tudalennau 1 - 8)

Cyflwyno cofnodion cyfarfod blaenorol y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a gynhaliwyd ar 3 Mehefin, 2019.

3 ADRODDIAD BLYNYDDOL CYFARWYDDWR Y GWASANAETHAU CYMDEITHASOL AR EFFEITHIOLRWYDD Y GWASANAETHAU CYMDEITHASOL 2018/19 (Tudalennau 9 - 52)

Cyflwyno'r Adroddiad Blynyddol drafft am 2018/19.

4 ADRODDIAD BLYNYDDOL 2018/19: GWRANDO A DYSGU O GWYNION (Tudalennau 53 - 74)

Cyflwyno Adroddiad Blynyddol Trefn Gwyno'r Gwasanaethau Cymdeithasol am 2018/19.

PWYLLGOR SGRIWTINI CORFFORAETHOL

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 3 Mehefin, 2019

YN BRESENNOL:	Cynghorydd Aled Morris Jones (Cadeirydd) Cynghorydd Dylan Rees (Is-gadeirydd) Cynghorwyr Lewis Davies, John Griffith, Richard Griffiths, Alun Roberts, J. Arwel Roberts Aelodau Portffolio Cynghorydd Llinos Medi Huws (Arweinydd ac Aelod Portffolio Gwasanaethau Cymdeithasol) Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas (Aelod Portffolio Busnes Corfforaethol) Cynghorydd Richard Dew (Aelod Portffolio Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd) Cynghorydd R. Meirion Jones (Aelod Portffolio Addysg, Llyfrgelloedd, Diwylliant ac Ieuencid) Cynghorydd R.G. Parry OBE FRAGS (Aelod Portffolio Prifffyrdd, Eiddo a Gwastraff)
WRTH LAW:	Prif Weithredwr Prif Weithredwr Cynorthwyol (Partneriaethau, Cymunedau a Gwella Gwasanaethau) Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol/Pennaeth Gwasanaethau Oedolion (ar gyfer eitem 3) Pennaeth Gwasanaethau Plant a Theuluoedd (ar gyfer eitemau 3 a 4) Pennaeth Gwasanaethau Tai (ar gyfer eitem 3) Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid (ar gyfer eitem 3) Rheolwr Rhaglen, Cynllunio Busnes a Pherfformiad (ar gyfer eitem 3) Prif Swyddog Cynllunio (ar gyfer eitem 3) Rheolwr Sgriwtini (AGD) Swyddog Pwyllgor (ATH)
YMDDIHEURIADAU:	Cynghorwyr Richard Owain Jones, Bryan Owen, Mr Keith Roberts , Mrs Anest Frazer (Aelodau Cyfetholedig), Cynghorydd Robin Williams (Aelod Portffolio Cyllid)
HEFYD YN BRESENNOL:	Cynghorydd Dafydd Roberts (drwy wahoddiad ar gyfer eitem 5), Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd

Diolchodd y Cadeirydd i'w gyd-aelodau o'r Pwyllgor am ei ail ethol fel Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a diolchodd yn benodol i'r Cynghorydd Dylan Rees, Is-gadeirydd am gadeirio'r cyfarfodydd ar 19 Mawrth a 17 Mai, 2019 yn ei absenoldeb.

1 DATGANIADAU O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau o ddiddordeb.

2 COFNODION Y CYFARFOD BLAENOROL

Cafodd cofnodion cyfarfodydd blaenorol y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a gynhaliwyd ar y dyddiadau a nodwyd isod eu cyflwyno **a'u cadarnhau** fel cofnod cywir o'r hyn a drafodwyd ar y dyddiadau hynny –

- 19 Mawrth, 2019
- 14 Mai, 2019
- 17 Mai, 2019

3 MONITRO PERFFORMIAD: CERDYN SGORIO CORFFORAETHOL CHWARTER 4 2018/19

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid yn cynnwys y Cerdyn Sgorio Corfforaethol ar gyfer Chwarter 4 2018/19 er ystyriaeth y Pwyllgor. Dangosodd yr adroddiad sefyllfa'r Cyngor yn erbyn ei amcanion gweithredol fel yr oedd ar ddiwedd pedwerydd chwarter 2018/19.

Darparodd yr Aelod Portffolio Busnes Corfforaethol grynodedig o'r canlyniadau perfformiad diwedd blwyddyn gan dynnu sylw at y meysydd hynny lle roedd perfformiad yn is na'r targed ac yn GOCH ar y cerdyn sgorio – ychydig iawn o'r rhain oedd o gymharu â'r mwyafrif o feysydd a oedd wedi perfformio yn unol â'r targed ac a oedd yn WYRDD ar y cerdyn sgorio. Darparodd yr adroddiad adlewyrchiad cadarnhaol iawn o berfformiad y Cyngor yn gyffredinol ac mewn sawl maes fe welwyd gwelliant ar berfformiad 2017/18 a oedd yn braf iawn i'w adrodd o ystyried yr heriau y mae'r awdurdod hwn ac awdurdodau lleol eraill yn eu hwynebu. Cyfeiriodd yr Aelod Portffolio at y Dangosyddion Perfformiad sydd wedi tanberfformio yn erbyn eu targedau blynyddol a'r rhesymau am hynny fel a ddarperir gan y gwasanaethau perthnasol (fel y nodir ym mharagraff 2.1.9). Er bod perfformiad Chwarter 4 o ran presenoldeb yn y gwaith yn well nac ar gyfer Chwarter 3, roedd y sgôr cronos o 10.34 diwrnod gwaith a gollwyd ar gyfer pob aelod o staff Cyfwerth ag Amser Llawn (FTE) ychydig yn siomedig gan ei fod yn uwch na'r targed o 9.75 ar gyfer pob gweithiwr FTE. Rhoddodd yr Aelod Portffolio sicrwydd bod hyn yn derbyn sylw ar lefel uchel. Roedd yr adroddiad hefyd yn cyffwrdd ar Wasanaeth Cwsmer ac unwaith eto yma yn dangos darlun a oedd yn gwella gan nodi hefyd fod nifer defnyddwyr ApMôn a gwefan y Cyngor wedi parhau i gynyddu a'r gobaith oedd y byddai hyn yn arwain at fwy o ffurflenni ar-lein a chyswllt ar-lein.

Dywedodd y Rheolwr Rhaglen, Cynllunio Busnes a Pherfformiad, wrth baratoi ar gyfer y flwyddyn i ddod, y byddai'n ddefnyddiol adlewyrchu ar bwrpas y Cerdyn Sgorio Corfforaethol a oedd yn declyn rheoli er mwyn galluogi'r Cyngor i sicrhau bod y ddarpariaeth ar gyfer trigolion yr Ynys mor dda â phosibl. Wedi'i asesu yn y cyd-destun hwn, roedd perfformiad y Cyngor drwyddi draw yn galonogol iawn gyda dim ond 3 allan o oddeutu 50 Dangosydd Rheoli Perfformiad yn is na'r targed sy'n rhoi sicrwydd i Aelodau am gadernid y sylfaen sydd wedi'i rhoi yn ei lle a fyddai hefyd yn hwyluso gwelliannau pellach wrth symud ymlaen.

Wrth ystyried yr adroddiad, trafodwyd y canlynol gan y Pwyllgor –

- **Y camau sy'n cael eu cymryd i reoli absenoldebau salwch mewn ysgolion cynradd – DP 04a yn dangos yn GOCH ar y Cerdyn Sgorio.** Cadarnhaodd y Pennaeth Dysgu bod yr ymagwedd ar y cyd ag Adnoddau Dynol sy'n cael ei cymryd

er mwyn targedu'r 10 ysgol gynradd lle ystyriwyd bod lle i wneud gwahaniaeth ynghyd â sicrhau bod yr holl ysgolion yn cadw at y polisiau rheoli yn dechrau sicrhau canlyniadau dros y ddau dymor. Un o'r materion mwyaf heriol oedd absenoldebau salwch hirdymor a oedd yn anodd ei ddatrys.

- Yn genedlaethol, bod perfformiad yr Awdurdod o ran absenoldeb salwch yn ei osod yn y 10 cyntaf o'r 20 Cyngor a oedd wedi adrodd ar eu ffigyrau perfformiad hyd yma. Roedd y Cyngor a oedd yn y safle isaf o'r 20 â sgôr o 13 o ddyddiau gwaith wedi'u colli.
- **DP 08 – canran y Cyfarfodydd Adolygu Presenoldeb (CAP) a gynhaliwyd a ddangosir yn GOCH.** Nodwyd bod y tuedd ar gyfer y dangosydd hwn at i lawr a bod perfformiad o 58% yn eithaf pell o'r targed o 80%. Rhoddodd y Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid ddiweddiariad i'r Pwyllgor gyda'r data CAO diweddaraf a oedd yn rhoi sgôr cronnos o 74% ar gyfer y flwyddyn a oedd yn uwch na'r 69% ar gyfer 2017/18 er bod ffigwr Chwarter 4 yn dal yn is na'r chwarter blaenorol.
- **Dangosydd DP 11 – canran y staff â Thystysgrif DBS (os oes angen un arnynt ar gyfer eu rôl) yn dangos fel 98%.** Gofynnodd y Pwyllgor am gadarnhad o faint o 2,200 o staff y Cyngor oedd angen Tystysgrif DBS. Dywedodd y Pennaeth Proffesiwn (AD) na allai ddarparu union ffigwr heb gyfeirio at y gwasanaethau sy'n rheoli hyn yn uniongyrchol ond gallai edrych i mewn i hyn ac adrodd yn ôl. Wrth gadarnhau ymhellach ac er mwyn tawelu unrhyw bryderon sydd gan y Pwyllgor ynglŷn â'r mater fe ddywedodd y Swyddog, mewn amgylchiadau lle efallai y byddai oedi gyda'r broses o gael tystysgrif, y byddai'r Pennaeth Gwasanaeth yn cynnal asesiad risg er mwyn gweld a oedd yr unigolyn yn gallu cyflawni dyletswyddau'r swydd ai peidio. Cadarnhaodd y Pennaeth Gwasanaethau Oedolion mai dyma'r drefn yn y Gwasanaeth Oedolion h.y. cai pob penderfyniad o ran a ddylid gadael unigolion sydd wedi derbyn asesiad risg i barhau i weithio yn y tymor byr tan iddynt gael Tystysgrif DBS ei gyfeirio at y Pennaeth Gwasanaeth yn ddiethriad. Tynnwyd sylw at y ffaith nad oedd targed nac unrhyw wybodaeth arall i gyd-fynd â'r DP ac mewn ymateb i hynny, hysbyswyd y Pwyllgor fod gan Fwrdd Diogelu Corfforaethol yr Awdurdod gyfrifoldeb am faterion o'r fath a bod angen sicrhau bod gwybodaeth yn cael ei huwchgysyfeirio a'i rhaeadru i lawr o'r Bwrdd hwnnw.
- **Dangosydd Pam/018 – canran yr holl geisiadau cynllunio a benderfynwyd ar amser yn dangos yn GOCH ar y cerdyn sgorio gyda pherfformiad o 81% yn erbyn targed o 90%.** Dywedodd y Prif Swyddog Cynllunio wrth y Pwyllgor fod nifer o ffactorau wedi effeithio ar berfformiad gan gynnwys cyflwyno a phrofi system weinyddol newydd a oedd yn golygu'r angen i ail ddiffinio rhai rolau a chyfrifoldebau a gafodd sgil effaith ar y llif gwaith. Roedd hyn, ynghyd â chyflwyniad y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd wedi bod yn her ac wedi arwain at oedi mewn rhai achosion. Mae'r Gwasanaeth hefyd wedi treulio amser yn ystod y flwyddyn yn mynd i'r afael ag ôl-groniad o achosion gorfodi. Byddai'r amser a dreuliwyd yn canolbwyntio ar y pethau sylfaenol yn talu ar ei ganfed yn y dyfodol gyda'r swydd wag yn y Tîm Ceisiadau Cynllunio bellach wedi ei llenwi a swydd yn ymwneud â GDPR wedi ei chreu a mwy o ffocws wedi'i roi i reolwyr a swyddogion a fydd yn gwella gwytnwch y Gwasanaeth ar gyfer y dyfodol.
- **Pryder am broffil gorfodi o fewn Cynllunio fel maes arbenigol a chapasiti digonol o fewn y Tîm Gorfodi.** Dywedodd y Prif Swyddog Cynllunio wrth y Pwyllgor fod rhai bylchau wedi bod yn y Tîm Gorfodaeth Gynllunio sydd rŵan yn cael eu datrys fel rhan o'r ymdrech i ddod â lefel uchel o arbenigedd i'r broses orfodi ac er mwyn defnyddio systemau newydd mewn ffordd fwy effeithiol fel bod Gorfodaeth yn gweithredu'n fwy rhagweithiol.
- **Dangosydd PAM/025 (PM19) – roedd canran y bobl a gedwir yn yr ysbyty tra'n disgwyl am ofal cymdeithasol fesul 100 o'r boblogaeth 74+ oed yn GOCH yn dilyn cofrestru perfformiad o 7.78 ar ddiwedd y llynedd yn erbyn targed blynyddol o 3.** Dywedodd y Pennaeth Gwasanaethau Oedolion fod blaenoriaeth

wedi'i roi yn y flwyddyn ddiwethaf i gryfhau'r ddarpariaeth yn y gymuned trwy gwahanol ffyrdd er mwyn cefnogi pobl i allu aros yn eu cartrefi yn hytrach na mynd i ofal preswyl, a hefyd eu galluogi i adael yr ysbyty yn gynt. Er bod y gwaith hwn wedi profi'n llwyddiannus ar y cyfan o ran rhyddhau pobl i ofal cartref o fewn 48 awr a gan hynny galluogi mwyafrif yr unigolion i ymadael â'r ysbyty, neu sydd angen pecyn yn y gymuned, mae problem yn parhau o ran codio cleientiaid gyda gwahaniaeth barn am y ffigyrau Oedi wrth Drosglwyddo Gofal sy'n deillio o hynny. Mae angen mwy o amser er mwyn gallu cadarnhau'r ffigyrau gyda BIPBC ac mae hefyd angen i'r Gwasanaeth fod yn rhan o'u proses gymeradwyo ('sign off') bob mis – bydd hyn yn derbyn sylw dros y misoedd nesaf. Ar y cyfan, roedd y Gwasanaeth yn hyderus bod gwelliannau wedi eu gwneud o ran cryfhau'r gwasanaeth ail alluogi a'r tîm ond o ran y cafeat fod y lleoliadau preswyl yn dal i fod o dan bwysau. **Gofynnodd y Pwyllgor am ddiweddariad yn y cyfarfod nesaf ar y trafodaethau â BIPBC am wella'r broses codio data.**

- **Pryder am reoli gwariant yn y Gwasanaethau oedolion oherwydd y cynnydd mewn galw.** Dywedodd y Pennaeth Gwasanaethau Oedolion wrth y Pwyllgor fod y Gwasanaeth wedi mynd ati i weithio'n galed gyda'r unigolion hynny lle roedd ymyrraeth amserol yn golygu y gellid darparu ar eu cyfer o fewn y gymuned heb yr angen am fynediad at Wasanaethau. Yn ogystal, mae'r Gwasanaeth wedi ceisio sicrhau ei fod yn comisiynu yn y ffordd orau bosibl er mwyn cadw costau pecynnau gofal i lawr. Gall y sefyllfa newid o un dydd i'r llall a chynhelir trafodaethau dyddiol â BIPBC yn enwedig mewn perthynas â chostau Gofal Iechyd Parhaus sy'n gallu bod yn faes ansicr ac yn gallu achosi anghytundeb. Roedd yr agwedd tuag at reoli gwariant felly wedi bod yn ddeublyg – rheoli galw ar y pwynt mynediad a chynnwys y defnydd o becynnau gofal drud. Rhybuddiodd yr Aelod Portffolio Gwasanaethau Cymdeithasol fod y nifer gynyddol o bobl hŷn ynghyd â'r cynnydd yn y galw o fewn iechyd meddwl ac anableddau dysgu wedi golygu bod rheoli galw a chostau o ganlyniad i hynny yn y Gwasanaethau Oedolion wedi bod yn heriol ac y bydd hynny'n parhau.
- **Dangosydd PAM/012 – canran yr aelwydydd a gafodd eu hatal rhag bod yn ddigartref a welodd ostyngiad o 65.2% yn 2017/18 i 52.93% yn 2018/19.** Dywedodd y Pennaeth Gwasanaethau Tai wrth y Pwyllgor fod tri absenoldeb tymor hir wedi bod o fewn y Tîm Opsiynau Tai a oedd wedi effeithio ar berfformiad a hynny yn ychwanegol at y ffaith bod 724 o bobl wedi cyflwyno eu hunain i'r gwasanaeth yn ystod y flwyddyn galendr – o dan deddfwriaeth digartrefedd mae angen i'r Gwasanaeth asesu ymgeiswyr os ydynt dan fygythiad o ddigartrefedd o fewn amserlen o 56 diwrnod. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol roedd 87 o achosion yn parhau ar agor o gymharu â 59 y flwyddyn flaenorol gyda 38 ohonynt wedi'u hagor ym mis Mawrth. Sicrhawyd y Pwyllgor gan y Swyddog fod y dirywiad mewn perfformiad yn cael ei ystyried yn rhywbeth dros dro a'i bod yn sefyllfa eithriadol oherwydd absenoldebau staff a galw uwch; roedd 2 o'r 3 a oedd i ffwrdd o'r gwaith am gyfnodau estynedig bellach wedi dychwelyd ac y dylai hynny helpu i wella perfformiad.
- **Cynnydd yn y benthyca a wnaed – £15,563,536 a fenthycwyd yn erbyn cyllideb o £5,783,000 gan roi amrywiad o £169.13%.** Dywedodd y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 fod y Cyngor yn y blynyddoedd diwethaf wedi gweithredu strategaeth o ddefnyddio ei falansau arian parod mewnol ei hun er mwyn ariannu gwariant cyfalaf lle bo hynny'n bosibl er mwyn sicrhau'r lefel isaf Bosibl o fenthycia allanol a'r costau ynghlwm â hyn. Wrth i arian wrth gefn y Cyngor leihau, felly hefyd arian parod y cyngor gan olygu bod benthychiadau wedi cael eu cymryd mwyn ailgyflenwi balansau'r Cyngor a hefyd er mwyn manteisio ar y graddfeydd benthyca ffafriol a gynigir gan Llywodraeth Cymru am gyfnodau cyfyngedig fel rhan o'r Rhaglen Moderneiddio Ysgolion a oedd, fe ystyriwyd, yn gam synhwyrol i'w gymryd gan fod y tymor benthyca yn 50 mlynedd.

Yn dilyn ystyried yr holl wybodaeth a gyflwynwyd ynghyd â'r esboniadau a ddarparwyd gan y Swyddogion / Aelodau portffolio ar y pwyntiau a godwyd, penderfynwyd fod y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol –

- Yn nodi'r meysydd y mae'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth yn eu rheoli er mwyn sicrhau gwelliannau ar gyfer y dyfodol fel yr amlinellir yn yr adroddiad mewn perthynas â meysydd sy'n tanberfformio, adolygu Dangosyddion Perfformiad 2019/20 a thargedau Presenoldeb yn y Gwaith, Gwasanaeth Cwsmer a threfniadau Rheoli Cwynion yn y Gwasanaethau Plant, ac ei fod
- Yn argymhell mesurau lliniaru ar gyfer y meysydd hynny fel y nodir yn yr adroddiad.

CAMAU PELLACH: Y Pwyllgor i dderbyn diweddariad yn y cyfarfod nesaf ar gynnydd o ran trafodaethau â BIPBC o ran gwella'r broses codio data mewn perthynas â ffigyrau DETOC.

4 MONITRO GWELLIANT YN Y GWASANAETHAU PLANT A THEULUOEDD

- Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Plant a Theuluoedd yn nodi'r meysydd yr oedd y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd wedi canolbwyntio arnynt ers cyflwyno'r adroddiad cynnydd chwarterol blaenorol ar gyfer ystyriaeth y Pwyllgor. Nodwyd fod y gwaith o wella'r gwasanaeth bellach yn cael ei yrru gan Gynllun Datblygu Gwasanaeth 3 blynedd newydd yn cynnwys 5 o themâu a oedd wedi disodli'r Cynllun Gwella Gwasanaeth Blaenorol.

Dywedodd y Pennaeth Gwasanaethau Plant a Theuluoedd fod yr adroddiad diweddaraf hwn yn darparu tystiolaeth graffigol o'r gwelliant mewn perfformiad yn erbyn dangosyddion perfformiad allweddol yn Chwarter 4 2018/19 o'u cymharu â pherfformiad yn erbyn yr un dangosyddion yn Chwarter 4 2017/18. Aeth â'r Pwyllgor drwy bob un o'r Dangosyddion Perfformiad gan egluro'r agweddau o'r gwasanaeth a fesurwyd gan amlygu arwyddocâd y gwelliant mewn perthynas â phob un yn unigol ac ar y cyd, gan adlewyrchu ar y newidiadau positif a'r datblygiadau cadarnhaol a oedd yn digwydd i'r gwasanaeth yn gyffredinol. Cafodd y positifrwydd ei atgyfnerthu ymhellach gan y gostyngiad yn nifer y cwynion Cam 1 yr oedd y Gwasanaeth wedi eu derbyn yn ystod Chwarter 4 ynghyd â'r 68 o ganmoliaethau a dderbyniwyd yn ystod y flwyddyn yn dangos gwerthfawrogiad o broffesiynoldeb staff, y gefnogaeth a dderbyniwyd gan deuluoedd a'r perthnasau cadarnhaol a ffurfiwyd gyda defnyddwyr gwasanaeth yn cynnwys plant. Yn ogystal â chanolbwyntio ar berfformiad, mae'r Gwasanaeth wedi treulio amser yn datblygu polisiau sy'n ymwneud yn benodol ag ôl-ofal a materion ariannol ar gyfer plant sy'n derbyn gofal ac mae Pecyn Maethu newydd wedi'i lansio sy'n creu mwy o ddiddordeb mewn maethu.

Gan gyfeirio at drefniadau'r dyfodol, gofynnodd yr Aelod Portffolio Gwasanaethau Cymdeithasol am ganiatâd y Pwyllgor i sefydlu'r Panel Gwella Gwasanaethau Cymdeithasol a fyddai'n ymdrin â Gwasanaethau Oedolion ynghyd â'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd. Byddai hyn yn galluogi'r Gwasanaethau Oedolion i dderbyn yr un lefel o graffu ag y mae'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd wedi'i dderbyn yn y blynyddoedd diwethaf a byddai hefyd yn galluogi Aelodau Etholedig i ddatblygu gwybodaeth fanylach am y prosesau a'r heriau o fewn y Gwasanaethau Oedolion. Roedd y cynnig hwn wedi'i argymhell gan y Bwrdd Trawsnewid Gofal Cymdeithasol i Oedolion a'r Panel Gwella Gwasanaethau Plant yn eu cyfarfodydd ar 22 Mai, 2019 a 23 Mai 2019.

Trafodwyd y materion canlynol wrth ystyried yr adroddiad –

- Roedd y Pwyllgor yn falch o nodi'r gwelliant mewn perfformiad y mae'r data yn yr adroddiad yn tystio iddo ac fe groesawyd hefyd y cynnydd sydd wedi'i wneud o ran

gwella cadernid polisïau, prosesau a gweithdrefnau o fewn y Gwasanaeth. Roedd y Pwyllgor yn awyddus i ddeall sut roedd y gwelliant sylweddol mewn perfformiad wedi'i gyflawni, o ran nifer y plant ysgol sydd wedi newid ysgol am resymau nad ydynt yn rhai triosiannol, o ystyried y llynedd bod bron i draean o'r plant oedran ysgol wedi gorfod newid ysgol am resymau nad oeddynt yn rhai trosiannol gyda 19 ym mis Medi yn unig o gymharu â 6.5% ar gyfer eleni. Cynghorwyd y Pwyllgor fod mwy o sefydlogrwydd o fewn y tîm Gweithwyr Gofal Cymdeithasol Plant sy'n golygu bod modd datblygu perthnasau mwy sefydlog a chyson gyda phlant unigol a bod hyn ynghyd â gwaith y Tîm Teuluoedd Gwydn a'r Gwasanaeth yn bod yn fwy parod i herio rhybuddion gan asiantaethau preifat o ddod â lleoliad i ben er mwyn trafod unrhyw faterion a allai fod wedi codi, i gyd wedi cyfrannu at sicrhau bod perfformiad yn y cyswllt hwn yn is na'r targed.

- Roedd y Pwyllgor yn gefnogol o sicrhau'r un lefel o graffu i'r Gwasanaethau Plant ond gofynnwyd am fwy o eglurder pam yr ystyriwyd y byddai cyfuno'r gwaith o graffu dau wasanaeth o fewn un panel yn fwy effeithiol na chael dau banel ar wahân. Cadarnhaodd yr Aelod Portffolio Gwasanaethau Cymdeithasol yr ystyriwyd fod yr arbenigedd a'r wybodaeth o Wasanaethau Plant y mae Aelodau wedi'i chael drwy'r Panel Gwella Gwasanaethau Plant angen ei efelychu gyda'r Gwasanaethau Oedolion. Y ffordd orau o gyflawni hyn, gan gymryd i ystyriaeth y capasiti cyfyngedig o ran niferoedd yr Aelodau Etholedig ar y Cyngor, fyddai drwy gael un panel gyda chylch gwaith i gynnwys Gwasanaethau Plant a Theuluoedd a'r Gwasanaeth Oedolion. Byddai 6 mis cyntaf y panel newydd yn cael ei dreulio yn ymgyfarwyddo/hyfforddi'r aelodau ym mhob agwedd o'r Gwasanaeth Oedolion (hyfforddiant a sesiynau codi ymwybyddiaeth fel a fu'n nodwedd o raglen waith y Panel gwella Gwasanaethau Plant presennol) gyda'r elfen perfformiad i gael sylw drwy raglen waith yn cyfuno elfennau o'r ddau wasanaeth gyda'r nod yn y pen draw o wella dealltwriaeth Aelodau o'r Gwasanaethau Cymdeithasol yn ei gyfarwydd.

Cadarnhaodd y Prif Weithredwr mai'r amcan oedd datblygu dealltwriaeth a gwerthfawrogiad Aelodau o anghenion y Gwasanaethau Oedolion i'r un lefel o aeddfedrwydd a ddatblygwyd yng nghyd-destun y Gwasanaethau Plant. Byddai hyn yn galluogi Aelodau i graffu a herio'r Gwasanaethau Oedolion gyda hyder, oherwydd bod ganddynt y wybodaeth angenrheidiol i allu gwneud hynny, fel sydd wedi digwydd gyda'r Gwasanaethau Plant.

Yn dilyn ystyried yr holl wybodaeth a gyflwynwyd ynghyd â'r esboniadau a ddarparwyd gan y Swyddogion/Aelodau Portffolio mewn perthynas â'r pwyntiau a godwyd, PENDEFFYNWYD bod y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol –

- Yn cadarnhau ei fod yn fodlon â chyflymder y cynnydd a'r gwelliannau a wnaed hyd yma o fewn y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd a llongyfarch y Gwasanaeth am hynny.
- Cymeradwyo sefydlu'r y Panel Gwella Gwasanaethau Cymdeithasol er mwyn gallu dechrau ar y gwaith ar unwaith.

NI CHYNIGWYD UNRHYW GAMAU PELLACH

- Cyflwynwyd adroddiad gan y Panel Gwella Gwasanaethau Plant yn disgrifio gwaith ac allbwn y Panel yn ystod y cyfnod rhwng Mawrth 2019 ac Ebrill 2019 ar gyfer ystyriaeth y Pwyllgor.

Adroddodd y Cynghorydd Richard Griffiths, cynrychiolydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ar y Panel, ar waith y Panel yn ystod y cyfnod hwn a oedd yn cynnwys themâu'r Cynllun Datblygu Gwasanaeth newydd a'r Ymweliadau Laming. Yn ychwanegol, roedd y Panel ym

mis Ebrill wedi ymgymryd â hunan-werthusiad o'i effaith a byddai'n adrodd yn ôl ar y canlyniad yn yr adroddiad cynnydd nesaf i'r Pwyllgor a oedd wedi'i gynllunio ar gyfer Medi, 2019. Nid oedd unrhyw faterion wedi eu huwchgysyrru ar gyfer sylw'r Pwyllgor yn y chwarter hwn a gofynnwyd i'r Pwyllgor ystyried a oedd yn fodlon â chadernid gwaith monitro'r Panel hyd yma.

Yn dilyn ystyried yr adroddiad a chadarnhau ei fod yn fodlon â gwaith a chyfeiriad y Panel, penderfynodd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol nodi'r canlynol –

- **Y cynnydd a wnaed hyd yma gyda gwaith y Panel Gwella Gwasanaethau Plant o ran cyflawni ei raglen waith.**
- **Bod y Cynllun Gwella Gwasanaeth bellach wedi ei fabwysiadu, gyda'r Cynllun Gwella Gwasanaeth blaenorol bellach wedi ei gau.**
- **Y meysydd gwaith sydd wedi eu cynnwys yn ystod Ymweliadau Laming fel ffordd o gryfhau atebolrwydd a gwybodaeth a dealltwriaeth aelodau'r Panel.**
- **Y rhaglen ddatblygu barhaus ar gyfer aelodau'r Panel sy'n cael ei darparu'n fewnol.**

NI GYNIGIWDYD UNRHYW GAMAU PELLACH

5 AELODAETH O'R PANEL SGRIWTINI CYLLID

Cyflwynwyd i'w ystyried, adroddiad y Rheolwr Sgriwtini yn gofyn i'r Pwyllgor enwebu un aelod ychwanegol i wasanaethu ar y Panel Sgriwtini Cyllid.

Eglurodd y Cynghorydd Dafydd Roberts, Cadeirydd y Panel Sgriwtini Cyllid, wrth i'r Panel esblygu ac fel rhan o'r hunan-werthusiad diwedd blwyddyn, cafodd ei argymhell fod aelodaeth presennol y Panel o 4 aelod (2 aelod o bob pwyllgor sgriwtini) yn cael ei gynyddu gan 2 aelod ychwanegol – un o bob pwyllgor sgriwtini – er mwyn cynyddu capasiti a darparu agwedd fwy cadarn tuag at sgriwtini cyllid.

Ar ôl cytuno y dylid ymestyn aelodaeth y Panel, PENDERFYNWYD enwebu'r Cynghorydd John Griffith i wasanaethu ar y Panel Sgriwtini Cyllid.

NI GYNIGIWDYD UNRHYW GAMAU PELLACH

6 BLAEN RAGLEN WAITH

Cyflwynwyd Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ac **fe'i nodwyd** gan Aelodau heb unrhyw newidiadau.

**Cynghorydd Aled Morris Jones
Cadeirydd**

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN <u>Templed Adroddiad Sgriwtini</u>	
Pwyllgor:	Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol
Dyddiad:	8 Gorffennaf 2019
Pwnc:	Adroddiad Blynnyddol y Cyfarwyddwr ar Effeithiolrwydd y Gwasanaethau Cymdeithasol 2018/19
Pwrpas yr Adroddiad:	Derbyn sylwadau ac awgrymiadau ynghylch unrhyw welliannau i fersiwn ddrafft derfynol Adroddiad Blynnyddol y Cyfarwyddwr fel y'i cyflwynwyd gan y Cyfarwyddwr Dros Dro
Cadeirydd Sgriwtini:	Y Cynghorydd Aled Morris Jones
Aelod(au) Portffolio:	Y Cynghorydd Llinos Medi
Pennaeth Gwasanaeth:	Alwyn Jones, Pennaeth Gwasanaethau Oedolion a Fôn Roberts, Pennaeth y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn:	Alwyn Rhys Jones, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol Dros Dro Emma Edwards, Dirprwy Reolwr Busnes 01248 751887
E-bost:	Emmaedwards@ynysmon.gov.uk
Aelodau lleol:	Mae'n berthnasol i'r holl Aelodau

1 – Argymhelliad/ion

Argymhellion

1.1 Gwahoddir Aelodau i gyflwyno sylwadau ar gynnwys Adroddiad Blynnyddol Drafft y Cyfarwyddwr ar Effeithiolrwydd y Gwasanaethau Cymdeithasol yn Ynys Môn yn 2018/19.

1.2 Argymhellir bod yr Aelodau'n ystyried:

- A yw'r adroddiad yn adlewyrchu sefyllfa bresennol y Cyngor o safbwynt y modd y mae'n cyflawni ei Wasanaethau Cymdeithasol;
- A yw'r adroddiad yn adlewyrchiad cywir o'i flaenoriaethau gwella o safbwynt y Gwasanaethau Oedolion a Phlant a Theuluoedd ar gyfer y flwyddyn i ddod;
- A yw'r adroddiad yn adlewyrchu atebolrwydd a chyfrifoldebau'r Cyngor o ran ei Wasanaethau Cymdeithasol

2 – Cyswllt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Arall

Mae'r gwaith a wneir gan y Gwasanaethau Cymdeithasol â chyswllt â'r tri amcan a nodwyd yng Nghynllun Cyngor Sir Ynys Môn am 2017/2022.

3 – Egwyddorion Fel Canllaw ar gyfer Sgriwtini

Er mwyn cymhorthi Aelodau wrth graffu'r pwnc:-

3.1 Effaith mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau [ffocws ar y cwsmer/dinesydd]

Mae'r adroddiad yn nodi'r blaenoriaethau ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol am y flwyddyn i ddod a cheir ynddo yn ogystal, adlewyrchiad ar y 12 mis a aeth heibio. Mae dinasgyddion Ynys Môn wrth wraidd popeth a wnawn ac mae'r adroddiad yn rhoi sylw i waith yr Awdurdod gan sicrhau ein bod yn cydymffurfio â'r Ddeddf Gofal Cymdeithasol a Llesiant.

3.2 Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd [ffocws ar werth]

Mae pennod benodol yn yr adroddiad yn nodi ein hadnoddau ariannol a'r modd yr ydym yn cynllunio ar gyfer y dyfodol. Mae'n her barhaus i gydbwyso anghenion ein dinasgyddion o fewn y dyraniad ariannol ond mae'r adroddiad yn dwyn sylw at gynllunio cyllidebol clir.

3.3 Edrych ar unrhyw risgiau [ffocws ar risg]

Mae'r adroddiad yn cynnwys diweddariad ar y risgiau i'r gwasanaeth, gan gynnwys yr hyn a wnaethom i wella ein Gwasanaethau Plant yn ystod y 12 mis diwethaf. Mae goblygiadau ariannol yn risg barhaus a rhoddwyd sylw i hyn yn fanwl (gweler uchod).

3.4 Craffu'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu warantu ansawdd [ffocws ar berfformiad ac ansawdd]

Bydd yr adroddiad yn cael ei rannu gydag aelodau o staff mewn Cynhadledd ar y Cyd i Staff y Gwasanaethau Cymdeithasol ym Mehefin. Cafwyd mewnbwn gan adrannau eraill megis Tai, Addysg ac ati. Caiff yr adroddiad ei graffu gan Uwch Dîm Arweinyddiaeth (yr Awdurdod (24/6/19) cyn cael ei gylchredeg i'r Pwyllgor Sgriwtini, Pwyllgor Gwaith a chyfarfod o'r Cyngor Llawn yn ddiweddarach yn y flwyddyn.

3.5 Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:

- hirdymor
- atal
- integreiddio
- cydweithio
- cynnwys

[ffocws ar lesiant]

Mae llesiant yn ganolog i bopeth a wnawn ac mae'r adroddiad yn amlinellu ein blaenoriaethau am y flwyddyn i ddod. Mae'n rhoi sylw i arfer dda, astudiaethau achos ac yn amlinellu prosiectau sydd wedi eu cwblhau, megis Hafan Cefni. Mae'r adroddiad yn dilyn fformat penodol yn unol â Chôd Ymarfer y Ddeddf Gofal Cymdeithasol a Llesiant ac yn rhoi ystyriaeth i'r penawdau uchod.

4 - Cwestiynau Sgriwtini Allweddol

Argymhellir bod aelodau'n ystyried:

- a) A yw'r adroddiad yn adlewyrchu sefyllfa bresennol y Cyngor o safbwynt y modd y mae'n cyflawni ei Wasanaethau Cymdeithasol;
- b) A yw'r adroddiad yn adlewyrchiad cywir o'i flaenoriaethau gwella o safbwynt y Gwasanaethau Oedolion a Phlant a Theuluoedd ar gyfer y flwyddyn i ddod;
- c) A yw'r adroddiad yn adlewyrchu atebolrwydd a chyfrifoldebau'r Cyngor o ran ei Wasanaethau Cymdeithasol

5 – Cefndir / Cyd-destun**Cefndir:**

Mae'n ofyniad statudol bod y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn cyhoeddi adroddiad blynyddol. Mae Cyfarwyddwr Cyngor Ynys Môn wedi bod yn cyhoeddi adroddiad ers 2009/10. Pwrpas yr Adroddiad Blynyddol yw hyrwyddo ymwybyddiaeth ac atebolrwydd ar gyfer perfformiad a'r cynnydd a wnaed dros y flwyddyn ddiweddaraf o ran cyflawni Gwasanaethau Cymdeithasol yng Nghyngor Sir Ynys Môn ynghyd ag amlinellu'r blaenoriaethau gwella ar gyfer y flwyddyn i ddod.

Dyluniad Terfynol

Nodwch os gwelwch yn dda y bydd yr adroddiad terfynol, unwaith y caiff ei gytuno, yn cael ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor. Bydd y drafft terfynol yn cael ei ddylunio gan Ddylunydd Graffig y Cyngor.

Amserlen

Bwriedir rhannu'r adroddiad gyda'r pwyllgorau isod:

Uwch Dîm Arweinyddiaeth 24 Mehefin 2019 - gwblhawyd- UDA yn cytuno ar y cynnwys

Pwyllgor Sgriwtini 8 Gorffennaf 2019

Pwyllgor Gwaith 15 Gorffennaf 2019

Cyngor Llawn 10 Medi 2019

6 – Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb [cynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]

Amherthnasol

7 – Goblygiadau Ariannol

Amherthnasol

8 – Atodiadau

Copi o'r adroddiad draft.

9 - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach os gwelwch yn dda):

- Adroddiad Blynyddol y Cyfarwyddwr 2017/18
- Arolygiad o Wasanaethau Plant Cyngor Sir Ynys Môn, Arolygiaeth Gofal Cymru, Rhagfyr 2018

Drafft 0.5 CYM

Adroddiad Blynyddol y Cyfarwyddwr ar effeithiolrwydd y Gwasanaethau Cymdeithasol 2018-19

DRAFT

Cynnwys

- Cyflwyniad y Cyfarwyddwr a Chrynodeb o Berfformiad
- Sut mae Pobl yn Siapio ein Gwasanaethau?
- Safon Ansawdd 1 – Gweithio gyda phobl i ddiffinio a chyd-gynhyrchu deilliannau llesiant personol y mae pobl yn dymuno eu cyflawni
- Safon Ansawdd 2 – Gweithio gyda phobl a phartneriaid i warchod a hyrwyddo iechyd corfforol a meddyliol a llesiant emosiynol pobl
- Safon Ansawdd 3 – Amddiffyn a diogelu pobl rhag camdriniaeth, esgeulustod neu niwed
- Safon Ansawdd 4 – Annog a chefnogi pobl i ddysgu, datblygu a chymryd rhan mewn cymdeithas
- Safon Ansawdd 5 – *Cefnogi pobl i ddatblygu'n ddiogel ac i gynnal perthnasau domestig, teuluol a phersonol iach*
- Safon Ansawdd 6 – Gweithio gyda phobl a'u cefnogi i gyflawni gwell llesiant economaidd, i gael bywyd cymdeithasol a byw mewn llety addas sy'n cwrdd â'u anghenion.
- Ein Gweithlu, a sut ydym yn Cefnogi eu Rolau Proffesiynol
- Ein Hadnoddau Ariannol a Sut ydym yn Cynllunio at y Dyfodol
- Ein Gwaith Partneriaeth, Arweinyddiaeth Wleidyddol a Chorfforaethol, Llywodraethiant ac Atebolrwydd
-

Mae'r ddogfen hon yn rhoi crynodeb o'n hunan-asesiad blynyddol. Credwn ei bod yn amlinellu rhai o'n cyflawniadau allweddol yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, ynghyd â thynnu sylw at yr heriau y bydd angen rhoi sylw iddynt yn ystod y flwyddyn i ddod.

Rydym yn croesawu unrhyw sylwadau ar ffurf a chynnwys yr adroddiad hwn er mwyn cynorthwyo ein taith welliant.

Cyflwyniad y Cyfarwyddwr a Chrynodeb o Berfformiad

Rwy'n falch o gyflwyno'r pedwerydd Adroddiad Blynyddol o dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Ar ddechrau'r adroddiad hwn, hoffwn ddiolch i Dr Caroline Turner, ein cyn-gyfarwyddwr am ei chefnogaeth dros y ddwy flynedd ddiwethaf a dymunwn y gorau iddi yn ei rôl newydd ym Mhowys.

Dros y deuddeg mis diwethaf rwy'n blês gyda'r cynnydd rydym wedi'i wneud gyda'n gilydd yn y Gwasanaethau Plant a'r Gwasanaethau Oedolion. Ar ôl y gwaith da yn y gwasanaethau plant, cafwyd arolwg gan AGC ym mis Hydref 2018. Mae hyn yn dweud wrthym ein bod yn gwneud cynnydd da ond mae'n rhaid i ni barhau i gryfhau ein gwasanaethau a'n harferion. Rydym yn croesawu canfyddiadau'r arolwg hwn.

Dros y 12 mis diwethaf bu nifer o ddatblygiadau yr ydym yn falch iawn ohonynt yn y gwasanaethau plant. Er enghraifft, mae ein gwaith nawr yn seiliedig ar y Fframwaith Gwella Ansawdd Ymarfer a ddyluniwyd i lywodraethu a thywys ein gweithlu, mae gan Teulu Môn Strategaeth Ymgysylltu glir, ac mae'r Gwasanaeth Camu Ymlaen yn anelu i gryfhau teuluoedd nad ydynt angen cefnogaeth statudol bellach, ond sydd dal angen arweiniad.

Rydym wedi cymryd camau pendant i wella'r Cynnig a wneir i Ofalwyr Maeth a gyflogir gan y Cyngor, a gobeithiwn y bydd hyn yn cynyddu ein gallu i recriwtio gofalwyr maeth ac y bydd hefyd yn eu helpu hwy i gynnig y gefnogaeth orau i blant sy'n cael eu maethu.

Yn yr un modd, mae'r Gwasanaethau Oedolion wedi gallu gwneud cynnydd gyda'n nod o gefnogi Oedolion i aros yn annibynnol yn eu cartrefi eu hunain. Mae agoriad Hafan Cefni, Uned Gofal Ychwanegol, yn darparu llety i bobl Môn sy'n galluogi iddynt aros yn annibynnol gan dderbyn gofal a chymorth hefyd petaent ei angen. Diolchwn i'n partneriaid yn Pennaf am eu gwaith caled wrth gyflawni'r cyfleuster rhagorol hwn.

Mewn partneriaeth a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, rydym hefyd wedi llwyddo i gomisiynu darpariaeth gofal cartref newydd ar gyfer ein preswylwyr gan ddarparwyr sy'n gweithio yn yr ardal. O hyn ymlaen, gall unigolion sydd angen gofal, gan gynnwys y rheini sydd angen cefnogaeth i gwrdd â'u hanghenion gofal iechyd parhaus, ddisgwyl derbyn y gofal hwnnw o fewn 48 awr.

Mae Gwasanaethau Cymorth Iechyd Meddwl wedi cryfhau eu ffocws ar helpu unigolion i wella eu llesiant trwy sesiynau ffitrwydd a iechyd mewn grŵp sy'n golygu eu bod yn ymwneud â gweithgareddau chwaraeon a hamdden ar eu llwybr tuag at wellhad.

Mae yna dal heriau pellach i'r Gwasanaethau Oedolion a Phlant yn 2019/20 ac ystyriwn ein bod mewn sefyllfa dda i gwrdd â'r heriau hynny.

Yn y Gwasanaethau Plant, byddwn yn parhau i ganolbwyntio ar gefnogi diogelwch a llesiant plant ac mae gennym gynlluniau uchelgeisiol i ddatblygu 3 o gartrefi grŵp bach ar Ynys Môn – Cartrefi Clyd Môn yn 2019/20. Bydd hyn yn fodd i ni gefnogi plant a chanddynt anghenion uchel o fewn eu hardal leol ac nid mewn lleoliadau costus tu allan i'r sir. Rydym hefyd dal yn ymroddedig i barhau i wella'r Gwasanaeth.

Mae'r Gwasanaethau Oedolion yn bwriadu canolbwyntio ar fodel o gefnogaeth ddydd i unigolion sydd ag Anableddau Dysgu mewn ffordd sy'n cwrdd â'u nodau ac yn eu cefnogi i fynd yn eu blaenau. Mewn partneriaeth â'n partneriaid ieuchyd a'n partneriaid yn y trydydd sector, rydym hefyd yn anelu i sefydlu Timau Adnodd Cymunedol mewn 3 ardal yn Ynys Môn i ddarparu'r gefnogaeth orau i bobl allu aros yn annibynnol, a bydd y gefnogaeth honno yn cael ei darparu gan dimau integredig.

Yn olaf, hoffwn ddiolch i'n holl staff a staff y darparwyr rydym yn eu comisiynu am eu gwaith caled yn 2018/19. Gall gyrfa mewn gofal cymdeithasol fod yn heriol yn aml iawn, a diolchwn iddynt am eu hymroddiad parhaus.

Alwyn Rhys Jones
Cyfarwyddwr Dros Dro y Gwasanaethau Cymdeithasol a Phennaeth Gwasanaethau
Oedolion

Fon Roberts, Pennaeth Gwasanaethau Plant a Theuluoedd

Sut mae Pobl yn siapio ein Gwasanaethau?

Y Rhaglen Welliant yw ffocws ein holl waith – rhoi'r unigolyn yn ganolog i bopeth a wnawn gan weithio gyda theuluoedd, cymunedau a gweithwyr proffesiynol eraill i sicrhau gwell deilliannau i bawb.

Yn y ddogfen hon, byddwn yn adrodd yn erbyn y pedair egwyddor yn y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant, sef llesiant, pobl (llais a rheolaeth), partneriaeth, ac integreiddio ac ataliaeth.

Er gwaethaf yr heriau ariannol a wynebwn rydym yn blês gyda'r cynnydd yn 2018-19 mewn sawl maes. Rydym wedi cymryd y cyfle i wneud pethau mewn ffordd wahanol, gan ystyried dulliau eraill o weithio gyda'n partneriaid a modelau gofal amgen. Mae enghreifftiau o hyn i'w gweld trwy'r adroddiad hwn.

Ein blaenoriaeth i oedolion yw hyrwyddo annibyniaeth ac atal anghenion rhag gwaethygu. Ar gyfer y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd, y flaenoriaeth yw sicrhau bod ein Plant mewn Gofal yn cael y gefnogaeth a'r cyfleoedd gorau posib.

Rydym yn fodlon iawn gyda'r canfyddiadau o'r arolwg diweddar gan Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) ar y gwasanaethau plant ym mis Hydref 2018, a oedd yn adrodd am welliannau sylweddol mewn meysydd allweddol, arweinyddiaeth a llywodraethiant gref, cydweithio da a diwylliant agored newydd o fewn y gwasanaeth. Mae AGC hefyd yn tynnu sylw at 'angerdd ac ymroddiad ar bob lefel' i ddarparu gwasanaethau rhagorol i blant. Cawsom dawelwch meddwl gan y sylwadau hyn, ond rydym yn cydnabod hefyd fod yna dal feysydd i'w gwella.

Caiff uwch swyddogion eu disgrifio fel 'gweladwy, ar gael ac yn gyrru gwelliannau', tra bod partneriaid ar y bwrdd diogelu rhanbarthol, Heddlu Gogledd Cymru a chydweithwyr yn y Bwrdd Iechyd yn bositif ynghylch y newidiadau maent wedi eu gweld.

Dyfyniad: Dywedodd Pennaeth Gwasanaethau Plant Ynys Môn, Fôn Roberts, "Mae'r gwasanaeth wedi dod yn bell mewn amser cymharol fyr. Rydym dal yn wynebu heriau o ran y cynnydd yn nifer y plant a ddaw i ofal ar Ynys Môn, sy'n golygu cynnydd yn y llwyth gwaith i'r timau. Fodd bynnag, rydym nawr mewn sefyllfa llawer gwell i gwrdd â'r heriau hyn"

Dyfyniad: Roedd Arweinydd y Cyngor a'r deilydd portffolio Gwasanaethau Cymdeithasol, y Cyngorydd Llinos Medi, yn croesawu adroddiad AGC. Ychwanegodd, "Rydym wedi ymgymryd â rhaglen wella sylweddol dros y 18 mis diwethaf ac mae gwaith caled ein staff ymroddedig yn dangos canlyniadau positif."

Yr Iaith Gymraeg – Rydym yn parhau i godi ymwybyddiaeth ymysg ein staff am yr angen i roi cynnig rhagweithiol o wasanaeth trwy gyfrwng y Gymraeg, yn unol â '**Mwy na Geiriau**' a Safonau'r Iaith Gymraeg. Er enghraifft, yn ystod 2018/19, rhannwyd crynodeb o bwyntiau allweddol mewn perthynas â Safonau'r Iaith Gymraeg gyda staff yr Uned Ddarparu, cylchredwyd geirfaoedd dwyieithog o dermau gwaith cymdeithasol i staff er mwyn eu cefnogi gyda defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle, ac mae codi ymwybyddiaeth o Safonau'r Iaith Gymraeg a'r Cynnig Rhagweithiol wedi bod yn rhan o broses gynefino yr adran ar gyfer staff newydd. Mae 89% o staff ein Gwasanaethau Plant a Theuluoedd a 79% o staff ein

Gwasanaethau Oedolion yn siaradwyr Cymraeg. Mae Strategaeth Gweithlu y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd yn cydnabod yr ymrwymiad i sicrhau bod y Gwasanaeth ar gael yn Gymraeg, mae'n ofyniad allweddol yn ein proses recriwtio, a chaiff ei fonitro'n gyson. Mae gan y Cyngor gytundeb partneriaeth gyda Phrifysgol Bangor ar gyfer y cwrs MA Gwaith Cymdeithasol i gymryd myfyrwyr dwyieithog ac i gynnig cyfleoedd dysgu iddynt yn y gweithlu. Mae hyn yn helpu'r broses o recriwtio a chadw staff dwyieithog o fewn y Gwasanaethau Cymdeithasol.

Mae'n ddisgwyliad bod rheolwyr yn ystyried unrhyw bwyntiau dysgu o gwynion a dderbyniwyd, ac unrhyw gamau gweithredu sydd eu hangen i roi sylw i'r pwyntiau hyn, pan fyddant yn ymateb i Gwynion o dan Gam 1 y Weithdrefn Sylwadau a Chwynion yn y Gwasanaethau Cymdeithasol. Os yw ymchwiliad Cam 2 yn digwydd, bydd y Gwasanaeth yn creu Cynllun Gweithredu yn dilyn yr ymchwiliad os yw'r Ymchwilydd Annibynnol yn gwneud argymhellion yn yr adroddiad Cam 2. Mae pwyntiau dysgu o gwynion a dderbynnir, ynghyd â chrynodebau o ganmoliaethau a dderbynnir, yn cael eu hadrodd a'u rhannu gyda'r rheolwyr yn chwarterol. Yn 2018/19, cofnodwyd 212 o sylwadau positif ar gyfer y gwasanaethau cymdeithasol, a chofnodwyd 59 o sylwadau negyddol, 44 o gwynion Cam 1 ac 8 o gwynion Cam 2 yn ystod y flwyddyn.

Safon Ansawdd 1

Gweithio gyda phobl i ddiffinio a chyd-gynhyrchu deilliannau llesiant personol y mae pobl yn dymuno eu cyflawni

Oedolion

Mewn partneriaeth â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, fe wnaethom wahodd cyflenwyr i dendro am fodel newydd o Ofal a Chymorth Cartref ar draws yr Ynys – roedd hyn yn cynnwys pecynnau Gofal Iechyd Parhaus (CHC) sylfaenol a gofal o fewn y ddau gynllun Tai Gofal Ychwanegol (Penucheldre, Caergybi a Hafan Cefni, Llangefni).

Mae'r model newydd yn "rhannu" yr Ynys yn dair ardal gyda dim ond un darparwr yn llwyddiannus ym mhob ardal. Mae'r Contract hefyd yn cynnwys cynlluniau gofal ychwanegol mewn dwy o'r tair ardal (gyda darpariaeth i ddatblygu trydydd cynllun o'r fath cyn diwedd y contract). Bydd **Carelink** yn darparu gofal cartref yn ngogledd yr ynys, bydd **Abacare** yn gyfrifol am dde-orllewin yr ynys a bydd **Consortium Plas Garnedd**, sy'n cynnwys Plas Garnedd Crossroads a Gofal Seibiant, yn gyfrifol am becynnau Gofal cartref yn ne-ddwyrain Ynys Môn.

O dan ein model hanesyddol, roedd hi'n aml yn anodd sicrhau cynnig cyson o gefnogaeth ym mhob ardal i bobl, a oedd yn golygu bod unigolion a gâi eu cefnogi yn gorfod aros yn yr ysbyty yn hirach nag oedd angen, a'u bod yn cael gwasanaethau ar adegau amhriodol. Golygai hyn fod gennym wasanaeth anghyflawn, ac un nad oedd yn cynnig dewis a rheolaeth i unigolion, ac a gâi ei gomisiynu ar sail pecynnau wedi'u hamseru yn hytrach na deilliannau i unigolion. Credwn fod y model newydd wedi gwella'r sefyllfa hon yn fawr.

Dyfyniad: "mae'r gwasanaethau gofal cartref yn darparu gofal mwy hygyrch, yn gyson ac yn annog ein defnyddwyr gwasanaeth i ddod yn unigolion mwy annibynnol o fewn eu cymunedau" Arweinydd Cyngor Ynys Môn a deilydd portffolio Gwasanaethau Cymdeithasol, y Cyngorydd Llinos Medi

Timau Adnodd Cymunedol (TAC) – Mae ein nod o ddatblygu timau o staff gofal iechyd a chymdeithasol sy'n cefnogi pobl o fewn eu hardaloedd lleol eu hunain wedi symud ymlaen yn 18/19. Mae grŵp llywio yn parhau i gyfarfod bob pythefnos i yrru hyn yn ei flaen, a chafwyd sesiynau ymgysylltu gyda staff amlddisgyblaethol yn amlinellu'r weledigaeth ar gyfer y TAC. Byd hyn yn cyfrannu at fwy o gydweithio ac yn cychwyn ar ffyrdd o weithio a rennir. Mae llety ar gyfer staff wedi'i gytuno ac mae gwaith yn mynd rhagddo i wella'r awyrgylch mewn safleoedd dynodedig.

Hyfforddiant Canlyniadau i Staff

Mae staff ar draws y gwasanaethau Oedolion wedi mynychu hyfforddiant canlyniadau sy'n adeiladu ar y sesiynau hyfforddiant sgysiau cydweithredol a ddarparwyd gan Gofal Cymdeithasol Cymru yn ystod 2018/19. Yn ogystal, mae'r gwasanaeth wedi comisiynu hyfforddiant Canlyniadau integredig rhwng darparwyr gofal cartref ac ymarferwyr rheng-flaen er mwyn hwyluso dealltwriaeth gyffredin o'r maes a chytuno ar ddogfennaeth gyffredin.

Plant a Theuluoedd

Rydym ni'n ymwybodol o ACE – Mae wedi'i brofi bod effaith Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod yn andwyol i blant a gall eu heffeithio yn nes ymlaen yn eu bywydau. Fe wnaeth gwaith ymchwil a wnaed gan Iechyd Cyhoeddus Cymru (PHW) ganfod bod 47% o oedolion

sy'n byw yng Nghymru (18-69 mlwydd oed) wedi profi mwy nag un Profiad Niweidiol yn ystod Plentyndod (ACE).

Mae unigolion sydd wedi profi pedwar neu fwy o brofiadau o'r fath yn wynebu risg llawer uwch o fynd i'r carchar, ac o fynd yn gaeth i gyffuriau.

Mae'r rhaglen Camau Cynnar Gyda'n Gilydd sydd wedi'i sefydlu'n lleol yn adeiladu ar brosiectau sy'n bodoli yng Nghymru fel y dull peilot yng Ngogledd Cymru o ymdrin â theuluoedd cymhleth. Mae'r Rhaglen wedi sefydlu dull uchelgeisiol o ddatblygu'r gweithlu, ar draws y system gyfan, er mwyn ymateb i fregusrwydd trwy ganolbwyntio ar brofiadau ACE.

Credwn y bydd y rhaglen hon yn helpu i leihau'r galw ar blismona a phartneriaid allweddol, ac yn gwella canlyniadau i bobl sy'n byw ym Môn trwy ganolbwyntio ar drawsnewid y dull o blismona bregusrwydd i ddull aml-asiantaeth sy'n wybodus ynghylch ACE, sy'n galluogi ymyrraeth gynnar ac yn gallu atal gwraidd y broblem fel nad yw materion yn gwaethygu. Bydd hyn yn darparu gwasanaeth cyflawn sy'n gallu ymateb yn well i anghenion unigolion a chymunedau lleol ar Ynys Môn, yn enwedig y bobl fwyaf bregus.

Pwrpas – Prif ddiben y grŵp cyflawni Camau Cynnar Gyda'n Gilydd yw sicrhau darpariaeth leol, effeithiol aml-asiantaethol yn erbyn 4 amcan strategol y rhaglen.

Amcan 1 – Gweithlu medrus a hyderus i ymateb yn fwy effeithiol i fregusrwydd gan ddefnyddio dull sy'n seiliedig ar ACE, a hynny mewn gwaith plismona amser cyflym ac araf

Amcan 2 – Capasiti a medrusrwydd y sefydliad sy'n cwrdd yn rhagweithiol â galwadau sy'n newid

Amcan 3 – Un 'drws ffrynt' integredig 24/7 ar gyfer bregusrwydd sy'n cyfeirio, yn cefnogi ac yn diogelu gwasanaethau iechyd a llesiant 'golau glas'

Amcan 4 – Ymateb system gyfan i fregusrwydd trwy weithredu dulliau sy'n seiliedig ar ACE ar gyfer plismona gweithredol a phartneriaid allweddol

Gwella Ymarfer Yn ystod y flwyddyn rydym wedi cwblhau ymarfer mapio proses trwy ein holl dimau, gan alinio ymarfer i'n system gofnodi electronig – sef System Wybodaeth Gofal Cymunedol Cymru (WCCIS). Mae'r gwaith hwn yn sicrhau asesiadau mwy llyfn, ymweliadau statudol amserol, cofnodi gwell a gwell cefnogaeth i blant.

Mae **Teulu Môn** (ein Hyb Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth) wedi datblygu ei **strategaeth ymgysylltu** ymhellach ac wedi gwreiddio cyfeiriadau'r Gwasanaeth Arbenigol Plant i'r broses Teulu Môn – sy'n galluogi ymateb cyflym i Deulu Môn/TAT, GAP neu gyfeirio i wasanaeth anstatudol perthnasol.

Blaenoriaethau 2019/20

- TAC – Bydd pob un o'r 3 Tîm Adnodd Cymunedol yn weithredol yn y safleoedd dynodedig a byddant yn darparu gwybodaeth, cyngor a chymorth integredig gan ymgorffori darparwyr gofal cartref a Trydydd Sector.
- Eiriolaeth – Bydd dogfennau asesu yn cael eu datblygu i adlewyrchu'r angen i adnabod yr angen am eiriolaeth yn ystod pob cam o ymyrraeth a sicrhau ein bod

yn defnyddio gwasanaeth Eiriolaeth Gogledd Cymru yn effeithiol pan nad oes unrhyw drefniadau eiriolaeth anffurfiol eraill mewn lle.

- Byddwn yn ail-dendro'r lleoliadau Byw â Chymorth gyda'r bwriad o gynyddu cyfleoedd am annibyniaeth i'r eithaf ar gyfer y bobl sy'n byw yno
- Byddwn yn ymgysylltu â budd-ddeiliaid i fabwysiadu Strategaeth Cyfleoedd Dydd Anableddau Dysgu (AD) newydd

Mesur Safon Ansawdd 1:

- 97.5% o bobl yn adrodd eu bod yn cael eu trin gydag urddas a pharch (Oedolion, Gofalwyr a Phlant)
- 95.1% o ddefnyddwyr gwasanaeth yn ymateb yn bositif i'r cwestiwn "Ar y cyfan, pa mor fodlon ydych chi / oeddech chi gyda'r gwasanaethau gofal a chymorth y gwnaethoch eu derbyn?" (Oedolion, Gofalwyr, Plant, Rhieni)
- 96% o oedolion sy'n derbyn pecyn cefnogaeth gan y Gwasanaethau Cymdeithasol yn adrodd eu bod yn fodlon gyda'r gwasanaeth maent wedi ei dderbyn
- 96% o oedolion sy'n derbyn pecyn cymorth gan y gwasanaethau cymdeithasol yn adrodd eu bod yn fodlon â sut mae'r gwasanaethau maent wedi'u derbyn yn cwrdd â'u hanghenion

Safon Ansawdd 2

Gweithio gyda phobl a phartneriaid i warchod a hyrwyddo iechyd corfforol a meddyliol a llesiant emosiynol pobl

Oedolion

Mae **Cydlynw Asedau Lleol** yn fodel newydd o weithio gyda chymunedau ar Ynys Môn. Mae Cydlynwyr Asedau Lleol yn gweithio gydag unigolion a grwpiau i ddatblygu a defnyddio rhwydweithiau lleol i hyrwyddo datrysiadau lleol i anghenion lleol.

- ◇ Datblygu model rhagnodi lleol i gryfhau'r cysylltiadau rhwng darparwyr gofal iechyd a gwasanaethau cymunedol, trydydd sector a'r ALI.
- ◇ Lleihau unigedd ac arwahanrwydd yn ein cymunedau
- ◇ Hyrwyddo ffyrdd o fyw iachach a lleihau anghydraddoldebau iechyd.

Mae gennym nawr 6 o Gydlynwyr Asedau Lleol (CALI) yn gweithio ledled yr ynys. Mae dau yn cael eu hariannu trwy'r Gronfa Gofal Canolraddol (ICF) a chafodd 4 arall eu cyflogi yn 18/19 trwy Gytundeb Partneriaeth rhwng yr ALI, BIPBC (Clwstwr Meddygfeydd Teulu) a'r 3^{ydd} sector. Mae CALI hefyd yn gweithio gyda chymunedau i ennill statws dementia-gyfeillgar a sefydlu hybiau cymunedol. O ganlyniad i hybiau mae tystiolaeth fod gan bobl well dealltwriaeth ynghylch sut i dderbyn cyngor a chymorth am weithgareddau er mwyn atal neu leihau unigedd ac i hyrwyddo llesiant.

Yn ystod tri chwarter cyntaf y flwyddyn, cyflawnwyd y canlyniadau hyn:

Nifer y bobl a gefnogwyd – 247

% o bobl sy'n teimlo'n llai unig – 88%

% o bobl sy'n adrodd gwahaniaeth positif – 91%

Bydd teclyn mesur newydd (Elemental) yn cael ei ddefnyddio i dracio canlyniadau llesiant pobl.

Blaenoriaeth allweddol yn y Strategaeth ar gyfer Pobl Hŷn yw sefydlu **Hybiau Cymunedol** ar draws yr ynys. Mae hybiau cymunedol yn cynnig gweithgareddau a gwasanaethau cefnogol gan gynnwys cyngor a gwybodaeth, ymgyfeillio, cludiant. Mae nifer o wahanol hybiau cymunedol ar gael yn amrywio o hybiau mewn cyfleusterau Gofal Ychwanegol, canolfannau Agewell a chynlluniau tai gwarchod, ac yn aml iawn maent yn defnyddio cyfleusterau sy'n bodoli yn y gymuned megis neuaddau pentref, llyfrgelloedd a chanolfannau hamdden.

Cafodd y model hyb cymunedol yn Hafan Cefni ei lansio yn 2018 ac mae'n cynnig rhaglen o weithgareddau mewn lleoliad Gofal Ychwanegol ar gyfer y tenantiaid a'r gymuned leol ehangach. Mae enghreifftiau'n cynnwys dosbarthiadau codymau, bwyta'n iach, podiatreg, dosbarthiadau ymarfer corff, cyngor a gwybodaeth, cefnogaeth yn gysylltiedig â thai.

Mae Cynghrair Hybiau Cymunedol wedi'i sefydlu i weithredu fel fforwm ar gyfer cyfnewid gwybodaeth a chydweithio posib, ac i adnabod unrhyw faterion positif neu negyddol wrth gefnogi hybiau cymunedol i lwyddo ar yr ynys.

Plant a Theuluoedd

Yn ystod y flwyddyn rydym wedi sefydlu Swydd Perthnasau Iach, o dan Grant Teuluoedd yn Gyntaf Llywodraeth Cymru, a fydd yn hyrwyddo gwell ymwybyddiaeth o gam-fanteisio ar blant ac ymddygiadau rhywiol niweidiol. Roedd hyn yn cynnwys diwrnod ymwybyddiaeth o Gam-fanteisio Rhywiol ar Blant (CSE) ar 18 Mawrth 2019 – gan ymweld â phlant a phobl ifanc mewn gwahanol ysgolion a chlybiau ieuencid ar draws yr ynys yn ogystal ag ymweld â chymunedau lleol. Bydd y gwaith hwn yn mynd yn ei flaen ar hyd y flwyddyn ariannol nesaf.

Mae **Protocol “Ar Goll”** rhanbarthol yn cael ei ddatblygu er mwyn cael dealltwriaeth gyffredin ymysg y chwe Awdurdod Lleol ac asiantaethau partner hefyd.

Yn ystod gwanwyn a haf 2018 fe wnaeth plant a phobl ifanc drwy'r wlad gymryd y cyfle i ddweud eu dweud ar chwaraeon a'u lles. Fe wnaeth dros 1000 o ysgolion gymryd rhan yn yr Arolwg Chwaraeon Ysgol gan Chwaraeon Cymru, yr arolwg mwyaf ei faint a'r mwyaf adlewyrchol o'i fath yng Nghymru, ac o bosib y byd.

Ar Ynys Môn mae 56% o blant yn cymryd rhan mewn chwaraeon o leiaf dair gwaith yr wythnos, yr ail ganran uchaf yng Nghymru o gymharu â 50% yn 2015 a'r cyfartaledd cenedlaethol presennol o 48%. Roedd yr arolwg hefyd yn dangos bod:

- 67% o ddisgyblion yn aelodau o glwb chwaraeon
- 77% o ddisgyblion wedi cymryd rhan mewn chwaraeon mewn clwb tu allan i'r ysgol yn y flwyddyn ddiwethaf
- 86% o ddisgyblion yn hyderus wrth roi cynnig ar weithgaredd newydd

Dyfyniad: “Mae Ynys Môn yn gwneud yn arbennig o dda pan ddaw at ddarpariaeth chwaraeon i blant a phobl ifanc. Mae dod yn ail trwy Gymru gyfan yn brawf o'r gwaith gwych sy'n cael ei wneud ar yr Ynys, gan ysgolion, hyfforddwyr gwirfoddol mewn clybiau chwaraeon di-ri a thîm datblygu chwaraeon y Cyngor ei hun.” Y Cynghorydd Carwyn Jones, deilydd portffolio Prosiectau Mawr a Datblygu Economaidd

Blaenoriaethau 2019-20

- **Yr agenda gordewdra mewn plant** – rydym eisiau datblygu dull aml-asiantaeth o fynd i'r afael â gordewdra yn ystod plentyndod ar Ynys Môn. Byddwn yn anelu at leihau nifer y plant sy'n cael eu hadnabod fel plant gordew yn unol â'r strategaeth Pwysau Iach: Cymru Iach. Ein prif ffocws fydd datblygu dull aml-asiantaeth o fynd i'r afael â gordewdra ymysg plant gordew neu blant nad yw eu pwysau'n iach, gan gweithio tuag at agenda Cymru Iachach (gyhoeddwyd ym Mehefin 2018, yw cynllun hirdymor Llywodraeth Cymru ar gyfer gwasanaethau iechyd a gwasanaethau cymdeithasol yng Nghymru).

Mesur Safon Ansawdd 2:

- Roedd 518 o oedolion angen gofal preswyl ar ryw bwynt yn ystod y flwyddyn (o gymharu â 573 y llynedd).
- Roedd 295 o oedolion mewn gofal preswyl ar 31 Mawrth 2018 (o gymharu â 366 yn 2018).

DRAFT

Safon Ansawdd 3

Amddiffyn a diogelu pobl rhag camdriniaeth, esgeulustod neu niwed

Trefniadau Diogelu Corfforaethol

Mae “diogelu” yn parhau i fod yn gyfrifoldeb i bawb yn y Cyngor. Mae'r Awdurdod Lleol wedi:

Prif gyflawniadau

- Darparu hyfforddiant i staff yn unol â'u rôl a chyfrifoldebau gyda ffocws ar Drais Domestig a Chaethwasiaeth Fodern.
- Parhau i sicrhau bod goblygiadau diogelu sy'n deillio o ddatblygiadau mawr yn cael eu hadnabod, a chamau lliniaru'n cael eu datblygu.
- Rydym yn parhau i gyfrannu'n sylweddol fel bartner actif ar Fwrdd Diogelu Gogledd Cymru, trefniadau gwarchod y cyhoedd Aml-asiantaeth (MAPPA) a threfniadau Cynhadledd Asesu Risg Aml-asiantaeth (MARAC)

Y Gwasanaethau Oedolion

Prif gyflawniadau

- Wedi datblygu polisi diogelu interim sy'n cydymffurfio â'r Ddeddf, tra'n aros i'r gweithdrefnau Cymru Gyfan gael eu datblygu.
- Wedi cynnal gwerthusiadau aml-asiantaeth o ymarfer diogelu.
- Wedi datblygu Tîm DoLS i reoli'r galw cynyddol am asesiadau Mesurau Diogelu wrth Amddifadu o Ryddid, a gwell prosesau ar gyfer asesu'n gyflym ac yn effeithiol, gan felly leihau'r gwaith sy'n cronni. Mae'r tîm hefyd yn cynghori timau a darparwyr gwaith cymdeithasol eraill, ac yn ystyried adroddiadau am drefniadau amddifadu o ryddid anawdurdodedig.
- Adolygu sut caiff eiriolaeth ei ddarparu i wneud yn siŵr ein bod yn cydymffurfio â'r Ddeddf – gan sicrhau y caiff llais y person ei glywed ar gamau allweddol ar hyd eu taith gofal cymdeithasol
- Wedi mabwysiadu a gweithredu Fframwaith Gwella Ansawdd – gan ein helpu ni i sicrhau bod ymarfer yn ddiogel ac yn cwrdd â'r safonau gofynnol.
- Wedi lansio Protocol Hunan-Esgeulustod Gogledd Cymru yn lleol
- Wedi monitro'n agos y gwasanaethau rydym yn eu comisiynu o ran ansawdd y gofal y gwnaethant ei ddarparu trwy ofal cartref, byw â chymorth â chartrefi gofal tymor hir.

Gwasanaethau Plant a Theuluoedd

Prif gyflawniadau

- Mae ein harolygon mewnol ac arolygon allanol o ymarfer yn dangos bod ymarfer diogelu wedi gwella.
- Rydym wedi parhau i weithredu'r Fframwaith Gwella Ansawdd Ymarfer: sy'n darparu cyfres o brosesau sicrwydd systematig, wedi'u cynllunio a ddefnyddir i siapio dysg a gwelliant. Mae hyn yn ein helpu i adnabod ym mhle mae angen gwelliannau pellach a beth yw'r ffordd orau o gyflawni'r rhain.

- Wedi datblygu a gweithredu ymagwedd newydd tuag at amddiffyn plant – Cryfder ar y Cyd. Y nod yw sicrhau bod Cynlluniau Amddiffyn Plant yn cael eu cyd-gynhyrchu a'u bod yn canolbwyntio ar y newidiadau pwysig sydd eu hangen i gadw plentyn yn ddiogel ac yn tystiolaethu'r ymyraethau i gyflawni'r newidiadau hynny.
- Gwella sgiliau a gwybodaeth mewn perthynas â chynnal ymchwiliadau A47 gan sicrhau bod y Model Risg Gwynedd/Thornton yn cyfrannu at y dadansoddiad p'un a yw'r plentyn wedi/yn debygol o ddioddef niwedd sylweddol.

Blaenoriaethau ar gyfer 2018/19

- Byddwn yn parhau i ddatblygu ein polisi ac ymarfer Diogelu Oedolion i adlewyrchu'r newid mewn dyletswydd gyfreithiol o dan y Ddeddf, ac i ymateb i bolisi a gweithdrefnau cenedlaethol newydd gan Lywodraeth Cymru.
- Gwella Prosesau Adolygu Statudol – canolbwyntio ar well paratoi, craffu cadarn ar ofal a chefnogaeth i blant, a rhoi'r plentyn wrth galon y broses adolygu.
- Parhau â lansiad a chyflwyniad Cryfder ar y Cyd

Mesur Safon Ansawdd 3:

- Roedd 90.48% o ddefnyddwyr gwasanaeth sy'n oedolion wedi ymateb yn bositif i'r cwestiwn, "Ydy cefnogaeth a sefydlwyd gan y Gwasanaethau Cymdeithasol wedi eich helpu i deimlo'n saff ac yn ddiogel yn eich cartref?"
- 96% o gynlluniau gofal a chefnogaeth (neu gynlluniau cefnogaeth i ofalwyr ifanc) wedi cael eu hadolygu yn ystod y flwyddyn, o fewn amserlenni a gytunwyd, o gymharu ag 88% y flwyddyn gynt.
- Mae 79% o oedolion a gofalwyr yn yr Arolwg Dinasyddion yn dweud eu bod yn teimlo'n ddiogel
- Mae 81% o blant yn yr Arolwg Dinasyddion yn dweud eu bod yn teimlo'n ddiogel
- Roedd ein perfformiad dros y flwyddyn ddiwethaf mewn meysydd diogelu fel a ganlyn:
 - Cafodd 91% o ymholiadau amddiffyn oedolion eu cwblhau o fewn 7 diwrnod
 - Cafodd 88% o Gynadleddau Amddiffyn Plant cychwynnol eu cynnal o fewn yr amserlenni statudol
 - Cafodd 94% o'r holl Adolygiadau Amddiffyn Plant eu cynnal ar amser
 - Mae gan 100% o'r plant sydd ar y Gofrestr Amddiffyn Plant Weithiwr Cymdeithasol wedi'i ddynodi ar eu cyfer
 - Mae gan 100% o Blant sy'n Derbyn Gofal Weithiwr Cymdeithasol wedi'i ddynodi ar eu cyfer
 - 2% Ail-gofrestriadau o blant ar Gofrestrau Amddiffyn Plant yr Awdurdod Lleol
 - 241 diwrnod = Yr amser cyfartalog i'r holl blant oedd ar y Gofrestr Amddiffyn Plant yn ystod y flwyddyn

Safon Ansawdd 4

Annog a chefnogi pobl i ddysgu, datblygu a chymryd rhan mewn cymdeithas

Cefnogaeth i weithio (Oedolion a Phlant)

Mae'r **Cynllun OPUS** cenedlaethol, a'r cynlluniau **Trac ac Adtrac** yn cael cymorth gan Gronfa Gymdeithasol Ewrop trwy Lywodraeth Cymru. Mae Opus yn cefnogi unigolion dros 25 oed sy'n economaidd anweithredol neu sy'n ddi-waith ers amser hir, tra bod Trac (a gaiff ei reoli gan Wasanaeth Addysg a Dysgu Ynys Môn) yn cefnogi pobl ifanc 11-16 mlwydd oed i oresgyn rhwystrau i ddysgu a chyflawni eu llawn botensial. Mae Adtrac yn brosiect rhanbarthol a ariennir gan yr UE, sy'n cael ei weithredu gan Awdurdodau Lleol ar draws Gogledd Cymru er mwyn darparu gwasanaeth mentora pwrpasol i helpu pobl ifanc (NEET) rhwng 16 a 24 mlwydd oed i fynd i addysg, hyfforddiant neu gyflogaeth.

Yn ddibynnol ar eu galluedd a'u hoedran, mae'r unigolion yn cael cynnig amrywiaeth o gefnogaeth gan gynnwys hyfforddiant, cefnogaeth therapiwtig a mentora.

Mae OPUS ar Ynys Môn wedi bod yn darparu cefnogaeth ac ymyraethau sydd wedi rhoi'r sgiliau priodol i'r cyfranogwyr allu sicrhau cyflogaeth addas. Mae Trac ar Ynys Môn wedi cynnig y cyfle i ddysgwyr fynychu cyrsiau byr a phrofiad gwaith wedi'i deilwra sy'n eu helpu i ddatblygu hyder, gwydnwch a hunan-barch. Mae'r prosiect Adtrac yn seiliedig ar ymagwedd holistaidd, aml-asiantaeth ar gyfer datblygu cynllun personol sy'n helpu i gael gwared ar rwystrau, yn hyrwyddo llesiant a hyder, ac yn datblygu sgiliau a chyflogadwyedd pobl ifanc fregus, gan gynnwys y rheini sydd â phroblemau iechyd meddwl isel i gymedrol ac anghenion cymhleth.

O'r 101 o unigolion a gofrestrwyd ar gyfer OPUS, mae nifer wedi ennill cymhwyster, wedi gwirfoddoli, wedi ennill cyflogaeth neu gyfuniad o'r cyflawniadau a nodwyd uchod.

- mae 79 wedi ennill cymhwyster,
- mae 42 wedi gwirfoddoli ,
- mae 10 wedi sicrhau cyflogaeth.

O'r unigolion hynny a gawsai eu cefnogi gan TRAC:

- mae 108 wedi parhau mewn addysg llawn amser,
- 96 mewn risg is o ddod yn NEET (nid mewn cyflogaeth, addysg na hyfforddiant),
- 48 yn symud ymlaen i gwrs lefel uwch llawn-amser mewn coleg.

Ar ddiwedd Ionawr 2019, roedd cyfanswm o 75 o bobl ifanc o bob cwr o Ynys Môn wedi eu cofrestru ar y prosiect ADTRAC. Mae 9 o bobl ifanc wedi cael eu cyfeirio gan Wasanaethau Cymdeithasol CSYM, gyda 7 wedi cofrestru ac yn ymwneud yn llawn â'r prosiect a 2 gyfeiriad pellach ar y gweill.

Oedolion

Ar ddechrau mis Ebrill 2018 fe wnaeth **Gwasanaeth Cefnogaeth y Tîm Iechyd Meddwl Cymunedol** (CMHSST) ymchwilio i'r buddion ar gyfer ein cleientiaid o'u hannog i gymryd rhan mewn gweithgareddau grŵp. Yn ystod y gwaith, ymchwil fe wnaethom ganfod bod y ddarpariaeth cyfranogiad grŵp gan Wasanaethau Cefnogaeth Iechyd Meddwl Cymunedol Sir y Fflint (y gwasanaeth yn Sir y Fflint sy'n cyfateb i'n gwasanaeth ni) yn ddatblygedig iawn, ac dysgom lawer o nifer o ymweliadau â'r sir i weld drosom ein hunain sut roeddent yn rheoli cyfleoedd i gleientiaid gymryd rhan mewn grŵp ynghyd â'r buddion a gawsant o gymryd rhan mewn grŵp.

Ar ôl llwyddiant cynnar gyda chlwb rhedeg a sefydlwyd ar y cyd â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, a chlwb cerdded wedi hynny, fe wnaethom benderfynu sefydlu rhaglen o weithgareddau grŵp ar gyfer ein cleientiaid. Roedd rhwng 12 ac 18 o bobl yn mynychu'r clwb rhedeg bob wythnos yn rheolaidd.

Isod mae sampl o ddatganiadau adborth gan gleientiaid.

Maisie Roberts.pdf

Alun G Jones.pdf

Olivia
Gillingham.pdf

Trwy ddatblygu'r rhaglen hon chwe mis yn ôl fe wnaethom ehangu ein cynnig i unigolion, gan felly gynnig y cyfle iddynt gymryd rhan mewn gweithgareddau grŵp yn ogystal â chynnig cymorth un i un. Ar hyn o bryd, rydym yn darparu cyfleoedd mewn dwy ganolfan hamdden ar gyfer chwarae badminton, bowlio, grwpiau rhiant a phlentyn, celf a chrefft ynghyd â chyfleoedd dysgu mewn cydweithrediad â Choleg Menai a gwasanaethau eiriolaeth Gogledd Cymru ymysg eraill.

Rydym hefyd wedi sefydlu tri chlwb llesiant ar draws yr ynys ac rydym wedi ymgeisio am grant i ganiatáu rhagor o weithgareddau awyr agored, gan gynnwys dringo a chaciocio.

Mae cyfranogiad wastad yn digwydd yn unol â'r anghenion a nodwyd ar gyfer y cleient, o ran yr amcanion sydd wedi'u gosod ar ei cyfer. Byddwn yn cynnig y gymysgedd hon o gefnogaeth i'r dros 200 o gleientiaid sy'n cael eu cefnogi gan y gwasanaeth wrth fynd ymlaen.

Taliadau Uniongyrchol Ynys Môn – Trwy gydol y flwyddyn rydym wedi parhau i gynnig taliadau uniongyrchol fel yr opsiwn gorau i ddefnyddwyr gwasanaeth a theuluoedd i gymryd rheolaeth o'u pecyn gofal eu hunain, a byw'r bywyd hyblyg y dymunant ei fyw. Mae gwasanaeth TU Ynys Môn wedi tyfu'n sylweddol dros y flwyddyn ariannol ddiwethaf o 106 i 162 sy'n dangos cynnydd o 52.83% yn eu defnydd. Mae hyn hefyd wedi amlinellu arbedion sylweddol i'r awdurdod o £5.00 yr awr ar gyfartaledd am bob awr a gomisiynir o gymharu gwasanaeth asiantaeth a gomisiynir.

- Cyfanswm gwariant Taliadau Uniongyrchol – **2018/19 £1,422,000**
- Rhagamcan o gostau'r Gwasanaeth trwy wasanaeth a gomisiynir - **£2,051,203**
- Arbedion i'r gwasanaeth trwy TU o gymharu â chomisiynu gwasanaethau - **£629,203**

Straeon llwyddiant Taliadau Uniongyrchol – Dros y 12 mis diwethaf mae'r awdurdod lleol wedi bod yn gweithio gyda Leonard Cheshire, Mencap Môn a sefydliadau eraill o'r trydydd sector i dreialu'r prosiect "Innovative Active Communities" (IAC) sy'n cael ei lansio yn fuan ym mis Mawrth 2019 trwy Gymru yn y Senedd. Mae'r prosiect wedi'i arwain gan ein defnyddwyr

gwasanaeth taliadau uniongyrchol sydd ag anableddau dysgu, ynghyd â'u teuluoedd, i lunio dewislen o weithgareddau cymunedol y gallant eu gwneud mewn grŵp trwy gronni adnoddau/cyllid at ei gilydd. Mae hyn yn galluogi'r defnyddwyr gwasanaeth i ffurfio cydweithfeydd a chyflogi cynorthwyr personol brwdfrydig o'u dewis i'w cefnogi i allu cael mynediad at y gweithgareddau maent yn eu dewis. Trwy ddod â'u hadnoddau at ei gilydd, bydd yn creu llai o ddibyniaeth ar gefnogaeth 1-1 ar gyfer defnyddwyr abl, a byddant yn gallu cael at fwy o weithgareddau na'r angen a aseswyd oherwydd y byddant yn cronni eu horiau ynghyd. Mae hyn hefyd yn golygu y bydd yr awdurdod lleol yn gallu gweithio gyda defnyddwyr gwasanaeth i arbed unrhyw gyllid sydd heb ei wario. Yn 2018/19 rydym wedi hawlio'n ôl gwerth dros **£40,000** o gyllid oedd heb ei wario trwy fonitro'r cyfrifon TU yn ofalus.

Trwy gronni adnoddau ynghyd mewn ffordd greadigol, mae taliadau uniongyrchol hefyd wedi galluogi i grŵp o gleientiaid anabledd dysgu sy'n byw gyda'u rhieni yn y gymuned ar hyn o bryd, i arbed ffracsiwn o'u cyllid wythnosol a chael seibiant gofal ysbaid pwrpasol gyda'u cynorthwyr personol.

Plant a Theuluoedd

Cronfa Dydd Gŵyl Dewi – pwrpas y gronfa yw cefnogi pobl ifanc sydd yng ngofal yr awdurdod lleol neu sydd wedi bod yng ngofal yr awdurdod lleol i gael mynediad at gyfleoedd a fydd yn eu harwain at fywydau annibynnol a llwyddiannus. Mae'r arian hwn yn mynd yn uniongyrchol i'r bobl ifanc sydd/a fu mewn gofal, a gellir ei ddefnyddio fel ffordd o hybu annibyniaeth, datblygiad ac i ddod yn eu blaenau yn gyffredinol. Mae'r arwain wedi cael ei wario ar addysg; cyflogaeth; iechyd a llesiant; tai a mynediad at gyngor a chymorth parhaus. Yn lleol, mae nifer o'n pobl ifanc wedi defnyddio'r arian ar wersi gyrru ac ar ffioedd cyrsiau. Bydd yr awdurdod lleol yn derbyn rhagor o gyllid ar gyfer 2019-2020.

Blaenoriaethau ar gyfer 2019/20

- Sicrhau bod y ddarpariaeth ddydd yn y dyfodol yn rhoi cyfleoedd i unigolion sydd ag anabledd dysgu gyflawni eu potensial a chwarae rhan actif yn eu cymunedau

Mesur Safon Ansawdd 4:

- 85% o ddefnyddwyr gwasanaeth yn ymateb yn bositif i'r cwestiwn, "Wyt ti'n teimlo bod y gefnogaeth rwyf yn ei derbyn gan y Gwasanaethau Cymdeithasol yn dy helpu i wneud y pethau sy'n bwysig i ti?"

Safon Ansawdd 5

Cefnogi pobl i ddatblygu'n ddiogel ac i gynnal perthnasau domestig, teuluol a phersonol iach

Oedolion

Defnyddiwyd elfennau refeniw a chyfalaf y **Gronfa Gofal Canolraddol (ICF)** yn 2018/19 ar Ynys Môn i yrru a galluogi gweithio'n integredig ar draws yr holl grwpiau cleient rhwng y gwasanaethau cymdeithasol, iechyd, tai, y trydydd sector a'r sector annibynnol, wrth gefnogi pobl i aros yn annibynnol. Rydym wedi bwrw ymlaen â phrosiectau penodol yn y meysydd hyn: Dementia, Anabledd Dysgu, Awtistiaeth a phlant mewn gofal ar Ynys Môn.

Mae cynlluniau lleol yn sicrhau bod y gronfa ICF yn ein helpu i gyflawni amryw o egwyddorion a nodau penodol, yn cynnwys:

Integreiddio – gwasanaeth Dementia estynedig Garreglwyd, “Môn Enhanced Care” (MEC) – sy'n osgoi derbyniadau diangen i'r ysbyty.

Ataliaeth – Mae'r prosiectau a gefnogir yn cynnwys: gwelyau Camu i Fyny Camu i lawr mewn cartrefi gofal a Thai Gofal Ychwanegol, y model atal a datblygu ar gyfer Anableddau Dysgu, Night Owls. Fflat symud ymlaen ar gyfer Anableddau Dysgu yn Llawr y Dref.

Gwerth Cymdeithasol – mae prosiectau'n cynnwys Cydlynu Asedau Lleol, Un Pwynt Mynediad 3^{ydd} Sector, Swyddfeydd Gofalwyr yn Ysbyty Gwynedd.

Un prosiect a gefnogwyd yn benodol yn 2018/19 oedd datblygu ymhellach y gwasanaeth **Shared Lives** sydd eisoes ar gael yn Ynys Môn. Yn ei ffurf newydd mae'r cynllun yn anelu at gynnwys y rheini sydd â dementia trwy edrych ar recriwtio mwy o alluogwyr Shared Lives i ddarparu cefnogaeth ddementia i deuluoedd yn eu cartrefi eu hunain yn hytrach nag mewn lleoliad gofal preswyl neu ysbyty.

Disgwylir y bydd y gwasanaeth newydd yn gwbl weithredol yn 2019, a bydd ar gyfer pobl hŷn sydd â dementia cynnar, gan roi'r cyfle i unigolion dderbyn cefnogaeth gyda'r gofalwr a gyfatebwyd iddynt neu i ymweld â nhw'n rheolaidd am gefnogaeth ddydd neu ofal ysbaid ar eu cyfer hwy a'u teuluoedd.

Plant a Theuluoedd

Tîm o Amgylch y Teulu (TAT) a Teuluoedd yn Gyntaf – Rhaglen Teuluoedd yn Gyntaf Llywodraeth Cymru:

Mae'r Tîm TAT wedi gwneud cynnydd sylweddol yn ystod 2018/19. Mae TAT yn chwarae rhan bwysig iawn yn narpariaeth gwasanaethau ymyrraeth gynnar ar gyfer plant a'u teuluoedd ar Ynys Môn. Mae TAT yn rhan o **Wasanaeth Ataliaeth ac Ymyrraeth Gynnar** ehangach sy'n cynnwys chwaer-dîm o'r enw y **Gwasanaeth Camu Ymlaen** sy'n cynnwys dau Weithiwr

Cymdeithasol, Gweithiwr Camddefnyddio Sylweddau, Swyddog Llesiant a Chynhwysiad a Gweithiwr Perthnasau Iach sy'n darparu gwasanaethau i deuluoedd sydd wedi cael eu camu i lawr o ymyrraethau statudol. Maent hefyd yn gallu darparu gwasanaeth ymyrraeth gynnar arbenigol yn y meysydd hynny sy'n cynorthwyo'r TAT ac yn lleihau'r angen i uwch-gyfeirio achosion am ymyrraeth gwaith cymdeithasol. Mae'r tîm o amgylch y teulu wedi bod yn llwyddiannus wrth sefydlu model o ymarfer sy'n seiliedig ar gryfderau ac mae'r holl aelodau staff wedi derbyn hyfforddiant ar y dulliau hynny o gyfathrebu, ymgysylltu a chyd-gynhyrchu gwaith gyda theuluoedd sy'n hwyluso newid a chanlyniadau positif.

Er enghraifft/ Astudiaeth achos 1: Cafodd Teulu A eu cyfeirio gan yr ysgol gynradd oherwydd pryderon oedd ganddynt am lesiant emosiynol a phresenoldeb Plentyn A. Roedd y teulu eisiau bod yn siŵr y byddai'r plentyn yn cael ei gefnogi trwy'r newid o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd. Fe wnaeth y TAT gydlyn cyfarfod teuluol a datblygu cynllun teulu a oedd yn cynnwys y teulu, y plentyn ac asiantaethau megis yr ysgol, Therapydd Teulu / Therapydd Chwarae NSPCC, Gwasanaeth Iechyd Meddwl, Adran Dai yr Awdurdod Lleol, Cymdeithas Tai a'r swyddog lles addysg.

Nid oes ar Blentyn A angen cefnogaeth bellach gan ei fod wedi setlo'n llwyddiannus yn yr ysgol uwchradd ac mae'n defnyddio strategaethau ymdopi y mae wedi eu dysgu er mwyn delio ag ymdopi yn y dyfodol agos. Mae Plentyn A wedi trosglwyddo'n llwyddiannus i'r ysgol uwchradd, sy'n cael gwared ar yr angen i asiantaethau ymyrryd ac yn gwella presenoldeb, hyder a llesiant emosiynol y plentyn.

Gwybodaeth: Mae'r tîm wedi derbyn 204 o gyfeiriadau yn ystod 2018/2019, cynnydd o'r 146 a dderbyniwyd yn 2017/2018 a'r 165 a dderbyniwyd yn 2016/2017

Tîm o Amgylch y Teulu (Teuluoedd yn Gyntaf):

Mae gan TAT rôl bwysig i'w chwarae hefyd wrth ddarparu gwasanaethau ymyrraeth gynnar i blant a'u teuluoedd ar Ynys Môn. Mae'r tîm wedi derbyn 204 o gyfeiriadau yn ystod 2018/19, cynnydd o'r 146 a dderbyniwyd yn 2017/2018 a'r 165 a dderbyniwyd yn 2016/2017. Maent yn gallu darparu gwasanaeth ymyrraeth gynnar arbenigol yn y meysydd hynny sy'n cynorthwyo'r TAT ac yn lleihau'r angen i uwch-gyfeirio achosion am ymyrraeth gwaith cymdeithasol.

Mae ein **Gwasanaethau Integredig Cymorth i Deuluoedd (IFSS)** wedi gweithio gyda chyfanswm o 50 teulu yn ystod 2018/19. Yn hanesyddol roedd y gwasanaeth yn cael ei rannu rhwng Ynys Môn a Gwynedd. Fodd bynnag ym mis Ebrill 2019 bydd y grŵp presennol o staff yn symud i'r swyddfeydd yn Llangefni ac yn cael eu defnyddio'n llwyr gan adran plant a theuluoedd Ynys Môn yn unig. Roedd y gwasanaeth IFSS wedi cynnal ail werthusiad o'r gwasanaeth ac roedd hynny wedi arwain ein penderfyniad i newid y trefniadau hyn. Mae'r gwerthusiad hefyd wedi cadarnhau y gellid defnyddio'r model IFSS yn y meysydd trais domestig ac anhwylderau pryder cyffredin, gan ehangu'r meini prawf o weithio gyda theuluoedd lle mai camddefnyddio sylweddau sydd wedi'i adnabod fel y prif ffactor risg.

Blaenoriaethau ar gyfer 2019/20

- **Shared Lives** – Bydd rôl y Cydlynnydd yn canolbwyntio ar recriwtio a hyfforddi galluogwyr, datblygu adnoddau hyfforddiant sy'n ymgorffori egwyddorion gofal dementia a chefnogaeth person-ganolog, ac ar ddarparu mentora a chefnogaeth.
- **Cefnogaeth ar gyfer Gordewdra** – byddwn yn gweithio i hyrwyddo plant a theuluoedd iach.

Mesur Safon Ansawdd 5:

- Mae 99.6% o ofalwyr oedolion wedi cael cynnig asesiad neu adolygiad o'u hanghenion hwy eu hunain
- Roedd 94.44% o ofalwyr oedolion wedi ymateb yn gadarnhaol i'r cwestiwn "Yn y 6 mis diwethaf, ydych chi'n teimlo eich bod wedi bod yn rhan neu fod eich barn wedi'i gymryd i ystyriaeth cymaint ag oeddech eisiau, mewn trafodaethau am y gefnogaeth a ddarperir i'r person rydych yn gofalu amdano?"

DRAFT

Safon Ansawdd 6

Gweithio gyda phobl a'u cefnogi i sicrhau gwell lles economaidd, cael bywyd cymdeithasol a byw mewn llety addas sy'n diwallu eu hanghenion.

Oedolion

Mae'r fflatiau a ddatblygwyd yn Llawr y Dref, Llangefni wedi rhoi cyfle i unigolion ag **anableddau dysgu** gael mwy o annibyniaeth drwy fyw mewn fflat asesu gyda chymorth wedi'i deilwra am ychydig o wythnosau neu fisoedd er mwyn rhoi cefnogaeth iddynt i gyflawni eu nod o fyw'n annibynnol.

Yn 2018, mewn partneriaeth â Clwyd Alyn, agorwyd **Hafan Cefni**, cyfleuster Gofal Ychwanegol pwrpasol, gyda 63 o unedau, yn agos i ganol tref Llangefni, gyda chyfleusterau ychwanegol ar y safle sydd yn hygyrch i'r gymuned leol. Mae manteision byw mewn cyfleuster Gofal Ychwanegol yn glir – ac yn barod mae pobl yn dweud fod eu lefelau annibyniaeth, iechyd a llesiant wedi gwella.

Iechyd Meddwl a Cham-drin Sylweddau

Gweler isod rai ystadegau ynghylch unigolion sydd â phroblem iechyd meddwl

- Derbyniwyd cyfartaledd o 270-280 y mis o gyfeiriadau'n ymwneud â salwch meddwl oedolion yn Ynys Môn (3,315 ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben yn Rhagfyr 2018).
- 145-155 o gyfeiriadau'r mis ar gyfer plant a phobl ifanc ar Ynys Môn (1,774 ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben yn Rhagfyr 2018). Mae hyn 2% yn fwy na'r flwyddyn flaenorol.
- Ar gyfer y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd, ymhlith yr holl blant sydd ag unrhyw gynllun statudol, mae iechyd meddwl rhiant yn un o'r rhesymau dros eu cyfeirio yn bron 1 o bob 4 achos (31% ar gyfer Plant sy'n Derbyn Gofal) ac mae 12% o blant sydd â chynlluniau statudol yn derbyn triniaeth am salwch meddwl.
- Yn Cefnogi Pobl, yn y flwyddyn a ddaeth i ben ym Medi 2019, mae 69% o gyfeiriadau'n nodi fod gan y person anghenion iechyd meddwl. Ar gyfer unigolion 55+ oed, nodwyd fod gan 13% anghenion iechyd meddwl. Ymysg y rhai â phroblemau iechyd meddwl (Ebrill-Medi), allan o 348 o gyfeiriadau, roedd 13% (45) ag anghenion uchel, 49% (170) ag anghenion canolig a 38% (133) ag anghenion isel.
- Ar gyfer y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd, ymysg yr holl deuluoedd lle mae gan blant gynllun statudol, mae cam-drin sylweddau/alcohol yn un o'r rhesymau dros gyfeirio tua thraean ohonynt (51% ar gyfer Plant sy'n Derbyn Gofal) a nodwyd fod gan 8% o'r plant ar gynlluniau statudol anghenion yn ymwneud â cham-drin sylweddau/alcohol.

Er mwyn cefnogi unigolion a theuluoedd, ariannodd Cefnogi Pobl lety a chymorth hyblyg i 947 o ddefnyddwyr gwasanaeth yn 2018/19. Mae Cefnogi Pobl hefyd yn darparu 20 o unedau ar gyfer achosion cyffredinol o ddigartrefedd o dan y dull Tai yn Gyntaf (serch hynny, mae iechyd meddwl fel arfer yn angen) ac mae cynlluniau am hyd at bum uned benodol ar gyfer unigolion sydd ag iechyd meddwl fel y prif angen. Mae'r cynllun olaf hwn wedi cychwyn ac mae'n

seiliedig ar fodel o waith cefnogi dwys gydag Uned Hergest er mwyn rhyddhau pobl ag anghenion iechyd meddwl dwys o'r ysbyty yn ddiogel.

Mewn perthynas ag unigolion sydd ag anghenion mwy sylweddol ac sy'n cael eu cyfeirio at y Gwasanaeth Cam-drin Sylweddau i dderbyn gofal a thriniaeth er mwyn eu cynorthwyo i roi'r gorau i gam-drin sylweddau/alcohol, neu i ostwng eu defnydd o sylweddau/alcohol, roedd 305 o gyfeiriadau rhwng mis Mawrth a Thachwedd 2018 (sydd yn uwch na 298 rhwng Rhagfyr 2016 - Tachwedd 2017).

Gwasanaethau Plant a Theuluoedd

Cartref Clyd Môn - Ym mis Tachwedd 2018, cytunodd y Pwyllgor Gwaith i ddatblygu darpariaeth Cartrefi Grŵp Bach ar yr Ynys, a elwir yn Cartref Clyd Môn erbyn hyn. Cartrefi Awdurdod Lleol yw'r rhain lle bydd dau o blant yn byw gyda'i gilydd mewn amgylchedd 'cartrefol' ac yn byw mewn ffordd debyg i blant sy'n byw gartref h.y. mynd i'r ysgol, byw yn y gymuned, cael cynddogion a ffrindiau ayb. Mae gan y gwasanaeth gynlluniau i agor dau gartref yn ystod flwyddyn ariannol 2019/20, a dau arall yn 2020/21. Disgwylir y bydd tua £231,448 o arbedion yn cael eu gwneud yn ystod y flwyddyn gyntaf a £291,448 o arbedion pellach yn ystod yr ail flwyddyn.

Pecyn Gofalwyr Maeth – Er mwyn gwella ein cynnig i ddarparu ofalwyr maeth a chynorthwyo gyda recriwtio, cytunodd Pwyllgor Gwaith y Cyngor ym mis Tachwedd 2018 i gynnig pecyn mwy cystadleuol o ran lwfansau a manteision o fis Ebrill 2019, a rhagwelir y bydd hyn yn ei gwneud yn haws i recriwtio Gofalwyr Maeth i'r Cyngor ac yn creu arbedion. Cytunodd y Pwyllgor Gwaith y byddai'r pecyn yn cynnig:

- Cynnydd o 10% yn y Lwfans Maethu;
- Gostyngiad o 50% yn y Dreth Gyngor;
- Cerdyn Aelodaeth Gwasanaethau Hamdden Ynys Môn yn rhad ac am ddim;
- Tocyn parcio rhad ac am ddim ar gyfer meysydd parcio'r Cyngor.

Mae'r Cyngor yn parhau i fod yn bartner yng **Ngwasanaethau Mabwysiadu Gogledd Cymru** ac yn ystod y flwyddyn nesaf bydd yn cymryd rhan mewn gwaith i gynyddu nifer y rhieni sy'n Mabwysiadu sy'n cael eu recriwtio ledled Gogledd Cymru. Mae nifer cynyddol o blant yng ngofal yr awdurdod lleol na allant ddychwelyd at eu teuluoedd genedigol. Mae'r plant hyn yn awr angen teuluoedd parhaol, cariadus a all roi sefydlogrwydd a chyfle iddynt ffynnu a chyrraedd eu llawn botensial.

Gwasanaethau Tai

Roedd o leiaf 1,507 o ddigwyddiadau/troseddau **cam-drin domestig** yn Ynys Môn yn 2018 (tua 570 o gartrefi), serch hynny, tanamcangyfrif yw hyn gan fod cam-drin domestig yn cael ei adlewyrchu mewn troseddau eraill, megis trefn gyhoeddus a difrod troseddol. Bu cynnydd o 23% yn y cyfraddau o gymharu â 2017.

Mae'r broblem hon, sydd yn cynyddu'n gyflym, yn amlwg yng Ngwasanaethau Plant a Theuluoedd Ynys Môn. Ymysg y plant sydd ag unrhyw gynllun statudol, mae tua thraean ohonynt yn cael eu cyfeirio oherwydd cam-drin domestig rhwng y rhieni.

Yn 2018/19, cyfrannodd Cefnogi Pobl dros £190k i ddarparu cymorth cysylltiedig â thai i thua 50 o unigolion a theuluoedd bregus yr wythnos, ac wrth wneud hynny, darparu ystod o

wasanaethau sy'n cynnwys 5 uned o ddarpariaeth lloches, o leiaf 30 Uned o gefnogaeth Hyblyg a 14 o ymyriadau'r wythnos gan Ymgynghorydd Trais Domestig Annibynnol.

Mewn blwyddyn, mae oddeutu 55-70 o ferched (84%) / dynion (16%) sydd wedi dioddef cam-drin domestig yn derbyn cymorth gan Gorwel (yn ogystal â 43-55 o blant dibynnol ac mae tua un mewn chwech yn byw gyda'u partner).

Mae cyllid ychwanegol gan Gomisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru a Theuluoedd yn Gyntaf yn darparu 1.5 o staff ALIC. Mae Gorwel wedi adrodd bod 126 o blant a phobl ifanc yn derbyn cymorth yn ystod y flwyddyn drwy weithgareddau megis gwaith grŵp a chymorth i greu cyswllt â mentrau lleol eraill.

Mae arian gan Lywodraeth Cymru yn caniatáu i ni ddefnyddio dau swyddog cyswllt ysgolion, yn gweithio ar draws ysgolion Gogledd Cymru, i gynnal gweithdai mewn ysgolion cynradd ac uwchradd er mwyn hyrwyddo perthnasau iach a chodi ymwybyddiaeth plant, pobl ifanc ac oedolion am faterion yn ymwneud â Thrais yn Erbyn Merched, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol.

Blaenoriaethau 2019/20

- Parhau gyda'r gwaith o ddylunio a chynllunio cyfleuster Gofal Ychwanegol ym ardal Seiriol.
- Cyflwyno ein Pecynnau Gofal Maeth Lefel Uwch i ddenu mwy o ofalwyr maeth.
- Lansio ein Prosiect Cartrefi Clud Môn, sydd â'r nod o ddarparu llety addas yn lleol ar gyfer plant a phobl ifanc.

Mesur Safonau Ansawdd 6:

- Yn ystod asesiad/ailasesiad, roedd 99% yn gallu trafod eu problemau yn eu dewis iaith

Sut ydym yn gwneud yr hyn ydym yn ei wneud

A) Ein Gweithlu, a sut ydym yn Cefnogi eu Rolau Proffesiynol

‘mewn perthynas â'r Ddeddf, strategaeth gweithlu sy'n cefnogi'r ddealltwriaeth a'r gallu i weithredu'r newidiadau, rolau newydd (e.e. mewn partneriaethau ffurfiol ac ar gyfer gwasanaethau CSYM), gofynion dysgu a datblygu’

Mae'r Uned Datblygu Gweithlu yn parhau i weinyddu grant Rhaglen Datblygu Gweithlu Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru er mwyn darparu cyfleoedd hyfforddi a datblygu ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol a'r bartneriaeth gofal cymdeithasol ehangach ar Ynys Môn. Rhoddir ystyriaeth i flaenoriaethau Cenedlaethol, Rhanbarthol a Lleol wrth gynllunio cyfleoedd datblygu ar gyfer y gweithlu a manteisir ar bob cyfle i weithio mewn partneriaeth gydag Awdurdodau Lleol cyfagos, y GIG ac Asiantaethau eraill er mwyn cyflawni'r cynllun.

Nodir isod y meysydd blaenoriaeth allweddol a gefnogir:

- y Gweithlu Gofal Cartref er mwyn paratoi ar gyfer cofrestru a chefnogi gwybodaeth/Rôl Unigolion Cyfrifol
- hyfforddi, datblygu a chymhwyso Rheolwyr Gofal Cymdeithasol
- Ymarfer Gofal a Chymorth sy'n Canolbwyntio ar Ganlyniadau
- Rhaglenni cymhwyso ar gyfer Gwaith Cymdeithasol
- Rhaglenni Ôl-gymhwyso ar gyfer Gwaith Cymdeithasol
- Gweithwyr gofal cymdeithasol rheng flaen i ddatblygu eu sgiliau cyffredinol mewn perthynas â gofal Cymdeithasol
- Caniatáu i'r gweithlu gwrdd ag anghenion statudol ar gyfer cymhwyso a/neu gofrestru

Mae enghreifftiau o'r math o gynlluniau a drefnwyd yn cynnwys hyfforddiant yn canolbwyntio ar ddulliau seiliedig ar gryfderau drwy fodel y Gwasanaethau Integredig Cymorth i Deuluoedd o Adeiladu Teuluoedd Cryfach; cyflwynwyd hyfforddiant arbenigol hefyd ar Sgiliau Llys ar gyfer gweithwyr cymdeithasol.

Yn ogystal, hyrwyddodd a threfnodd yr Uned Datblygu Gweithlu nifer o sesiynau Rhanbarthol a Lleol er mwyn darparu'r wybodaeth ddiweddaraf i sicrhau bod ein Rheolwyr yn cael gwybod am ofynion y Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol ac, o ganlyniad, bod staff yn derbyn cefnogaeth i sicrhau eu bod yn gallu cwrdd â'r gofynion.

Yn ogystal, nodwyd nifer o feysydd datblygu i'w blaenoriaethu a'u cynnwys yn y cynllun datblygu. Nodir enghreifftiau ohonynt isod:

Teitl y Cwrs	Cwrs	Nifer a fynychodd
Dementia	Dyfarniad L2	21
	Dyfarniad L3	18
Dementia	Sesiwn codi ymwybyddiaeth i staff ar draws y sector gofal, goruchwylwyr a theuluoedd	80
Trefnwyd yr holl hyfforddiant yn unol â'r cynllun gweithredu Dementia a'r Fframwaith Gwaith Da	Nam ar y Synhwyrâu	25
	Gofal Diwedd Oes / Lliniarol	15
	Dementia ac Anabledd Dysgu	25
	Cyfathrebu a gofal sy'n canolbwyntio ar y person wrth ddelio gydag ymddygiad y gellir ei ystyried yn heriol.	25
Ysbrydoli diwylliant o ofalu am unigolion sydd â dementia, wedi ei gefnogi gan y fframwaith Gwaith Da	Ysbrydoli newid diwylliant - rhaglen hyfforddiant 3 diwrnod ar gyfer Rheolwyr Cartrefi Gofal	15
Cynllunio sy'n canolbwyntio ar ganlyniadau	Cyflwyniad i beth yw canlyniadau a sut mae trosi hynny o bapur i ymarfer, yn unol â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru). Deall yr agwedd at ganlyniadau a sut mae canlyniadau yn cael eu rhoi mewn cynlluniau gofal a chymorth ac ymarfer.	75
Sefydlu	Cefnogi gweithrediad fframwaith sefydlu Cymru gyfan dan y Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol, Gofal Cymdeithasol Cymru	20
Cymwysterau Gofal	L2 Oedolion	12
	L3 Oedolion/Plant a Phobl Ifanc	12
	L4 Camu ymlaen i fod yn Rheolwr	1
	L5 Dyfarniad uwch ymarferydd	4
Gweithlu a Reoleiddir	Sesiynau codi ymwybyddiaeth am sut i gofrestru gofalwyr cartref erbyn 2020 a thu hwnt. Gweithdai gofal cartref yn unol â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru a rheoleiddio'r gweithlu o fewn yr amserlen a nodir	75

Rydym yn parhau i weithio mewn partneriaeth gyda Phrifysgol Bangor a 2 Awdurdod Lleol arall er mwyn cefnogi myfyrwyr gwaith cymdeithasol, a llwyddwyd i recriwtio 2 hyfforddai gwaith cymdeithasol arall. Ar hyn o bryd, mae 2 yn astudio am B.A. mewn Gwaith Cymdeithasol gyda'r Brifysgol Agored yng Nghymru, tra bod y myfyriwr arall yn astudio am M.A. ym Mhrifysgol Bangor.

Rydym wedi parhau i gefnogi ymarferwyr sydd newydd gymhwyso trwy eu tair blynedd gyntaf o ymarfer, gwaith sy'n cynnwys y Rhaglen Atgyfnerthu, Porth Agored. Bu i 3 aelod o staff gwblhau'r rhaglen hon yn llwyddiannus yn ystod 2018-19.

Nodir isod fwy o wybodaeth am gyflawniadau gwaith cymdeithasol ar ôl cymhwyso:-

Rhaglen	Nifer a gwblhaodd yn llwyddiannus yn 2018/19
Dyfarniad Addysgu Ymarfer	4
Asesydd Budd Pennaf	1
Rhaglen Ddatblygu Rheolwyr Tîm	2
Rhaglen Ddatblygu Rheolwyr Canol	1

Yn ogystal â'r uchod, rydym yn parhau i gefnogi staff cymwys i ddilyn modiwlau dwy'r Rhaglen Ymarferydd Profiadol mewn Gwaith Cymdeithasol ac Uwch Ymarferydd mewn Gwaith Cymdeithasol.

SGILIAU IAITH GYMRAEG

Er mwyn cefnogi'r agenda "Mwy na Geiriau", mae'r Awdurdod yn gefnogol iawn o ddatblygu staff yn y maes hwn ac yn annog staff i fynychu ystod eang o gysiau/hyfforddiant er mwyn rhoi sylw i'w hanghenion unigol/codi ymwybyddiaeth am bwysigrwydd sgiliau iaith dwyieithog. Gweler y tabl isod am restr o'r cyfleoedd amrywiol a drefnwyd yn 2019-19:

Cwrs	Nifer y Staff Gwasanaethau Cymdeithasol a fynychodd
Yr Iaith Gymraeg ar gyfer dysgwyr (sesiynau wythnosol)	5
Yr Iaith Gymraeg (Cymraeg yn y Gweithle)	2
Datblygu sgiliau iaith ar gyfer siaradwyr Cymraeg rhugl	6
Ymwybyddiaeth o'r Iaith Gymraeg / Mwy na Geiriau	3

HYFFORDDIANT DIOGELU

Rhoddwyd mwy o bwyslais ar sicrhau fod staff ar draws yr holl wasanaethau yn derbyn yr hyfforddiant Diogelu perthnasol. Cynhwysir rhaglen gynlluniedig o gyrsiau Diogelu Sylfaenol a Chyffredinol yn y cynllun Datblygu Blynyddol sydd ar gael i'r holl staff gofal (Awdurdod Lleol/Sector Breifat/Gwirfoddol). Nodir manylion presenoldeb isod. Yn ogystal, trefnwyd cyrsiau penodol i sicrhau fod sgiliau'r gweithlu'n cael eu huwchraddio mewn meysydd arbenigol. Gweler y manylion isod:

Maes Diogelu	Nifer Fynychodd
Diogelu ar gyfer Gweithwyr Proffesiynol	23
Diogelu Cyffredinol (diwrnod cyfan)	99
Diogelu Sylfaenol (hanner diwrnod)	8
Beth? Pam? Sut? Cofnodi ac Adrodd am Hyfforddiant	48
Hyfforddiant Ymchwilio ar y Cyd	6

E-Ddysgu

Yn ystod y flwyddyn, rhoddwyd mwy o bwyslais ar ddefnyddio E-Ddysgu fel dull cyfunol o Ddysgu. Mae amrywiaeth o raglenni ar bob lefel ar gael i staff eu dilyn fel rhan o'u Datblygiad Personol ac mae modd cael mynediad atynt unrhyw bryd ac o unrhyw le. Mae gwaith ychwanegol yn cael ei wneud i ddatblygu meysydd allweddol e.e. Diogelu Sylfaenol, Hylendid Bwyd, Gwybodaeth am Iechyd, Caethwasiaeth Fodern ac Ymwybyddiaeth Seibr.

Mae'r tabl isod yn amlinellu rhai o'r modiwlau a gwblhawyd gan staff Gofal Cymdeithasol:

Modiwl	Nifer a gwblhawyd	Canran
Trais yn Erbyn Merched, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol	224	37%
Caethwasiaeth Fodern	189	31%
GDPR	196	33%
Offer Sgrin Arddangos (DSE)	174	29%

B) Ein Hadnoddau Ariannol a sut ydym yn Cynllunio ar gyfer y Dyfodol

Mae cynllunio ariannol yn parhau i fod yn her ddifrifol i'r Cyngor o ganlyniad i bwysau ariannol parhaus ac estynedig; mae'r cyllid a gafodd y Cyngor gan Lywodraeth Cymru (LIC) wedi gostwng o £101m yn 2013/14 i £95.8m yn 2019/20. Er mwyn sicrhau cyllideb gytbwys, mae'r Cyngor wedi gwneud dros £20m o doriadau i'r gyllideb yn ystod yr un cyfnod. Roedd y sefyllfa diwedd blwyddyn yn dangos gorwariant o £3,001k yn y Gwasanaethau Cymdeithasol ar gyfer 2018/19.

Roedd gorwariant o £1,830k yn y Gwasanaethau Plant, yn bennaf oherwydd cynnydd pellach yn nifer y Plant sy'n Derbyn Gofal - ar 31/03/2019, roeddem yn gofalu am 149 o Blant sy'n Derbyn Gofal, cynnydd o 4.2% o gymharu â 143 yn 31/03/2018. Gall un lleoliad All Sirol gostio hyd at £250k y flwyddyn. Dyrannwyd £1.39m o gyllid ychwanegol i gyllideb y Gwasanaethau Plant ar gyfer 2019/20 er mwyn cwrdd â'r pwysau o ganlyniad i gynnydd yn nifer y Plant yn ein gofal. Yn ogystal, mae'r arian a roddwyd i'r Gwasanaeth rhwng 2016/17 a 2018/19 i sefydlu tîm Trothwy Gofal, gyda'r bwriad o leihau nifer y Plant a roddir mewn Gofal, wedi cael ei ychwanegu'n barhaol i gyllideb 2019/20.

Roedd gorwariant o £1,171k yn y Gwasanaethau Oedolion yn 2018/19, yn bennaf oherwydd (i) ffioedd uwch o ganlyniad i gynnydd yn y Cyflog Byw Cenedlaethol a chyfraddau pensiwn a (ii) cynnydd yn y galw am Wasanaethau. Rhoddwyd cyllid ychwanegol i'r Gwasanaethau Oedolion drwy grant o £670k gan Lywodraeth Cymru er mwyn cynorthwyo i gwrdd â'r pwysau hwn yn 2019/20. Sefydlwyd cronfa wrth gefn ychwanegol o £277k ar gyfer 2019/20 er mwyn cwrdd â phwysau yn sgil galw ychwanegol am Wasanaethau.

Serch hynny, mae'r ddau Wasanaeth yn cydnabod y sefyllfa bresennol o gynni ariannol ac yn parhau i drawsnewid gwasanaethau a rheoli galw, gyda'r Gwasanaethau Oedolion yn cyfrannu £350k o arbedion yn 2018/19, a chytunwyd ar arbedion pellach o £586k yn 2019/20. Bydd y Gwasanaethau Plant hefyd yn edrych ar leihau eu gorwariant yn 2019/20 drwy gyflwyno Tai Grŵp Bach ar yr Ynys, gyda'r bwriad o leihau nifer y plant a leolir yn all sirol.

Mae gan y Cyngor brosesau gosod cyllideb a chynllunio cyllideb effeithiol a reolir yn dda, ac mae aelodau etholedig yn cymryd rhan lawn yn y rhaglen gynllunio gylchol, ac yn craffu ar osod a monitro cyllidebau.

Mae amcangyfrif newidiadau yn y dyfodol yn her, oherwydd diffyg gwybodaeth gywir am setliadau llywodraeth leol yn y dyfodol, ond mae ein Cynllun Ariannol Tymor Canol yn rhagweld y gallai fod angen gwneud hyd at £6.72m o doriadau ychwanegol dros y 3 blynedd nesaf, rhwng 2020/21 a 2022/23.

Mae'r tabl isod yn amlinellu cyfrifon ariannol y Gwasanaethau Cymdeithasol yn 2018/19:

	Cyllideb £	Gwirioneddol £	Amrywiant £
GWASANAETHAU PLANT A THEULUOEDD	8,727,410	10,557,202	1,829,792
GWASANAETHAU OEDOLION			
POBL HŶN	7,095,640	7,447,693	352,053
ANABLEDDAU CORFFOROL	1,720,010	2,055,527	335,517
ANABLEDDAU DYSGU	6,582,830	7,103,668	520,838
IECHYD MEDDWL	1,931,410	2,213,940	282,530
GWASANAETHAU CEFNOGI	1,232,080	1,175,614	-56,466
UNED DDARPARU (GOFAL MÔN/GWASANAETHAU ERAILL)	6,166,900	5,910,635	-256,265

GWASANAETHAU ERAILL	59,692	52,542	-7,150
CYFANSWM	33,515,972	36,516,821	3,000,849

DRAFT

Gweithio mewn Partneriaeth, Arweinyddiaeth Wleidyddol a Chorfforaethol, Llywodraethiant ac Atebolrwydd

Mae llywodraethiant wleidyddol yn y Cyngor yn parhau i fod yn gadarn. Mae hyn wedi bod yn fodd i roi cefnogaeth glir a chyson i'r Gwasanaethau Oedolion a'r Gwasanaethau Plant ac i graffu ar gynnydd yn gyson.

Y **Pwyllgor Gwaith** yw'r corff sy'n gwneud y penderfyniadau allweddol ac mae'r aelodau'n cynnwys yr Arweinydd ac 8 Aelod Portffolio. Mae'r Arweinydd yn parhau i fod yn Aelod Portffolio ar gyfer y Gwasanaethau Cymdeithasol, ac wedi goruchwyllo ein gwelliannau dros y 2 flynedd ddiwethaf, o safbwynt gwleidyddol. Dangosir effeithlonrwydd cynyddol y Pwyllgor wrth iddo wneud penderfyniadau anodd, megis y *Rhaglen Gofal Cymdeithasol Oedolion Hŷn* (er enghraifft, mae gwaith adeiladu Tai Gofal Ychwanegol yn Llangefni wedi cael ei gwblhau ac mae'r cyfleuster bron yn llawn). Yn dilyn arfarnu safleoedd, penderfynwyd adeiladu darpariaeth Gofal Ychwanegol arall yn ward Seiriol a neilltuo adnoddau ychwanegol i'r Gwasanaethau Plant er mwyn cynorthwyo i reoli galw.

Gweithio mewn Partneriaeth

Mae gwaith y Panel o Aelodau Etholedig a sefydlwyd yn dilyn etholiadau Mai 2017 i graffu, herio a chefnogi'r Cynllun Gwella Gwasanaeth ar gyfer y Gwasanaethau Plant yn parhau a gwelwyd gwelliannau'n cael eu gwireddu mewn cyfnod byr o amser. Daw'r aelodau o'r gwahanol grwpiau gwleidyddol, ac mae wedi rhoi cyfle iddynt wella eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth o waith y Gwasanaeth, gan arwain at graffu'n well.

Mae Gwasanaethau Cymdeithasol Ynys Môn wedi ymrwymo i weithio mewn partneriaeth yn lleol, isranbarthol, rhanbarthol a chenedlaethol. Cydnabuwyd hyn fel cryfder mewn adroddiadau arolygu allanol i ni adeiladu arnynt. Mae'r Gwasanaethau Plant ac Oedolion yn parhau i fod yn rhan weithredol o agendâu Cymru Gyfan a Gogledd Cymru i wella'r modd y caiff y Gwasanaethau Cymdeithasol eu darparu trwy gydweithredu.

Mae trefniadau llywodraethu yn eu lle trwy Rhaglen Gydweithredfa Gwella Gofal Cymdeithasol Gogledd Cymru (NWSSIC) a'r Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol. Mae gan y Gydweithredfa raglen wella gynhwysfawr yn ei lle trwy gydweithio, gan ganolbwyntio ar y gofynion dan Ran 9 Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Gellir gweld tystiolaeth bellach o'r ethos partneriaeth hwn trwy gydweithio rhwng Gwasanaethau Cymdeithasol y Cyngor a BIPBC drwy'r Bwrdd Cyflawni Integredig. Pwrpas y Bwrdd Cyflawni Integredig yw sicrhau fod anghenion ieuchyd a gofal pobl Ynys Môn yn cael eu gwasanaethu'n well wrth i wasanaethau ieuchyd a gwasanaethau awdurdodau lleol gael eu hintegreiddio'n well. Model Môn yw cangen weithredol y Bwrdd Cyflawni Integredig, gyda chyfrifoldeb dros gyflwyno'r Rhaglen Waith Fanwl.

Rydym yn parhau i gydweithio'n agos gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr i gyflwyno'r Gronfa Gofal Integredig ar Ynys Môn. Ymhlith y meysydd a dargedir yn

benodol mae gwasanaethau ar gyfer oedolion hŷn a phobl ifanc a phlant ag anghenion cymhleth a System Gwybodaeth Gofal Cymunedol Cymru (WCCIS). Gwariwyd y Gronfa Gofal Integredig ar ddatblygu Garreglwyd fel cartref arbenigol sy'n cefnogi pobl hŷn sy'n byw gyda dementia a gwasanaethau Gofal Uwch Môn a Night Owls o fewn Gofal Cymdeithasol i Oedolion.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 wedi sefydlu Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus ar gyfer pob ardal awdurdod lleol i sicrhau bod cyrff cyhoeddus yn cydweithio i greu gwell dyfodol i bobl Cymru. Mae bwrdd partneriaeth ar y cyd i Wynedd a Môn wedi'i sefydlu, sy'n cynnwys prif sefydliadau'r sector cyhoeddus yn y rhanbarth. Defnyddiwyd yr asesiad a gwblhawyd gan y Bwrdd yn 2017/18 gan bartneriaid i ddrafftio'r cynllun Llesiant a fabwysiadwyd yn ystod 2018/19. Ar hyn o bryd, mae'r cynllun yn cael ei weithredu.

Rydym yn parhau i ymgynghori'n agos â'r **Trydydd Sector** a gweithio mewn partneriaeth trwy'r Pwyllgor Cyswllt Sector Gwirfoddol sy'n cwrdd bob chwarter. Rydym yn cydnabod rôl y **Trydydd Sector** yn lleol fel partner strategol ac rydym wedi datblygu trefniadau llywodraethu priodol i gefnogi hyn, er enghraifft, rôl Medrwn Môn ar grŵp gweithredol Model Môn, Bwrdd OPUS (prosiect a ariennir gan yr Undeb Ewropeaidd) a'r Bwrdd Trawsnewid Gofal Cymdeithasol Oedolion. Yn ddiweddar, rydym wedi sefydlu grŵp partneriaeth y trydydd sector sy'n gyfrifol am gyflawni amcanion y Cyngor a sicrhau y cydymffurfir â thechnegau ymgysylltu ac ymgynghori priodol o ran datblygu strategaethau a gwaith trawsnewid.

Perfformiad

Mae'r Cyngor yn parhau i ymgorffori fframwaith cynllunio a rheoli perfformiad corfforaethol yn ei drefniadau llywodraethu blynyddol. Mabwysiadwyd y fframwaith hwn i sicrhau bod meddylfryd o welliant parhaus wedi'i wreiddio yng ngwaith y Cyngor, ac y gallai gwaith monitro adnabod materion cyn iddynt danberfformio – rhywbeth a fyddai'n cael effaith ar ddarparu gwasanaethau i ddinasyddion.

Mae'r arfer hwn wedi gweld gwelliannau mewn nifer o ddangosyddion gwasanaethau cymdeithasol, gyda llwyddiant arbennig yn cael ei weld ym mherfformiad dangosyddion gofal a ddarperir i Oedolion. Mae Dangosyddion Perfformiad ar gyfer y Gwasanaethau Plant wedi gwella hefyd a rhagwelir y bydd ffocws parhaus drwy gyfrwng y Panel Gwella Gwasanaethau Plant yn gwella perfformiad a chysondeb ymarfer ymhellach, a oedd yn flaenoriaethau ar gyfer 2018-19.

Gwasanaethau Cymdeithasol
Swyddfeydd y Cyngor
Llangefni
Ynys Môn
LL77 7HB

Cysylltwch â ni ar:
Ffôn: 01248 751887
E-bost: Emmaedwards@anglesey.gov.uk

Astudiaethau achos y gellir eu cynnwys

1. ASTUDIAETH ACHOS : Cydlynu Asedau Lleol Ynys Môn

Cronfa Gofal Integredig 2018/19

Ynglŷn â'r Prosiect:	Model newydd o weithio gyda chymunedau yw Cydlynu Asedau Lleol (CALI) ac fe'i datblygwyd ar Ynys Môn dros y ddwy flynedd ddiwethaf. Model ataliol ydyw, ond erbyn hyn gwelwyd ei fod o fudd i unigolion sydd efallai'n derbyn gwasanaethau statudol yn barod. Mae Cydlynwyr Asedau Lleol yn gweithio gydag unigolion a grwpiau i ddatblygu a defnyddio rhwydweithiau lleol i hyrwyddo atebion lleol i anghenion lleol.
Nod y Prosiect:	<ul style="list-style-type: none"> • Lleihau unigrwydd ac arwahanrwydd yn ein cymunedau. • Hyrwyddo byw'n annibynnol; dewis pobl a'u rheolaeth dros eu bywydau eu hunain; • Hyrwyddo bywyd iachach a lleihau anghyfartaledd iechyd; • Datblygu rhagnodi cymdeithasol – cryfhau'r cysylltiadau rhwng darparwyr gofal iechyd a gwasanaethau cymunedol, gwirfoddol a gwasanaethau'r awdurdod lleol.
Canlyniadau'r Prosiect:	<ul style="list-style-type: none"> • Mae pobl yn fwy gwybodus ac yn gwybod lle y gallant gael cyngor a chymorth ynghylch gweithgareddau fyddai'n helpu i atal neu leihau arwahanrwydd ac unigedd a hyrwyddo iechyd a llesiant. • Mae mwy o bobl yn cymryd rhan mewn gweithgareddau'n sy'n helpu i hyrwyddo annibyniaeth a gwytnwch, ac yn lleihau'r effaith ar wasanaethau rheng flaen.
Ynglŷn â'r Person: <i>Beth yw eu hoedran? Ydyn nhw'n byw ar eu pen eu hunain? Oes ganddynt deulu/frindiau gerllaw? Sut mae eu lles cyffredinol?</i>	<p>Cyfeiriwyd Brian i wasanaeth Cydlynu Asedau Lleol Caergybi drwy gydweithiwr CALI (Gwyneth) a oedd eisoes yn adnabod Brian.</p> <p>Cynhaliwyd ein cyfarfod cyntaf yn ei gartref. Yn ystod ein sgwrs, siaradodd am ei wraig a sut yr oedd wedi gofalu amdani am dros 30 mlynedd, tan ei marwolaeth ym mis Ionawr 2017. Dywedodd ei fod yn unig iawn, nad oedd ganddo neb i droi atynt ac nad oedd ganddo frindiau na theulu yn byw'n lleol – roeddent yn byw yn Lloegr ac yn Japan. Mae gan Brian fab, ond am reswm nad yw'n hysbys i Brian, roedd y mab wedi torri cysylltiad ag o'n llwyr.</p>

	<p>Mae Brian yn byw mewn fflat llawr gwaelod ar stad newydd, ac ers symud yno bedair blynedd yn ôl, roedd o a'i wraig wedi profi ymddygiad gwrthgymdeithasol gan y plant lleol. Byddent yn taflu cerrig at ei fan, yn camu allan o flaen y fan, canu cloch y drws, rhoi eu dwylo drwy ffenestri'r fflat er mwyn gafael mewn pethau. Digwyddodd y digwyddiad penodol hwn pan oedd ei wraig yn ei gwely'n sâl. Cafodd Brian ei gam-drin yn eiriol hefyd pan siaradodd â'r rhieni am ymddygiad eu plant tuag ato a'i wraig. Tynnwyd sylw'r Heddlu a'r landlordiaid at yr ymddygiad gwrthgymdeithasol. Mae gan Brian fab, ond am reswm nad yw'n hysbys i Brian, mae o wedi torri cysylltiad ag o.</p>
<p>Beth oedd y sefyllfa: <i>Disgrifiwch sut y daeth y person i gysylltiad â'r gwasanaeth yr ydych yn ysgrifennu amdano. Os yw'n berson hŷn – pa her neu broblem oeddent yn ei wynebu a pha effaith oedd hynny'n ei gael ar eu bywyd</i></p>	<p>Cyfeiriwyd Brian at wasanaeth Cydlynu Asedau Lleol Caergybi drwy gydweithiwr (Gwyneth) a oedd eisoes yn adnabod Brian.</p> <p>Cynhaliwyd ein cyfarfod cyntaf yn ei gartref. Yn ystod ein sgwrs, siaradodd am ei wraig a sut yr oedd wedi gofalu amdani am dros 30 mlynedd, tan ei marwolaeth ym mis Ionawr 2017. Dywedodd ei fod yn unig iawn, nad oedd ganddo neb i droi atynt ac nad oedd ganddo ffrindiau na theulu yn byw'n lleol – roeddent yn byw yn Lloegr ac yn Japan.</p>
<p><u>Datganiad o effaith</u> Sut wnaeth y gwasanaeth wneud gwahaniaeth? <i>Disgrifiwch pa gamau gymerodd y gweithiwr achos/gwirfoddolwr i roi cefnogaeth</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mawrth 2018 - Roedd Brian yn dechrau canolbwyntio a siarad am drawma'r misoedd blaenorol, colli ei wraig, bod yn ddioddefwr trosedd a chael ei gynnwys mewn asesiad iechyd meddwl nad oedd o'n ei groesawu. Gyda'n gilydd, blaenoriaethwyd sut yr oedd Brian eisiau rheoli a delio gyda'r hyn yr oedd o'n ystyried yn ddigwyddiadau trawmatig. 2. Cysylltwyd â'r Meddyg Teulu a sicrhawyd fod Brian yn glir ynghylch y feddyginiaeth gywir yr oedd o fod i'w gymryd. 3. Cefnogwyd Brian i fynychu sesiynau cwnsela profedigaeth CRUSE dros gyfnod o 6 wythnos. 4. Cefnogwyd a rhoddwyd cyngor i Brian am faterion ariannol – biliau cyfleustodau, contractau ffôn, apwyntiadau ysbyty ac apwyntiadau meddyg teulu a fethwyd. 5. Ebrill 2018 – cyflwynwyd Brian i'r <i>Men's Shed</i>. Trobwynt i Brian oedd pan wnaeth ffrindiau â Richard, oedd wedi cael profedigaeth yn ddiweddar hefyd. Byddai'r ddau ddyn yn cyfarfod yn y sied bron bob dydd i wneud pa bynnag waith oedd angen ei wneud –

	<p>casglu sbwriel, adeiladu gwlâu blodau a chreu bwrdd bwydo adar oedd yn golygu gwneud gwaith manwl.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Cyflwynwyd Brian i wirfoddolwyr a chleientiaid y clwb cinio lleol. 7. Crëwyd ymyrraeth rhwng Brian a dyn lleol a oedd yn gallu helpu i sefydlu system ddiogelwch y cartref, a darparu teledu cylch cyfyng 24 awr yn ei gartref. 8. Gweithiwyd mewn partneriaeth gyda Chymdeithas Dai Brian a'r Heddlu i gynnal digwyddiad cymunedol. Sesiwn galw i mewn oedd hon yn rhoi cyfle i'r tenantiaid (teuluoedd a phlant ifanc yn bennaf) alw heibio'r ganolfan gymunedol am baned o de, cwrdd â'u cymdogion a siarad gyda swyddog cyswllt y Gymdeithas Dai a Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu (PCSO) ynghylch unrhyw bryderon oedd ganddynt am y stad. Deilliodd budd cymunedol ehangach o hyn o ran diogelwch cymunedol. 9. Rhoddwyd cefnogaeth i Brian gael sgan MRI (ar yr asgwrn cefn) a sgan ar yr ymennydd ac i dderbyn y canlyniadau. 10. Rhoddwyd cefnogaeth i Brian fynychu sesiynau hyfforddiant a llesiant.
<p>Pa ganlyniadau a gyflawnwyd? <i>Beth oedd y canlyniad i'r defnyddiwr gwasanaeth? Pa effaith gafodd yr ymyraethau?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • O fewn tri mis, mae Brian yn mynychu dau grŵp cymunedol – Clwb Cinio a <i>Men's Shed</i>. Mae o'n cymryd camau pendant i ddatblygu hen sgiliau gyda dynion eraill ac yn helpu eraill i ddysgu. • Naw mis yn ddiweddarach, mae gorbryder Brian wedi lleihau'n sylweddol, ac nid yw angen cyswllt dwys gyda'r Cydlynnydd Asedau Lleol erbyn hyn. Fodd bynnag, rydym yn cadw mewn cysylltiad ag o yn wythnosol drwy'r <i>Men's Shed</i> a'r Clwb Cinio. • Cysylltwyd â Meddyg Teulu Brian er mwyn adolygu ei gyflwr Diabetes a'r cyflwr hirdymor ar ei asgwrn cefn. • Yn ogystal â'r uchod, cysylltwyd ag arbenigwr Diabetes a gwasanaethau Niwroleg. • Mae Brian yn dilyn cwrs TG i ddysgu sut i ddefnyddio Skype, Facebook a sut i siopa ar-lein – erbyn hyn mae o'n cysylltu â'i deulu yn Swydd Efrog a Japan. • Cymerodd Brian ran mewn tair Rhaglen Cleifion Arbenigol – Rheoli Diabetes, Bwyd Doeth a Diabetes a Rheoli Poen Cronig. Bu iddo elwa drwy reoli ei gyflwr diabetes a'i boen cronig yn well drwy gymryd rhan mewn rhaglen ymarfer corff nad yw'n gyfyngedig.

	<ul style="list-style-type: none"> • Cysylltu â'r CPN a oedd yn gyfrifol am gynnal yr asesiad iechyd meddwl cychwynnol a darparwyd gwybodaeth ddefnyddiol i ddangos gweithgareddau dyddiol Brian a'i lefelau gweithredu: e.e. roedd yn ymwneud â phrosiectau gwaith llaw manwl iawn yn y <i>Men's Shed</i>. • Cyflawnwyd trosedd arall yn fflat Brian – y tro hwn casglwyd tystiolaeth ar gamerâu cylch cyfyng a chadarnhawyd mai plant lleol oedd yn gyfrifol – ymatebodd Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu yn gyflym i hyn a rhoddwyd sylw i'r mater. • Roedd y Seiciatrydd Ymgynghorol yn cydnabod rhwystredigaeth ac ansicrwydd Brian ynghylch pam y bu'n rhaid iddo gael ei asesu. Gofynnodd gwestiynau i'r Cydlynnydd Asedau Lleol a Brian am y dulliau yr oeddent wedi eu defnyddio yn ystod y broses anodd hon, a gwnaeth sylwadau am eu llwyddiant, ac am werth ymyrraeth y Cydlynnydd Asedau Lleol. • Nid oedd canlyniadau sgan ar yr ymennydd yn dangos unrhyw arwyddion o ddementia na nam gwybyddol.
Dyfyniadau/Adborth <i>Rhowch ddyfyniad uniongyrchol gan y defnyddiwr gwasanaeth. Beth oedd ganddynt i'w ddweud am y gwasanaeth a gafwyd a'r effaith a gafodd arnynt?</i>	<p>Mae Brian wedi rhoi caniatâd i ni adrodd ei stori, fel y dywedodd –</p> <p>“y mwyaf o bobl sy'n gwybod beth yr ydw i wedi ei ddioddef, y gorau”. “Wedyn, efallai y byddai pobl yn cymryd mwy o amser i wrando ac i ddeall beth mae pobl yn mynd drwyddo pan maent yn teimlo'n ynysig ac yn unig ar ôl colli rhywun agos”. “Heb gymorth y Cydlynnydd Asedau Lleol, dydw i wir ddim yn gwybod lle fyddwn i heddiw”.</p>

2. ASTUDIAETH ACHOS

Cronfa Gofal Integredig (ICF) 2018/19

Ynglŷn â'r Prosiect:	Mae'r Gwasanaeth Cynnal Gofalwyr yn cefnogi gofalwyr di-dâl mewn ysbytai a'r gymuned; rydym yn eu cyfeirio, cynghori a'u hatgyfeirio at asiantaethau addas a all gynnig cefnogaeth iddynt.
Amcanion y Prosiect:	Asesu a chyfeirio gofalwyr at asiantaethau addas er mwyn lleihau'r straen arnynt.
Canlyniadau'r Prosiect:	Mae gofalwyr yn teimlo eu bod yn derbyn cefnogaeth, yn cael gwybodaeth ac yn cael eu haddysgu am y cymorth sydd ar gael iddynt o ran budd-daliadau, grwpiau cymunedol ayb.
Ynglŷn â'r Person: <i>Beth yw eu hoedran? Ydyn nhw'n byw ar eu pen eu hunain? Oes ganddynt deulu/frindiau gerllaw? Sut mae eu lles cyffredinol?</i>	Yn yr achos hwn, y person yw prif ofalwr ei brawd, sydd yn dioddef o ganser. Mae'r gofalwr yn 56 oed ac yn briod ac mae ei merch, mab yng nghyfraith a wyres yn byw gyda hi. Dywed yr ofalwraig fod ei theulu yn gefnogol. Fodd bynnag, dywedodd ei bod dan lawer o bwysau gan fod iechyd ei thad a'i brawd wedi dirywio.
Beth oedd y sefyllfa: <i>Disgrifiwch sut y daeth y person i gysylltiad â'r gwasanaeth yr ydych yn ysgrifennu amdano. Os yw'n berson hŷn – pa her neu broblem oeddent yn ei wynebu a pha effaith oedd hynny'n ei gael ar eu bywyd</i>	Yn wreiddiol, cyfeiriwyd chwaer yr ofalwraig at y Gwasanaeth Cynnal Gofalwyr gan Nyrs Staff ar ward Ogwen, gan mai hi oedd prif ofalwraig eu tad oedrannus a gafodd ei dderbyn i'r ysbyty ar ôl disgyn. Bryd hynny, gofynnodd yr ofalwraig am gael ei chyfeirio hefyd am ei bod hithau'n ei chael yn anodd ymdopi â'i rôl fel gofalwr. Roedd yr ofalwraig a'i theulu'n wynebu nifer o heriau, gan gynnwys bregusrwydd y tad, problemau llety, problemau ariannol a chanser yr ysgyfaint lliniarol ei brawd a oedd wedi creu'r angen am ofalwr. Awgrymwyd atebion posib a'u rhoi ar waith, gan gynnwys rhoi cyngor ynglŷn â budd-daliadau, cyfeiriadau i asiantaethau cefnogi eraill, cymorth ariannol a chefnogaeth emosiynol.
<u>Datganiad o effaith</u> Sut wnaeth y gwasanaeth wneud gwahaniaeth? <i>Disgrifiwch pa gamau gymerodd y gweithiwr achos/gwirfoddolwr i roi cefnogaeth</i>	Rhoddodd y Gwasanaeth Cynnal Gofalwyr gefnogaeth i'r teulu drwy ddarparu cefnogaeth emosiynol yn seiliedig ar y materion a'r problemau yr oeddent yn eu wynebu yn ddyddiol. Darparwyd gwybodaeth am ba fudd-daliadau oedd ar gael, yn cynnwys PIP a Lwfans Gofalwyr. Gwnaed cais am Lwfans Cyflogaeth a Chymorth. Gwnaed ceisiadau am grantiau i'r Roy Castle Fund, MacMillan Cancer Support a chronfa ysbaid gofalwyr Gwynedd (a reolir ac a weinyddir gan y Gwasanaeth Cynnal Gofalwyr). Gwnaed cais am Fathodyn Glas er mwyn hwyluso trefniadau parcio wrth deithio i ac o apwyntiadau gyda'r sawl sy'n derbyn gofal. Gwnaed cais am ostyngiad yn y Dreth Gyngor. Gwnaed cais i'r cynllun WaterSure Cymru er mwyn capio/leihau biliau dŵr.

<p>Pa ganlyniadau a gyflawnwyd? <i>Beth oedd y canlyniad i'r defnyddiwr gwasanaeth? Pa effaith gafodd yr ymyraethau?</i></p>	<p>Bu gostyngiad sylweddol yn lefelau straen yr ofalwraig, gan fod y teulu cyfan yn derbyn cefnogaeth, a ffurfiwyd perthynas gadarnhaol rhwng y Gwasanaeth Cynnal Gofalwyr, y gofalwr a'r ysbyty.</p> <p>Roedd yr ofalwraig yn teimlo y gallai siarad yn gyfrinachol â rhywun ac y gallai ofyn am gyngor a chefnogaeth. Lleihawyd y baich ariannol ar y person oedd yn derbyn gofal o ganlyniad iddo dderbyn cymorth ariannol, yn cynnwys grantiau, budd-daliadau a gostyngiadau, a fyddai o help iddo wrth dalu biliau a chostau cyffredinol yn gysylltiedig â'r cartref. Roedd y Bathodyn Glas yn sicrhau fod yr ofalwraig yn gallu mynd â'i brawd i'w apwyntiadau er gwaetha'r ffaith fod ei allu i symud yn dirywio.</p> <p>Mae'r ofalwraig wedi gofyn am ofal ysbaid fydd yn rhoi amser iddi ddod ati ei hun yn emosiynol ac yn gorfforol, gan y bydd y gwaith o ofalu am ei brawd yn fwy heriol ac yn cynyddu gydag amser.</p>
<p><u>Dyfyniadau/Adborth</u> <i>Rhowch ddyfyniad uniongyrchol gan y defnyddiwr gwasanaeth. Beth oedd ganddynt i'w ddweud am y gwasanaeth a gafwyd a'r effaith a gafodd arnynt?</i></p>	<p>Roedd y defnyddiwr gwasanaeth yn gwerthfawrogi'n fawr iawn y cymorth a'r gefnogaeth a roddwyd yn ystod y cyfnod anodd hwn. "Anhygoel. Mae'n gwybod ei gwaith tu chwith allan. Nid oes unrhyw beth yn ormod o drafferth. Mae hi'n dda efo'r claf a'r teulu. Fyddwn i ddim wedi gallu ymdopi heb ei help."</p>

3. ASTUDIAETH ACHOS - Trosglwyddo/Gwasanaethau Arbenigol Plant

Mae P yn byw yn Llangefni gyda'i theulu ac mae ganddi anabledd dysgu ac mae'n ddisgybl yng Nghanolfan Addysg y Bont. Cyfeiriwyd P at y Gwasanaethau Arbenigol Plant ym mis Ionawr 2018, pan oedd yn 17 oed, ar gyfer y gwasanaeth Nyrsio cymunedol paediatreg Anableddau Dysgu er mwyn cefnogi'r ysgol i reoli ei hymddygiad. Nid oedd teulu P wedi gofyn am unrhyw gefnogaeth na mewnbwn gan y gwasanaethau cyn hyn.

Ym mis Mehefin 2018, fel rhan o Brosiect Trosglwyddo Partneriaeth – Y Bont – Partnership (wedi'i leoli yn yr Ysgol Arbennig), roedd yn bosib i P a'i theulu dderbyn cefnogaeth ychwanegol gan Gydlynnydd Trosglwyddo'r gwasanaeth heb orfod cael cyswllt â gweithiwr cymdeithasol. Roedd modd i'r Cydlynnydd Trosglwyddo weithio mewn partneriaeth gyda gweithwyr proffesiynol o asiantaethau amrywiol eraill a oedd yn gweithio gyda P, er mwyn cynorthwyo i gynllunio'r Broses Drosoglwyddo i'r gwasanaethau anableddau dysgu oedolion.

Roedd y tîm amlddisgyblaethol a oedd yn gweithio gyda'r teulu a'r ysgol yn cynnwys Nyrs Gwasanaethau Arbenigol Plant, Dadansoddydd Ymddygiad - Gwasanaeth Anghenion Dwys, Therapydd Iaith a Lleferydd, Asesydd Gofalwyr, Seiciatrydd Paediatreg Anableddau Dysgu, Cydlynnydd Trosglwyddo ac Athrawes.

Fel rhan o'r broses o drosoglwyddo i'r gwasanaethau oedolion, teimlwyd y byddai'n gam gadarnhaol i P ehangu ei hystod o ddiddordebau a gweithgareddau er mwyn ei helpu i fod yn fwy annibynnol, a hefyd i gefnogi ei rhieni yn eu rôl fel gofalwyr drwy ei gwneud yn bosib iddi gael seibiant.

Ym mis Hydref 2018, cytunwyd gyda'r teulu y byddai'n briodol cyflwyno gweithiwr cymdeithasol o'r Gwasanaethau Arbenigol Plant, i edrych ar y math o gefnogaeth fyddai'n helpu P ac i gefnogi'r teulu drwy'r cyfnod o drosoglwyddo i'r Gwasanaethau Oedolion.

Fel rhan o Gynllun Gofal a Chymorth P, defnyddiodd y teulu daliadau uniongyrchol er mwyn iddi fedru cymryd rhan mewn gweithgareddau amrywiol yn y gymuned ac mae hyn wedi rhoi cyfle i P ddatblygu ei hannibyniaeth a'i sgiliau cymdeithasol gyda chefnogaeth 2 gynorthwydd personol bob wythnos.

Dyma'r tro cyntaf i'r teulu dderbyn cefnogaeth gan weithiwr cymdeithasol ac roedd y berthynas hon yn golygu fod y gweithiwr cymdeithasol yn gallu dod i adnabod y teulu a sicrhau fod cysylltiad yn cael ei wneud gyda'r tîm gwaith cymdeithasol yn y gwasanaeth anableddau dysgu oedolion.

Ym mis Ionawr 2019, ymwelodd y ddau weithiwr cymdeithasol â'r teulu gyda'i gilydd er mwyn sicrhau y byddai'r cyswllt gyda'r gwasanaeth Anableddau Dysgu Oedolion yn golygu bod P yn derbyn gwasanaeth di-dor a bod y teulu'n hyderus y byddai modd i'r gwasanaeth Taliadau Uniongyrchol barhau. Yn ogystal, lle'r oedd hynny'n angenrheidiol, sicrhau bod y gwaith o drosoglwyddo gwasanaethau iechyd yn cael ei gydlyn gan weithwyr proffesiynol a oedd yn aelodau o'r Tîm Amlddisgyblaethol gwreiddiol. Bydd y ddau weithiwr cymdeithasol yn gweithio gyda'i gilydd i gefnogi P nes ei bod yn 18 oed a bydd y Cydlynnydd Trawsnewid yn parhau i ymwneud â'r broses fel rhan o'r Gwasanaethau Anableddau Dysgu Oedolion, gan edrych ar weithgareddau dydd ac opsiynau eraill mewn perthynas â chyfleoedd addysg bellach.

Mae mam P wedi dweud wrth y gweithiwr cymdeithasol ei bod yn teimlo fod y Gwasanaeth Trosglwyddo wedi bod yn 'dda' a'i bod yn gwerthfawrogi'n arbennig rôl y Cydlynnydd Trosglwyddo a'r Gweithiwr Cymdeithasol o'r Gwasanaethau Arbenigol Plant wrth gefnogi P a'i theulu ar y pwynt hwn yn y broses drosoglwyddo.

4. Astudiaeth Achos - Tîm o Gwmpas y Teulu

Teulu	Mam, Tad, Merch (7), Mab (4)
ASTUDIAETH ACHOS	
<p>Crynodeb o sefyllfa'r teulu</p> <p>08-05-18</p> <p>Mae gan y mab oedi yn ei leferydd a phroblemau ymddygiad sylweddol. Mae mam adra gyda'r plant bob dydd ac yn ei chael yn anodd iawn ymdopi gyda'i mab. Bydd y mab yn sgrechian ac yn strancian am bethau dibwys. Gwelwyd y teulu i gynnal asesiad cychwynnol ar 21/10/16 ac fe'u cyfeiriwyd i'r Tîm Therapi laith oherwydd yr oedi yn y leferydd. Mae'r mab wedi bod yn mynychu lleoliad cyn-ysgol ers hynny hefyd a dywed mam fod ei leferydd wedi gwella o ganlyniad i hynny. Mae'r ysgol wedi rhoi un gweithiwr i weithio gydag o am nad yw'n gallu canolbwyntio ond am gyfnod byr. Yn ystod yr wythnosau diwethaf mae ei fam wedi gweld ei ymddygiad yn mynd yn fwy a mwy heriol. Nid yw'n cysgu'n dda, mae ei leferydd wedi cymryd cam yn ôl ac mae o'n sgrechian llawer. Dywed ei fam ei fod yn gwylltio oherwydd ei rwystredigaeth. Mae'r mab yn hoff o drefn a strwythur ac mae'n hoelio ei sylw i gyd ar deganau penodol neu raglenni cartŵn penodol ar y Teledu. Mae o wrth ei fodd gyda theganau synhwyraidd. Yr unig amser y mae o'n dawel ac yn cymryd rhan mewn gweithgaredd yw pan ei fod yn y bath. Dywed mam nad yw'n gallu gweld perygl ac os nad yw'n cael ei glymu i'r gadair wthio pan fyddant yn mynd allan bydd yn rhedeg i ffwrdd neu'n rhedeg o flaen ceir. Mae mam yn dioddef o straen a gorbryder ac yn teimlo ei bod wedi cyrraedd pen ei thennyn gyda'i mab. Mae mam yn teimlo fod ei pherthynas gyda'i phartner a'i merch dan straen oherwydd y mab. Maent yn derbyn cefnogaeth dda gan eu teulu yn lleol ond yn aml mae mam yn anfodlon rhannu ei phroblemau gyda nhw. Mae ei chwaer yn helpu llawer gyda'r plant. Mae'r mab yn teimlo'n gyfforddus efo hi hefyd. Bu'n rhaid iddynt leihau'r amser y mae'r mab yn ei dreulio'n yr ysgol o un diwrnod am resymau ariannol. Cyfeiriwyd y mab at y paediatregydd cymunedol ac mae'r ysgol wedi rhoi mwy o gymorth mewn lle.</p> <p>Nid yw'r mab yn ymwybodol o ddiogelwch ffordd, a bydd yn rhedeg yn syth i'r ffordd. Cefnogaeth i'r teulu wneud cais i'r Adran Dai i osod giât a ffens yn y cefn er mwyn i'r mab gael</p>	<p>Crynodeb o'r gwaith a gwblhawyd</p> <p>19-11-18</p> <ul style="list-style-type: none"> Cwblhawyd gwaith yn y cartref i gynorthwyo gydag ymddygiad y mab, ac i ddatblygu hyder mam er mwyn ei pharatoi i ddilyn y cwrs Y Blynnyddoedd Rhyfeddol. Aeth mam i dri sesiwn ond nid oedd yn gallu ymrwymo ei hun oherwydd problemau gofal plant. Felly, ar ôl y grŵp, parhawyd i ddarparu'r gefnogaeth yn y cartref. Cefnogaeth tymor byr i'r ferch mewn perthynas â rheoli emosiynau a gwydnwch, archwilio dymuniadau a theimladau'r ferch. Gwybodaeth am gysylltu â'r tîm Asesu Gofalwyr ynglŷn â chefnogaeth ynghylch diogelwch. Rhoddwyd cefnogaeth i annog a galluogi mam i fynd â'r teulu allan. Rhoi'r hyn yr oedd mam wedi'i ddysgu ar waith a chael yr hyder i fynd â'r plant allan ac i brofi ei gallu i reoli ymddygiad ei mab ac ymdopi â'i gorbryder ei hun, a rhoi'r hyder iddi fynd â'r plant allan ar ei phen ei hun. Rhoi cefnogaeth i mam gael y mab allan o'i glytiau. Rhoi cefnogaeth i mam gyda'r ysgol a'r mab yn trosglwyddo i ysgol prif lif.

chwarae'n rhydd tu allan heb redeg allan i'r ffordd. Byddai hyn yn cefnogi'r teulu heb achosi mwy o bryder i mam.	
<p>Canlyniad cadarnhaol: O ganlyniad i ddatblygu hyder mam, bu gwelliant yn ei gallu i rianta ac roedd yn teimlo yn fwy hyderus ac, yn ei dro, cafodd hynny effaith gadarnhaol ar ei hiechyd meddwl. Gwelwyd bod gweithredu'r cynllun Y Blynnyddoedd Rhyfeddol wedi gwella ymddygiad y mab ac wedi cynorthwyo mam i reoli ei ymddygiad. Roedd sesiynau gyda'r ferch yn ei galluogi i archwilio ei dymuniadau ac i weithio ar reoli ei hemosiynau, a rhoi'r gallu iddi sianelu ei dicter mewn ffordd fwy cadarnhaol. Mae'r mab wedi dod allan o'i glytiau erbyn hyn ac yn setlo'n dda yn yr ysgol. Rhoddodd y Tîm o Gwmpas y Teulu gefnogaeth gyda materion ariannol y teulu mewn perthynas â budd-daliadau ac roeddent yn cydlynu ac yn cyfathrebu gydag asiantaethau pan oedd mam yn ei chael yn anodd gwneud hynny.</p> <p>Sylwadau'r Rhieni: Trawsnewidiad anghygoel o gymharu â'r amser hwn y llynedd. Dwi'n mwynhau pethau bob dydd ac yn edrych ymlaen at ddigwyddiadau sydd ar y gweill. Ni allaf ddiolch digon i'r Tîm o Gwmpas y Teulu am yr holl gefnogaeth a ddarparwyd. Byddaf yn ddiolchgar am byth.</p>	

5. ASTUDIAETH ACHOS –

Cyfeiriwyd Teulu B at y Swyddog Lles Addysg a'r Ymwelydd Iechyd oherwydd pryderon am lechyd a Lles Emosiynol y plentyn ac anghenion dysgu posib o fewn yr ysgol.

Cynhaliwyd cyfarfod gyda'r teulu yn yr ysgol a chytunwyd ar gynllun gweithredu. Roedd y cyfarfod yn cynnwys y plentyn a'r teulu a chynrychiolwyr o'r Ysgol, yr Uned ABC, y Nyrs Ysgol, Therapi Iaith a Lleferydd, Therapydd Chwarae, SNAP Cymru, y Gymdeithas Dai, swyddog lles Addysg a'r Tîm o Gwmpas y Teulu.

Mae cyflawniadau plentyn B yn yr ysgol wedi gwella ac mae'r plentyn wedi cael ei ail integreiddio i'r dosbarth prif lif o'r Grŵp Anogaeth.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Templed Adroddiad Sgriwtini

Pwyllgor:	Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol
Dyddiad:	8/07/2019
Pwnc:	Adroddiad Blynyddol – ‘Gwranddo ar Gwynion a Dysgu oddi wrthynt’
Pwrpas yr Adroddiad:	Mae ymrwymiad i lunio Adroddiad Blynyddol ar weithrediad y Weithdrefn Sylwadau a Chwynion a'i gyflwyno i'r Pwyllgor Sgriwtini perthnasol yn yr Awdurdod Lleol er mwyn craffu a monitro'r trefniadau ar gyfer delio'n effeithiol â chwynion a dderbyniwyd gan ddefnyddwyr gwasanaeth a'u cynrychiolwyr.
Cadeirydd Sgriwtini:	Cyng. Aled Morris Jones
Aelod(au) Portffolio:	Cyng. Llinos Medi Huws
Pennaeth Gwasanaeth:	Gwasanaethau Plant a Theuluoedd: Fôn Roberts Gwasanaethau Oedolion: Alwyn Jones
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	Sophie Shanahan 01248 752717 slsss@ynysmon.gov.uk
Aelodau lleol:	Perthnasol i'r holl aelodau

1 – Argymhelliad/ion

A1 – Nodi'r sylwadau a dderbyniwyd gan ddefnyddwyr gwasanaeth yn ystod 2018/19 ynglŷn â'r gwasanaethau a ddarparwyd gan y Gwasanaethau Cymdeithasol.

A2 – Nodi perfformiad y Gwasanaethau Cymdeithasol wrth weithredu'r Weithdrefn Sylwadau a Chwynion a delio â chwynion.

A3 – Nodi'r Cynllun Gweithredu ar gyfer datblygu'r trefniadau i ddelio'n effeithiol gyda'r sylwadau a chwynion a dderbyniwyd gan ddefnyddwyr gwasanaeth a'u cynrychiolwyr.

2 – Cyswllt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Arall

Mae gan Weithdrefn Sylwadau a Chwynion Gwasanaethau Cymdeithasol rôl o ran sicrhau fod Gwasanaethau Cymdeithasol o'r safon gorau yn cael eu darparu ac felly mae'n berthnasol i'r blaenoriaethau canlynol yng Nghynllun y Cyngor:

- Creu'r amodau fydd yn galluogi pawb i gyflawni eu potensial tymor hir
- Cefnogi oedolion a theuluoedd bregus a'u cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosibl

3 – Egwyddorion Fel Canllaw ar gyfer Sgriwtini

Er mwyn cynorthwyo Aelodau i graffu ar y pwnc:-

3.1 Effaith mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau [ffocws ar y cwsmer/ dinesydd]

3.2 Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd **[ffocws ar werth]**

3.3 Edrych ar unrhyw risgiau **[ffocws ar risg]**

3.4 Craffu'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu warantu ansawdd **[ffocws ar berfformiad ac ansawdd]**

3.5 Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:

- hirdymor
- atal
- integreiddio
- cydweithio
- cynnwys

[ffocws ar lesiant]

4 - Cwestiynau Sgriwtini Allweddol

1. Sut mae amseroedd o ran ymateb i sylwadau a chwynion yn ystod 2018/19 yn cymharu efo perfformiad yn ystod y flwyddyn flaenorol?
2. Pa gynlluniau sydd gan y Gwasanaeth i gryfhau rheolaeth cwynion yn ystod 2019/20, a sut bydd effaith unrhyw welliannau yn cael ei fesur?
3. Sut mae'r Gwasanaeth yn sicrhau bod gwersi yn cael eu dysgu a bod newidiadau yn cael eu gwneud yn dilyn adborth gan ddefnyddwyr gwasanaeth?

5 – Cefndir / Cyd-destun

Mae'n ofynnol i'r Gwasanaethau Cymdeithasol weithredu Gweithdrefn Sylwadau a Chwynion statudol, yn unol â Rheoliadau Gweithdrefn Gwynion y Gwasanaethau Cymdeithasol (Cymru) 2014 a Rheoliadau Gweithdrefn Sylwadau (Cymru) 2014. Mae ymrwymiad i lunio Adroddiad Blynyddol ar weithrediad y Weithdrefn Sylwadau a Chwynion a'i gyflwyno i'r Pwyllgor Sgriwtini perthnasol yn yr Awdurdod Lleol er mwyn craffu a monitro'r trefniadau ar gyfer delio'n effeithiol â chwynion a dderbyniwyd gan ddefnyddwyr gwasanaeth a'u cynrychiolwyr.

Mae'n bwysig bod cofnod yn cael ei gadw o sylwadau a chwynion er mwyn i'r Gwasanaethau Cymdeithasol allu dysgu gwersi oddi wrthynt, a hynny fel rhan o'r broses o wella'r gwasanaethau a ddarperir. Mae'n arfer dda i rannu'r adroddiad cwynion blynyddol ag aelodau'r Cyngor er mwyn sicrhau tryloywder. Mae ystadegau cwynion hefyd yn cael eu rhannu'n chwarterol yn y Sgorfwrdd Corfforaethol, gydag ystadegau ar gyfer cwynion o dan y Weithdrefn Gwynion Gwasanaethau Cymdeithasol yn cael eu hadrodd ar wahân i'r rhai ar gyfer cwynion a dderbyniodd ymateb o dan bolisi Pryderon a Chwynion corfforaethol y Cyngor. Mae hyn yn galluogi'r Pwyllgor Sgriwtini a'r Pwyllgor Gwaith i graffu'n rheolaidd ar gwynion.

6 – Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb [cynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]

Ddim yn berthnasol.

7 – Oblygiadau Ariannol

Ddim yn berthnasol.

8 – Atodiadau

ATODIAD 1 – Adroddiad Blynyddol: 'Gwranddo ar Gwynion a Dysgu oddi wrthynt'

ATODIAD 2 – Cynllun Gweithredu 2019/20

9 - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach os gwelwch yn dda):

Cofnodion cwynion y Gwasanaethau Cymdeithasol

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Saesneg / This document is available in English

Gwasanaethau Cymdeithasol – Gwasanaethau Plant ac Oedolion a Gwasanaethau Oedolion

**‘Gwrando ar Gwynion a Dysgu oddi
wrthynt’**

**GWEITHDREFN SYLWADAU A
CHWYNION Y GWASANAETHAU
CYMDEITHASOL**

ADRODDIAD BLYNYDDOL – 2018/19

1. RHAGARWEINIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn cyfeirio at y modd y gweithredwyd Gweithdrefn Sylwadau a Chwynion y Gwasanaethau Cymdeithasol yn y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd a'r Gwasanaethau Oedolion yn ystod y cyfnod o fis Ebrill 2018 hyd ddiwedd Mawrth 2019.
- 1.2 Mae'r Swyddog Datblygu Gofal Cwsmer a Swyddog Cwynion Dynodedig yn gweithio yn Uned Ddiogelu a Sicrhau Ansawdd yn y Gwasanaethau Cymdeithasol ac roedd yn gyfrifol am weinyddu'r Drefn Sylwadau a Chwynion yn ystod y cyfnod adrodd hwn. Mae'r Swyddog Cwynion yn atebol i'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol ac yn cael ei rheoli ar ei ran gan y Rheolwr Gwasanaeth ar gyfer Diogelu a Sicrhau Ansawdd.
- 1.3 Mae'r Swyddog Cwynion yn gyfrifol am:
- Gydlyn y trefniadau'r gwasanaeth er mwyn cydymffurfio gyda'r Drefn Sylwadau a Chwynion;
 - Cofnodi cwynion a sylwadau cadarnhaol a negyddol gan ddefnyddwyr y gwasanaeth a'u cynrychiolwyr;
 - Monitro'r ymateb i gwynion o fewn yr amserlenni a bennir yn y rheoliadau ar gyfer ymdrin â chwynion dan Gam 1;
 - Cyd-gysylltu ymchwiliadau gan ymchwilwyr annibynnol i gwynion ffurfiol dan Gam 2 y weithdrefn;
 - Sicrhau yr anfonir ymateb ysgrifenedig ffurfiol a chopi o'r adroddiad ymchwilio annibynnol at yr achwynydd o fewn 25 diwrnod gwaith dan Gam 2 y weithdrefn, gan roi gwybod iddo os rhagwelir y bydd oedi yn yr amserlen;
 - Cydgysylltu ymatebion y Gwasanaethau Cymdeithasol i ymchwiliadau a gynhaliwyd gan Swyddfa Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru i gwynion ynghylch materion yn ymwneud â'r Gwasanaethau Cymdeithasol;
 - Monitro Cynlluniau Gweithredu i sicrhau y dysgir gwersi o'r broses o ymchwilio i gwynion er mwyn gwella ansawdd y gwasanaethau a roddir,
 - Datblygu'r Weithdrefn Sylwadau a Chwynion fewnol;
 - Sicrhau bod gwybodaeth ar gael er mwyn hwyluso mynediad i ddefnyddwyr y Gwasanaeth a'u cynrychiolwyr at y Weithdrefn Sylwadau a Chwynion;
 - Darparu hyfforddiant a chefnogaeth i hyrwyddo gwell dealltwriaeth ymysg staff y Gwasanaethau Cymdeithasol ynghylch swyddogaeth y Drefn Sylwadau a Chwynion.
- 1.4 Prif amcan y trefniadau hyn yw:
- Cofnodi unrhyw sylwadau, boed yn rhai negyddol neu gadarnhaol, am y gwasanaethau a roddir;
 - Ceisio ymdrin â sylwadau a phryderon cyn gynted â phosib er mwyn osgoi gorfod eu huwch-gyfeirio;
 - Rhoi cyfle i ddefnyddwyr y gwasanaeth a phobl gymwys eraill gyflwyno cwynion ffurfiol dan Gam 2 y weithdrefn.

2. Sylwadau – Cadarnhaol a Negyddol

2.1 Sylwadau Cadarnhaol

- 2.1.1 Cofnodwyd cyfanswm o 212 o sylwadau cadarnhaol yn ystod y flwyddyn (68 ar gyfer y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd a 144 ar gyfer y Gwasanaethau Oedolion) – gostyngiad bychan o gymharu â chyfanswm o 232 yn 2017/18, ond uwch na'r cyfanswm a dderbyniwyd yn 2016/17 (202).
- 2.1.2 O'r 68 o sylwadau cadarnhaol a dderbyniwyd gan y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd yn 2017/18, roedd 16 gan swyddogion proffesiynol tu allan i'r Gwasanaeth, ac roedd 52 gan ddefnyddwyr y gwasanaeth, eu cynrychiolwyr neu aelodau o'r teulu, neu ofalwyr maeth. O'r 144 o sylwadau cadarnhaol a dderbyniwyd gan y Gwasanaethau Oedolion, roedd 12 gan swyddogion proffesiynol eraill ac roedd 132 gan ddefnyddwyr gwasanaeth neu aelodau o'r teulu. Caiff y sylwadau cadarnhaol eu categoreiddio yn y tabl isod.

Tabl 1

SYLWADAU CADARNHAOL			
Gwasanaethau Plant a Theuluoedd		Gwasanaethau Oedolion	
Môn 1	4	Gofal Preswyl	94
Môn 2	3	Tîm Anableddau Corfforol a Synhwyraidd	1
Môn 3	4	Tîm Anableddau Dysgu	4
Môn 4	1	Tîm Iechyd Meddwl Cymunedol	1
Môn 5	2	Byw â Chymorth	2
Môn 6	3	Tîm Perfformiad	3
Môn 7	1	Gofal Môn	11
Gwasanaethau Arbenigol Plant	3	Tîm Oedolion – Gogledd yr Ynys	2
Tîm Lleoli Plant	4	Tîm Oedolion – De'r Ynys	18
Gwasanaethau Cefnogi	4	Sylwadau cadarnhaol am fwy nag un tîm	7
Tîm o Amgylch y Teulu	8	Tîm Gwella Ansawdd a Diogelu	1
Teulu Môn	2		

Gwasanaeth Integredig Cefnogi Teuluoedd	6		
Teuluoedd Gwydn	12		
Tîm Gwella Ansawdd a Diogelu	1		
Gwasanaethau Cefnogi Busnes	1		
Sylwadau cadarnhaol am fwy nag un tîm neu'r gwasanaeth yn gyffredinol	9		
Cyfanswm	68	Cyfanswm	144

2.1.3 Mae themâu a amlygir yn y sylwadau a dderbyniwyd yn cynnwys:

- gwerthfawrogiad o'r gofal a'r caredigrwydd a ddangoswyd gan staff
- safbwyntiau cadarnhaol am y ffordd y mae staff yn cyfathrebu ac yn gwrando
- gwerthfawrogiad o'r gefnogaeth a dderbyniwyd a'r effaith a gafodd hynny ar deuluoedd, yn cynnwys cynyddu hyder
- canfyddiad bod staff yn broffesiynol, gwybodus ac effeithiol
- ffurfiwyd perthynas gadarnhaol gyda defnyddwyr y gwasanaeth, yn cynnwys plant

2.1.4 Mae enghreifftiau o'r sylwadau cadarnhaol a dderbyniwyd fel a ganlyn:

*“Roedd [y Therapydd Galwedigaethol] yn glên, yn ystyriol ac yn amyneddgar ac yn gwbl broffesiynol a chymwynasgar. Roedd pob un o'i hawgrymiadau yn adeiladol ac yn ystyrlon, ac yn amlwg yn deillio o flynyddoedd o brofiad. Yn fyr, mae hi'n gaffaeliad i'ch sefydliad. Byddwn yn ddiolchgar petaech yn diolch i'r gwahanol ofalwyr sydd wedi helpu. Mae pob un ohonynt wedi bod yr un mor ymrwymedig ac wedi darparu gwasanaeth rhagorol, ac rydym yn ddiolchgar iawn am hyn. Mae adran gwasanaethau cymdeithasol Ynys Môn wedi llwyddo i ddarparu gwasanaeth o safon mor uchel yn gyson. Rydym yn falch iawn eich bod chi yma. Llawer iawn o ddiolch yn wir” – **Tîm Anableddau Corfforol a Gofal Môn***

*“Rydw i'n cymryd y cyfle hwn i ganmol [y gweithiwr cymdeithasol]. Cawsom ein trin gyda'r parch a'r empathi mwyaf ac roedd yn gwbl broffesiynol drwy gydol y cyfweiliad. Fe wnaeth hi hyd yn oed “addasu ei harddull” er mwyn sicrhau fod [y defnyddiwr gwasanaeth] yn deall popeth yn llawn, a gwneud iddi deimlo'n gyfforddus – mae hi'n glod i'w swydd - **Tîm Oedolion – De'r Ynys***

“Roeddwn yn gwerthfawrogi sut y gwnaethoch gynnwys [y defnyddiwr gwasanaeth] yn y drafodaeth fel bod ei llais yn cael ei glywed. Mae'n anodd i mi gyfleu pa mor ddiolchgar ydw i am yr hyn a wnaethoch ac yr ydych yn

*parhau i'w wneud dros [y defnyddiwr gwasanaeth]. Rydych wedi gwneud cymaint o wahaniaeth. Daliwch ati gyda'r gwaith da – rydw i'n siŵr eich bod yn sicrhau fod nifer o bobol eraill yn derbyn y gwasanaethau o safon uchel sydd eu hangen arnynt ac y maent yn eu haeddu.” – **Tîm Anableddau Dysgu***

*“Diolch o waelod calon am y cariad a'r gofal y gwnaethoch ei ddangos. Fe aethoch tu hwnt i'r hyn oedd yn ddisgwyliedig a ni fyddem wedi gallu gofyn am fwy. Rydych i gyd yn gwneud gwaith anhygoel ac mae'n cael ei werthfawrogi'n fawr.” – **Gofal Preswyl***

*“Cafodd ansawdd uchel y tîm hwn argraff dda iawn arnaf. Mae'r gwaith dwys y mae'r tîm hwn yn ei wneud yn gwneud gwahaniaeth mawr i deuluoedd lle cafwyd pryderon yn y gorffennol. Roedd [y gweithiwr cymdeithasol] wedi gweithio'n ddwys gyda theulu, yn ymweld bob dydd ac yn helpu'r teulu i ymdopi ac i drefnu eu hunain” – **Tîm Teuluoedd Gwydn***

*“Hoffwn ddiolch i chi am bopeth yr ydych wedi'i wneud dros y blynyddoedd, rydych wedi bod yn ased gwych i mi a [plentyn]. Rydw i wir yn gwerthfawrogi eich bod wedi gofalu amdanaf dros y blynyddoedd.” – **Gwasanaethau Arbenigol Plant***

*“Diolch i chi am eich holl ymdrechion ac ymroddiad yn ystod eich cyfnod yn gweithio gyda [y plentyn], rydych wedi llwyddo i ddatblygu hyder ac ymddiriedaeth [y plentyn]. Mae o wir wedi mwynhau ei amser gyda chi. Rydym yn gobeithio y bydd y plentyn nesaf fydd yn derbyn eich cefnogaeth yn elwa cymaint ag y gwnaethom ni.” – **Gwasanaeth Cefnogi Teuluoedd***

*“Roedd [y gweithiwr cymdeithasol] yn gwrando ac yn gweithredu ar ei haddewidion. Mae hi'n weithiwr cymdeithasol anhygoel ac yn berson anhygoel hefyd. Byddai'n gwneud addewid ac yna'n gwneud iddo ddigwydd. Dylai pob gweithiwr cymdeithasol fod fel hi.” – **Tîm Môn 3***

2.2 Sylwadau Negyddol

- 2.2.1 Derbyniodd y Swyddog Cwynion gyfanswm o 59 o sylwadau negyddol / pryderon yn ystod y flwyddyn. Roedd 49 o'r rhain yn ymwneud â'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd a 10 â'r Gwasanaethau Oedolion*. Roedd gostyngiad bychan yn nifer y sylwadau negyddol a dderbyniwyd gan y Gwasanaethau Oedolion, o gymharu â 11 yn ystod y flwyddyn flaenorol. Er bod y nifer a dderbyniwyd gan y Gwasanaethau Plant wedi cynyddu (o 32 yn ystod y flwyddyn flaenorol), bu gostyngiad yn nifer y cwynion swyddogol a gallai hynny awgrymu fod mwy o bryderon yn cael eu datrys drwy sianelau anffurfiol, gan osgoi gorfod eu huwch-gyfeirio i Gam 1 y Weithdrefn Sylwadau a Chwynion.

*Nid yw'r ystadegau hyn yn cynnwys materion a gofnodwyd fel cwynion swyddogol. Mewn sefyllfaoedd lle gwneir nifer fawr o sylwadau negyddol mewn perthynas ag un achos, gan un unigolyn, gellir eu grwpio ynghyd fel un pryder / sylw negyddol.

- 2.2.2 Weithiau, mae cwynion am y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd yn ymwneud â phenderfyniadau gan y Gwasanaeth ac efallai eu bod yn benderfyniadau nad oedd o blaid yr achwynydd. Er y bydd y Gwasanaeth yn edrych ar bryderon o'r fath, dylid bod yn ofalus wrth gymharu ystadegau cwynion timau

a gwasanaethau oherwydd y gwaith gwahanol iawn y maent yn ei wneud. Mae'n bosib y bydd rhai timau yn fwy tebygol o dderbyn mwy o gwynion oherwydd natur statudol eu gwaith.

- 2.2.3 Weithiau, mae modd datrys pryderon erbyn diwedd y diwrnod gwaith canlynol, ac yn yr achosion hynny, nid oes angen eu cofnodi dan Gam 1 y weithdrefn. Yn ogystal, efallai y bydd y defnyddwyr gwasanaeth yn dweud nad ydynt yn dymuno gwneud cwyn swyddogol dan Gam 1 neu Gam 2 Gweithdrefn Gwynion a Sylwadau'r Gwasanaethau Cymdeithasol.
- 2.2.4 Ar adegau eraill, mae'r pryderon a dderbynnir yn ymwneud â materion hanesyddol ac, o'r herwydd, nid ydynt yn gymwys ar gyfer ymchwiliad dan y weithdrefn gwynion, er y bydd rhyw fath o ymateb yn cael ei roi os yw hynny'n briodol. Yn achos rhai pryderon, nid yw'n bosib ymateb iddynt o dan y Weithdrefn Sylwadau a Chwynion gan y byddai gwneud hynny yn niweidio achosion cyfreithiol neu ymchwiliadau amddiffyn plant / oedolion sydd ar y gweill. Felly, maent yn cael eu cofnodi fel sylwadau negyddol, ond mae'r achwynydd yn cael eu hysbysu fod ganddynt yr hawl i ailgyflwyno'r gŵyn ar ôl i'r achos cyfredol ddod i ben.
- 2.2.5 Caiff y 59 o sylwadau negyddol eu categoreiddio yn Nhabl 2 isod.

Tabl 2

SYLWADAU NEGYDDOL			
Gwasanaethau Plant a Theuluoedd		Gwasanaethau Oedolion	
Môn 1	6	Tîm Anableddau Corfforol a Synhwyrdd	1
Môn 2	6	Gwasanaethau Cymorth Iechyd Meddwl yn y Gymuned	1
Môn 3	4	Gofal Preswyl	1
Môn 4	5	Gofal Môn	1
Môn 5	7	Tîm Oedolion – De'r Ynys	2
Môn 6	5	Tîm Iechyd Meddwl Cymunedol	1
Môn 7	2	Tîm Cyllid Cleientiaid	1
Tîm o Amgylch y Teulu	1	Sylwadau negyddol am fwy nag un tîm	1
Gwasanaethau Cefnogi	3		

Tîm Gwella Ansawdd a Diogelu	1		
Sylwadau negyddol am fwy nag un tîm / ni nodwyd pa dîm, yn cynnwys pryderon hanesyddol	9		
Cyfanswm	49	Cyfanswm	10

3. Cwynion Cam 1 – Datrysiad Lleol

- 3.1 Mae Tabl 3 isod yn crynhoi nifer y cwynion a ddaeth i law dros y ddeng mlynedd diwethaf am y Gwasanaethau Oedolion a'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd dan Gam 1 a Cham 2 y Weithdrefn Sylwadau a Chwynion.

Tabl 3

Blwyddyn	Cam 1 Gwasanaethau Oedolion	Cam 1 Gwasanaethau Plant a Theuluoedd	Cyfanswm Cam 1	Cam 2 Gwasanaethau Oedolion	Cam 2 Gwasanaethau Plant a Theuluoedd	Cyfanswm Cam 2
2009/10	29	23	52	4	1	5
2010/11	37	20	57	1	2	3
2011/12	25	40	65	3	4	7
2012/13	32	24	56	2	4	6
2013/14	24	26	50	5	6	11
2014/15	17	20	37	2	5	7
2015/16	24	29	53	4	1	5
2016/17	8	46	54	2	3	5
2017/18	13	38	51	4	5	9
2018/19	14	30	44	6	2	8

- 3.2 Mae Tabl 3 yn dangos bod nifer y cwynion a gofnodwyd o dan Gam 1 y weithdrefn wedi gostwng rhywfaint o gymharu â'r flwyddyn flaenorol ar gyfer y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd. Roedd nifer y cwynion Cam 1 a gofnodwyd o dan Gam 1 yn y Gwasanaethau Oedolion ychydig yn uwch na'r flwyddyn flaenorol, ond mae'n parhau i fod yn isel o gymharu â'r cyfartaledd yn ystod y 10 mlynedd diwethaf.
- 3.3 Bu rhywfaint o ostyngiad yng nghyfanswm y cwynion Cam 2 yr ymchwiliwyd iddynt o gymharu â'r flwyddyn flaenorol oherwydd gostyngiad yn y nifer yn y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd. Roedd nifer yr ymchwiliadau Cam 2 yn y Gwasanaethau Oedolion yn uwch nag y bu yn ystod y 9 blwyddyn ariannol flaenorol.

- 3.4 O'r 44 cwyn Cam 1 a dderbyniwyd, cafodd 41 ohonynt eu cydnabod o fewn 2 ddiwrnod gwaith (sef yr amserlen a nodir yn y rheoliadau ar gyfer cydnabod cwynion).
- 3.5 Mae'r tabl isod yn dangos perfformiad y gwasanaethau o ran ymateb i gwynion Cam 1 o fewn yr amserlenni statudol. Disgwylir bod cyfarfod / trafodaeth dros y ffôn yn cael ei gynnig i'r achwynydd o fewn 10 diwrnod gwaith i gydnabod y gŵyn, gyda llythyr ymateb yn dilyn i gadarnhau telerau datrys eu cwyn o fewn 5 niwrnod gwaith i'r drafodaeth

Tabl 4

	Gwasanaethau Plant		Gwasanaethau Oedolion	
	Trafodaeth	Ymateb Ysgrifenedig	Trafodaeth	Ymateb Ysgrifenedig
Canran o fewn yr Amserlen	80%	57%	92%	64%
	(24 allan o 30)	(17 allan o 30)	(12 allan o 14)	(9* allan o 14)

* Mae hyn yn cynnwys 1 cwyn lle cafodd gohebiaeth ei anfon o fewn yr amserlen ond ni anfonwyd ymateb terfynol oherwydd na wnaeth yr achwynydd gymryd rhan yn y drafodaeth a gynigiwyd

- 3.6 Dengys y canrannau uchod rhywfaint o ostyngiad o ran cyfran y cwynion y cynhaliwyd trafodaethau yn eu cylch o fewn yr amserlen ar gyfer y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd (o gymharu â 82% yn y flwyddyn flaenorol), ond mae rhywfaint o gynnydd o ran y gyfran sy'n derbyn ymateb ysgrifenedig o fewn yr amserlen (o gymharu â 55% yn y flwyddyn flaenorol). Ar gyfer y Gwasanaethau Oedolion, roedd cyfran y cwynion y cynhaliwyd trafodaeth yn eu cylch o fewn yr amserlen wedi cynyddu (o gymharu â 62% yn y flwyddyn flaenorol), ac yn yr un modd roedd cyfran yr ymatebion ysgrifenedig a anfonwyd o fewn yr amserlen wedi cynyddu (o gymharu â 31% yn y flwyddyn flaenorol). Gall fod yn heriol cwblhau ymateb ysgrifenedig o fewn pum niwrnod gwaith i'r drafodaeth gyda'r achwynydd, yn arbennig felly os yw'r gŵyn yn gymhleth iawn, neu os yw'r achwynydd wedi codi materion newydd yn ystod y drafodaeth, neu fod angen cael gwybodaeth gan asiantaethau eraill ar gyfer ymchwiliad llawn. Fodd bynnag, mae cyfran yr ymatebion a ddarperir o fewn yr amserlen yn faes y mae angen ei wella, yn arbennig o safbwynt ymatebion ysgrifenedig. I'r perwyl hwnnw, yn ystod y flwyddyn mae'r Gwasanaethau Cymdeithasol wedi diwygio protocolau mewnol mewn perthynas â Cham 1 y Weithdrefn Sylwadau a Chwynion. Os oes oedi o ran darparu'r ymateb llawn oherwydd bod angen derbyn gwybodaeth gan asiantaethau neu wasanaethau eraill, caniateir anfon ymateb ysgrifenedig dros dro. Mae'n bwysig nodi mai dim ond un agwedd o ddarparu gofal cwsmer effeithiol / ymateb i gwynion yw anfon ymateb o fewn yr amserlen. Disgwylir i ymatebion Cam 1 gynnwys canfyddiadau clir mewn perthynas â phob pwynt allweddol yn y gŵyn, ac ystyried pwyntiau dysgu i'r Gwasanaeth a chamau i fynd i'r afael â nhw.
- 3.7 Mae Tabl 5 yn rhoi dadansoddiad o'r meysydd gwasanaeth y derbyniwyd cwynion yn eu cylch o dan Gam 1 Gweithdrefn Sylwadau a Chwynion y

Gwasanaethau Cymdeithasol ar gyfer y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd a'r Gwasanaethau Oedolion. Ni dderbyniodd rhai timau unrhyw gwynion.

Tabl 5

CWYNION CAM 1			
Gwasanaethau Plant a Theuluoedd		Gwasanaethau Oedolion	
Môn 1	3	Tîm Anableddau Corfforol	1
Môn 2	2	Rheoli	1
Môn 3	4	Tîm Oedolion – De'r Ynys	3
Môn 4	4	Tîm Gwella Ansawdd a Diogelu	1
Môn 5	3	Gofal Môn	1
Môn 6	5	Tîm Iechyd Meddwl Cymunedol	1
Môn 7	1	Gwasanaethau Cymorth Iechyd Meddwl yn y Gymuned	5
Teulu Môn	1	Gofal Preswyl	1
Gwasanaethau Cefnogi yn y Gymuned	1		
Gwasanaethau Arbenigol Plant	2		
Cwynion am fwy nag un tîm	4		
Cyfanswm	30	Cyfanswm	14

3.8 Mae dadansoddiad o natur y cwynion i'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd yn dangos mai'r prif themâu a welwyd yn y cwynion Cam 1 oedd:

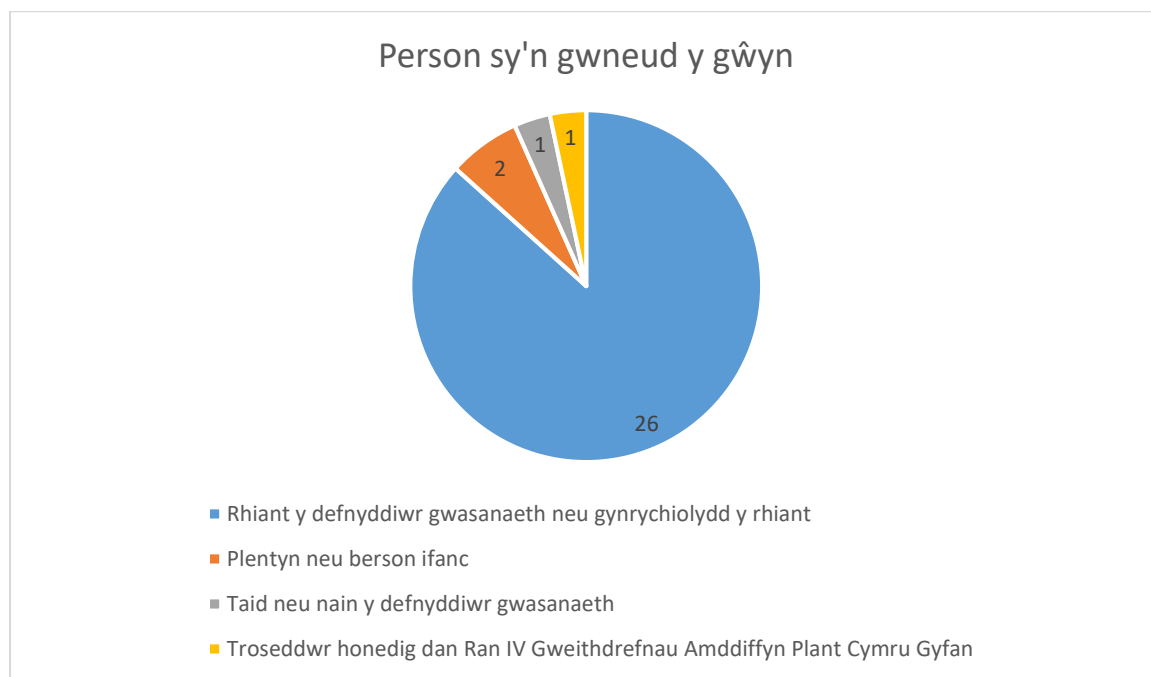
- Cywirdeb y wybodaeth
- Gwybodaeth yn cael ei rannu mewn modd y tybiwyd ei fod yn amhriodol
- Cyfathrebu annigonol, aneglur neu anghyson gyda theuluoedd
- Newid gweithiwr cymdeithasol
- Canfyddiadau negyddol am gwrteisi staff gwaith cymdeithasol
- Camgymeriadau mewn perthynas â threfniadau ymarferol
- Cymorth annigonol, neu oedi o ran darparu cymorth

3.9 Yn y Gwasanaethau Oedolion, rhai themâu a welwyd yn y cwynion Cam 1 oedd:

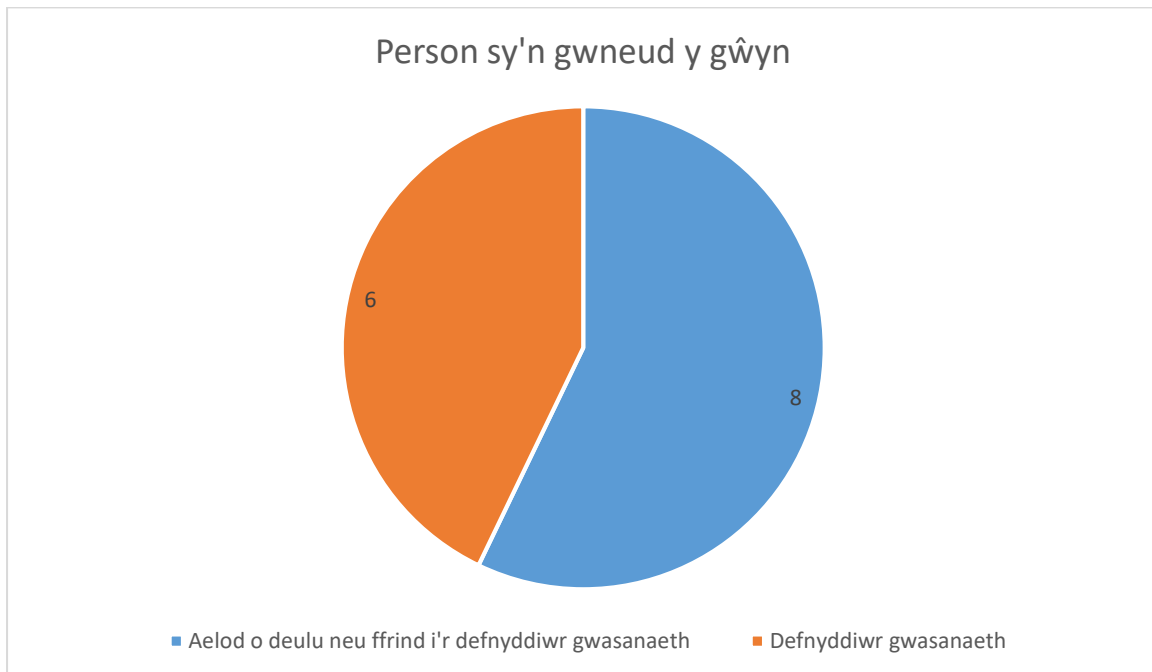
- Cywirdeb gwybodaeth
- Cyfathrebu annigonol neu amhriodol
- Oedi o ran darparu cymorth
- Ni ddarparwyd cymorth mewn modd priodol

3.10 Mae angen edrych ar y rhain fel themâu sy'n codi o nifer fechan o gwynion ac o'r herwydd dylid bod yn ofalus rhag dod i'r canlyniad eu bod yn broblemau arwyddocaol. Fodd bynnag, mae'n bwysig dadansoddi unrhyw bwyntiau dysgu perthnasol o'r holl gwynion a dderbynnir. Caiff adroddiadau chwarterol sy'n nodi pwyntiau dysgu ar gyfer gwasanaethau eu rhannu yng nghyfarfodydd rheoli'r Gwasanaeth Cymdeithasol ac yn Adroddiad Chwarterol y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd ar Ansawdd Ymarfer Gwaith Cymdeithasol.

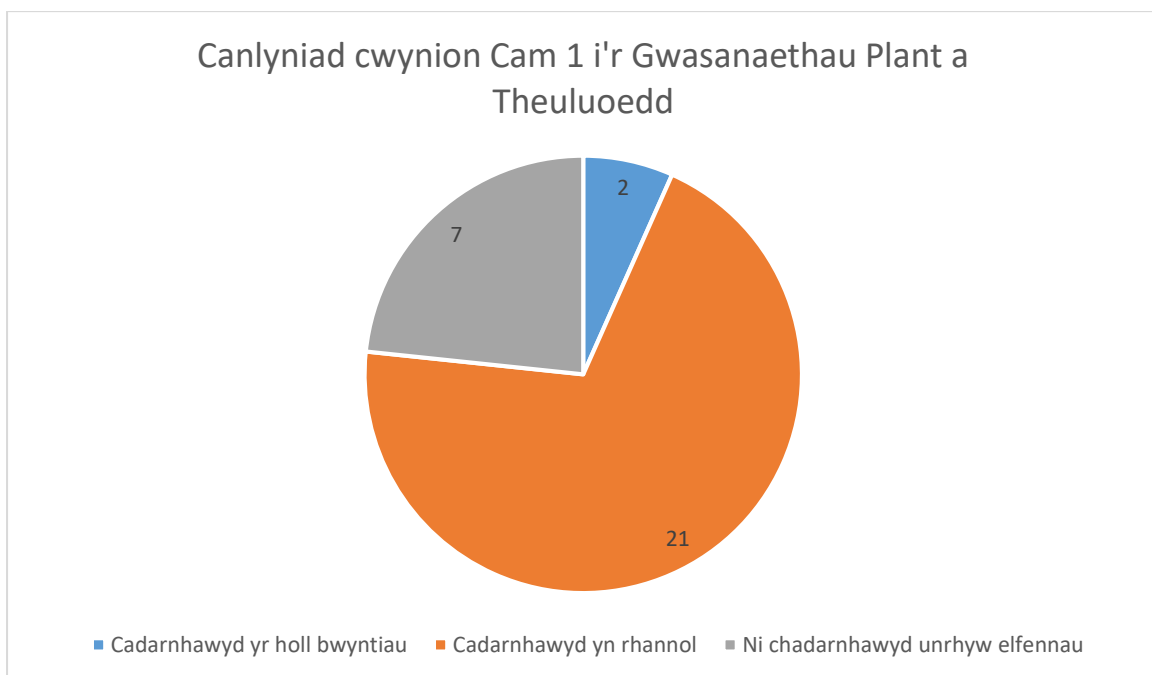
3.11 Dengys y siart a ganlyn fod y rhan fwyaf o gwynion Cam 1 a dderbyniwyd gan y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd wedi dod gan rieni:

3.12 Dengys y siart a ganlyn fod y rhan fwyaf o gwynion a dderbyniwyd gan y Gwasanaethau Oedolion wedi dod gan aelodau o deulu neu ffrindiau'r defnyddwyr gwasanaeth:

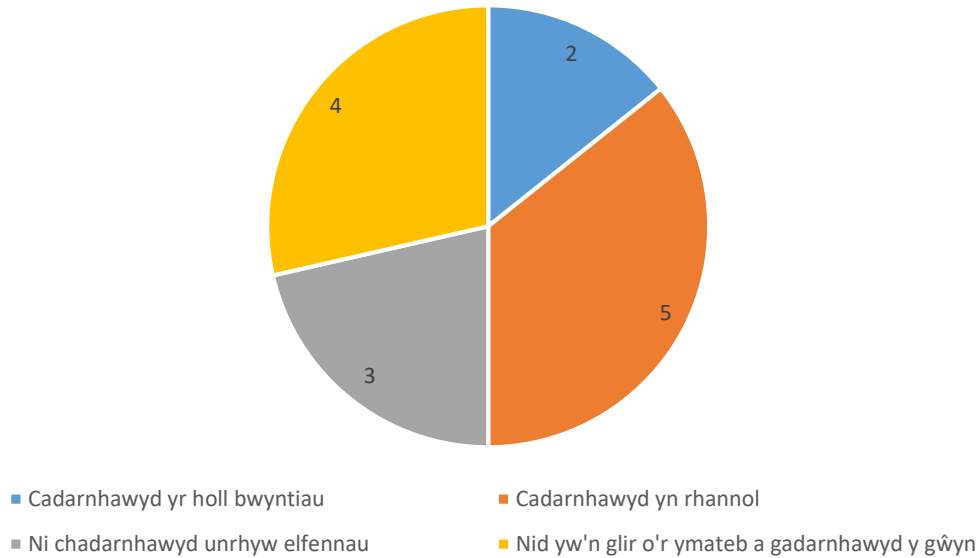

3.13 Dengys y siart a ganlyn fod y rhan fwyaf o gwynion Cam 1 i'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd wedi cael eu cadarnhau yn rhannol gan y rheolwyr a ymatebodd iddynt. Anogir rheolwyr i ymchwilio i gwynion mewn ffordd adlewyrchol a dadansoddol fel bod dysgu a gwelliant perthnasol yn digwydd a bod barn yr achwynydd yn cael ei hystyried yn deg.

3.14 Dengys y siart canlynol y cafodd hanner y cwynion i'r Gwasanaethau Oedolion eu cadarnhau yn llawn neu eu cadarnhau yn rhannol.

Canlyniad cwynion Cam 1 i'r Gwasanaethau Oedolion

4. Cwynion Cam 2

4.1 Trosolwg o Gwynion Cam 2

- 4.1.1 Mae'n rhaid i Swyddog Ymchwilio Annibynnol ymchwilio i gwynion dan Gam 2 Gweithdrefn Sylwadau a Chwynion y Gwasanaethau Cymdeithasol. Er bod y Gwasanaeth yn ceisio datrys cwynion yng Ngham 1, ceir adegau lle nad oes modd gwneud hyn. Er enghraifft, cwynion mwy cymhleth neu pan fo'r achwynwyr wedi gofyn am fynd yn syth i Gam 2. Mae gan achwynwyr yr hawl i osgoi Cam 1 a gofyn am ystyriaeth ffurfiol dan Gam 2 os ydynt yn dymuno.
- 4.1.2 Yn ystod 2018/19, cofrestrwyd cyfanswm o 8 o gwynion dan Gam 2, rhywfaint o ostyngiad o gymharu â'r flwyddyn flaenorol pryd derbyniwyd 9 o gwynion, gyda'r nifer yn cynyddu yn y Gwasanaethau Oedolion ond yn gostwng yn y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd. O'r 2 gŵyn Cam 2 yn y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd, roedd y ddau wedi derbyn ymateb yn barod i rai elfennau o'r gŵyn, ond nid y cyfan, o dan Gam 1. O'r 6 o gwynion Cam 2 a dderbyniwyd ar gyfer y Gwasanaethau Oedolion, dim ond un ohonynt oedd wedi derbyn ymateb gan y Gwasanaethau Oedolion dan Gam 1 y broses.
- 4.1.3 Cwblhawyd 1 o'r 2 ymchwiliad dan Gam 2 ynglŷn â'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd o fewn yr amserlen statudol o 25 diwrnod, ac roedd 2 o'r 4 ymchwiliad Cam 2 ynglŷn â'r Gwasanaethau Oedolion, a oedd wedi eu cwblhau ar adeg ysgrifennu'r adroddiad (Mai 2019), wedi eu cwblhau o fewn yr amserlen. Roedd rhesymau am yr oedi yn cynnwys oedi o ran cynnal cyfarfod cychwynnol rhwng yr achwynydd a'r Ymchwilydd Annibynnol, argaeledd staff a chymhlethdod yr ymchwiliad. Mewn achosion lle bu oedi, cafodd yr achwynwyr eu diweddarau ynghylch pa bryd y gellid disgwyl i'r gwasanaeth anfon ymateb.
- 4.1.4 Caiff Cynlluniau Gweithredu eu creu yn dilyn ymchwiliadau dan Gam 2 os yw adroddiadau'r Ymchwilydd Annibynnol yn cynnwys argymhellion, er mwyn sicrhau bod gwersi'n cael eu dysgu ac ymarfer yn gwella. Mae ymchwiliadau

Cam 2 i gwynion sy'n ymwneud â'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd yn cynnwys trafodaeth gyda'r Person Annibynnol ynghylch cynnwys y Cynlluniau Gweithredu mewn achosion lle mae Person Annibynnol wedi cael ei benodi, fodd bynnag, nid oes rhaid dwyn Person Annibynnol i mewn i gwynion ynghylch gwasanaethau a ddarperir ar gyfer oedolion. Caiff Cynlluniau Gweithredu Cam 2 eu cymeradwyo gan y Pennaeth Gwasanaeth ac yna eu monitro bob mis hyd oni fydd y camau gweithredu i gyd wedi'u cwblhau.

4.2 Cwynion Cam 2 i'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd

4.2.1 Yn ystod 2018/19, cofrestrwyd 2 gŵyn mewn perthynas â'r Gwasanaethau Plant o dan Gam 2 y Weithdrefn. Mae Tabl 6 yn edrych ar y cwynion hyn yn fanylach, ac yn dangos na chafodd unrhyw bwyntiau eu cadarnhau ar gyfer 1 gŵyn a bod 1 gŵyn wedi cael ei chadarnhau yn rhannol.

Tabl 6

NATUR Y GŴYN	CANLYNIADAU A CHAMAU A GYMERWYD I WEITHREDU PWYNTIAU DYSGU OS YN BERTHNASOL
Cwyn am achosi niwed i deulu drwy ymyrryd mewn modd amhriodol ac annheg.	Ni chadarnhawyd unrhyw un o bwyntiau'r gŵyn.
Cwyn am rannu gwybodaeth amhriodol a diffyg gonestrwydd ynghylch hynny	Ni chadarnhawyd 1 pwnt o'r gŵyn, a chafodd un pwynt o'r gŵyn ei gadarnhau'n rhannol. <ul style="list-style-type: none"> Atgoffa staff perthnasol o bolisi'r Gwasanaeth ar gadw cofnodion a'r angen i sicrhau fod iaith wrthrychol yn cael ei defnyddio a bod tystiolaeth ar gael i gefnogi unrhyw wybodaeth a gyflwynir fel ffaith.

4.3 Cwynion Cam 2 i'r Gwasanaethau Oedolion

4.3.1 Yn ystod 2018/19, daeth 6 o gwynion i law dan Gam 2 y Weithdrefn Sylwadau a Chwynion ar gyfer y Gwasanaethau Oedolion. Mae Tabl 7 isod yn edrych ar y 6 cwyn yn fanylach, ac yn dangos bod pwyntiau wedi cael eu cadarnhau ar gyfer 3 chwyn, ac nad oedd unrhyw bwyntiau wedi cael eu cadarnhau ar gyfer 1 gŵyn.

Tabl 7

NATUR Y GŴYN	CANLYNIADAU A CHAMAU A GYMERWYD I WEITHREDU PWYNTIAU DYSGU OS YN BERTHNASOL
Cwyn am gyfrinachedd a chyfathrebu amhriodol	Ni chadarnhawyd unrhyw bwyntiau.

Cwyn na chafodd sylw priodol ei roi i bryderon am arian defnyddiwr gwasanaeth	Cafodd un pwynt o'r gŵyn ei gadarnhau'n rhannol. <ul style="list-style-type: none"> Adolygwyd y polisi codi tâl am Ofal Cymdeithasol er mwyn cryfhau'r broses adolygu, sicrhau fod y polisi'n amlinellu sut y bydd y broses adolygu'n cael ei chynnal, ei chofnodi a'i rhannu gyda defnyddwyr y gwasanaeth
Cwyn am ymateb annigonol i ddigwyddiad yn ymwneud ag asiantaeth ofal annibynnol	Cadarnhawyd 3 phwynt o'r gŵyn yn rhannol, ni chadarnhawyd 2 bwynt, ni ddaethpwyd i farn am 2 bwynt o'r gŵyn. <ul style="list-style-type: none"> Pwynt dysgu mewn perthynas â'r angen i ddilyn i fyny'r holl bwyntiau gweithredu o Gyfarfodydd Strategaeth yn brydlon a'u trafod yn ystod cyfarfod rheolwyr
Cwyn am beidio rhannu gwybodaeth ddigonol gyda theulu a throsolwg annigonol o ofal defnyddiwr gwasanaeth gan y Gwasanaethau Cymdeithasol	Ni chadarnhawyd 3 pwynt o'r gŵyn, cadarnhawyd 1 pwynt o'r gŵyn yn rhannol. <ul style="list-style-type: none"> Mae'r Gwasanaeth yn parhau i anelu i gynnal adolygiadau blynyddol ble bynnag bod hynny'n gywir
Cwyn am gamdriniaeth ariannol	Ymchwiliad yn parhau ar adeg ysgrifennu'r adroddiad (Mai 2019)
<i>Crynodeb o bryderon na chafodd eu cadarnhau gan achwynwyr</i>	Ni ddaeth yr ymchwiliad i gasgliad

5. Rhestr Ymchwilwyr Annibynnol

- 5.1 Mae gan y Gwasanaethau Cymdeithasol ar gyfer y 6 sir yng Ngogledd Cymru restr o Ymchwilwyr Annibynnol i ymchwilio i gwynion Cam 2 o dan y Weithdrefn Sylwadau a Chwynion. Gwneir ymdrechion parhaus i adnabod a recriwtio staff cymwys a phrofiadol ar gyfer y rhestr hon.
- 5.2 Mae'n rhaid penodi Personau Annibynnol i oruchwylio ymchwiliadau i gwynion Cam 2 o ran y modd y cyflawnir rhai swyddogaethau dan ddarpariaethau Deddf Plant 1989 a'r Ddeddf Mabwysiadu a Phlant 2002. Penodwyd Person Annibynnol ar gyfer y ddau ymchwiliad Cam 2 i gwynion mewn perthynas â'r Gwasanaethau Plant yn ystod 2018/19.

6. Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

- 6.1 Cysylltodd yr Ombwdsmon gyda'r Awdurdod Lleol mewn perthynas â 3 o bryderon newydd ynghylch Gwasanaethau Cymdeithasol yn 2018/19, ond penderfynodd ymchwilio i 1 ohonynt yn unig. Daethpwyd â'r ymchwiliad hwn i ben oherwydd bod yr achos wedi cael ei setlo gan yr Awdurdod Lleol. Roedd 1 ymchwiliad a ddechreuodd yn y flwyddyn ariannol bresennol yn parhau ar

ddiwedd 2018/19 wedi dod i ben erbyn hyn. Ceir manylion yn Nhabl 8 am natur y gŵyn hon.

Tabl 8

NATUR Y GŴYN	CANLYNIADAU A CHAMAU A GYMERWYD I WEITHREDU PWYNTIAU DYSGU OS YN BERTHNASOL
Cwyn am gefnogaeth anaddas, yn cynnwys cyllido, pan oedd angen i ddefnyddiwr gwasanaeth symud i gartref gofal newydd	<p>Cadarnhawyd 3 o bwyntiau'r gŵyn, ni chadarnhawyd 1 pwynt o'r gŵyn.</p> <ul style="list-style-type: none"> Mewn cyfarfod staff, atgoffa staff perthnasol yn y Gwasanaethau Oedolion am bolisi codi tâl y Cyngor, Atodiad C o'r Côt Ymddygiad ar gyfer Codi Tâl ac Asesiad Ariannol, Deddf Hawliau Dynol 1998 ac Erthygl 8 y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol, y gofyn statudol i gynnal ac adolygu asesiadau o anghenion a llesiant a phwysigrwydd gwneud hynny, a phwysigrwydd ymateb i ohebiaeth

7. Gwasanaethau Eiriolaeth Proffesiynol

7.1 Mae TGP Cymru yn darparu gwasanaeth eiriolaeth annibynnol i blant fel rhan o wasanaeth eiriolaeth rhanbarthol. Gofynnir i bob plentyn sy'n gwneud cwyn i'r Gwasanaethau Cymdeithasol a fyddai'n dymuno cael eiriolwr i'w gefnogi i wneud ei gŵyn, ac fe wneir cyfeiriad i'r gwasanaeth eiriolaeth os yw'r plentyn yn cytuno i hyn.

7.2 Mae gan y Gwasanaethau Cymdeithasol gytundeb lefel gwasanaeth gyda Gwasanaeth Cyngor ac Eiriolaeth Gogledd Cymru i ddarparu gwasanaethau eiriolaeth i oedolion sy'n ddefnyddwyr gwasanaeth, y cynnwys y rhai sydd ag anghenion iechyd meddwl. Gall pobl sy'n defnyddio gwasanaethau iechyd meddwl sylfaenol neu eilaidd dderbyn cymorth eiriolaeth trwy Wasanaeth Eiriolaeth Iechyd Meddwl Gwynedd a Môn hefyd, sy'n cael ei ariannu trwy BIPBC ond sydd ar gael i bob un defnyddiwr gwasanaeth iechyd meddwl, gan gynnwys pobl hŷn sydd â dementia. Gall pobl sy'n cael eu cadw dan y Ddeddf Iechyd Meddwl a'r rheini sy'n derbyn gofal a thriniaeth yn yr ysbyty fel cleifion mewnol gael mynediad at y gwasanaeth IMHA (Eiriolaeth Iechyd Meddwl Annibynnol), a gall pobl sy'n cael eu cadw dan y Ddeddf Iechyd Meddwl hefyd gael cynrychiolaeth gyfreithiol yn rhad ac am ddim. Efallai y bydd oedolion eraill yn cael eu cyfeirio at sefydliadau trydydd sector megis Cyngor ar Bopeth neu Age Cymru.

8. Cwynion yng nghyswllt gwasanaethau a ddarperir ar y cyd â'r Bwrdd Iechyd, a chwynion yn ymwneud â'r Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Gwasanaeth Tai

- 8.1 Mae protocol cwynion ar y cyd, sef 'Protocol Amlasiantaethol Gogledd Cymru ar Ddelio gyda Chwynion rhwng Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol', yn bodoli ar gyfer Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a'r chwe Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru. Fodd bynnag, ni ymchwiliwyd unrhyw gwynion o dan y protocol hwn yn 2018/19.
- 8.2 Datblygwyd protocol mewnol gan yr Awdurdod Lleol yn 2018/19 er mwyn amlinellu proses ar gyfer anfon ymatebion ar y cyd i gwynion sy'n ymwneud â Gwasanaeth Tai'r Awdurdod Lleol a'r Gwasanaethau Cymdeithasol, lle mae'r gŵyn ar Gam 1 Gweithdrefn Gwynion y Gwasanaethau Cymdeithasol. Mae amcanion cydweithio ar ymatebion ar y cyd yn cynnwys darparu ymatebion clir, cyson a chynhwysfawr, caniatáu cyd-drafodaeth ar y pwyntiau dysgu a'r camau i'w cymryd, a hyrwyddo cyfathrebu clir a chydweithio rhwng y ddau wasanaeth.

9. Strategaeth Wybodaeth

- 9.1 Dylid rhoi taflen wybodaeth i blant am y Weithdrefn Sylwadau a Chwynion i bob plentyn sy'n gallu darllen ac sy'n derbyn gwasanaeth gan y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd, a rhoddi taflen ar gyfer oedolion i'w teulu hefyd. Yn ogystal, rhoddir taflen gwynion i blant pan ddeuant yn Blant Mewn Gofal.
- 9.2 Yn 2018/19, cwblhaodd y Swyddog Cwynion Dynodedig daflen newydd ar gyfer plant a phobl ifanc am y Weithdrefn Sylwadau a Chwynion, gan gymryd adborth gan y Cyngor Ieuenctid i ystyriaeth mewn perthynas â'i gynnwys a'i ddyluniad.
- 9.3 Mae gwybodaeth ysgrifenedig a roddir i ddefnyddwyr gwasanaeth y Gwasanaethau Oedolion ar gychwyn y broses o gynnal asesiadau gofal a chymorth yn cynnwys taflen am y Weithdrefn Sylwadau a Chwynion. Atgoffir defnyddwyr gwasanaeth y Gwasanaethau Oedolion o'u hawl i wneud cwyn yn ystod eu Hadolygiadau Blynyddol. Cânt hefyd gopi o'r daflen gwynion pan fyddant yn mynd i gartref preswyl neu gartref nyrsio. Mae taflen 'Hawdd i'w Ddarllen' ar gael i ddefnyddwyr y gwasanaeth oedolion.
- 9.4 Caiff defnyddwyr gwasanaeth ac aelodau o'u teuluoedd gopi o'r daflen gwynion pan dderbynnir cwyn ganddynt, ynghyd â chydabyddiaeth ysgrifenedig o'u cwyn, a hynny o fewn dau ddiwrnod gwaith o dderbyn y gŵyn.
- 9.5 Mae gwybodaeth ynglŷn â Gweithdrefn Sylwadau a Chwynion y Gwasanaethau Cymdeithasol yn cael ei chyhoeddi ar wefan Cyngor Sir Ynys Môn.

10. Gwariant 2018-19

- 10.1 Wrth gynnal a gweithredu Gweithdrefn Sylwadau a Chwynion y Gwasanaethau Cymdeithasol o dan y canllawiau statudol, dyma'r prif gostau i'r Adran (ar wahân i gostau staffio):

- Costau gwaith a wneir gan Ymchwilydd Annibynnol ar ymchwiliadau Cam 2;
- Costau gwaith a wneir gan Personau Annibynnol ar ymchwiliadau Cam 2.

10.2 Mae Tabl 9 isod yn dangos y gwariant ar gyfer gwaith a wnaed gan Ymchwilydd Annibynnol a Personau Annibynnol yn ystod y cyfnod 01 Ebrill 2017 – 31 Mawrth 2019 (ac eithrio costau ar gyfer ymchwiliadau na chawsant eu hanfonebu tan 2019/20, ond yn cynnwys costau ar gyfer ymchwiliadau ar gyfer 2017/18 a anfonebwyd yn 2018/19).

Tabl 9

Gwasanaethau Plant a Theuluoedd	
Natur y Gwariant	Cost (£)
Ymchwilydd Annibynnol x 3	4,696.90
Person Annibynnol x 3	1,730.37
Cyfanswm	6,427.27
Gwasanaethau Oedolion	
Natur y Gwariant	Cost (£)
Ymchwilydd Annibynnol x 4	5,228.10
Cyfanswm	5,228.10

11. Monitro a gwerthuso gweithrediad Gweithdrefn Sylwadau a Chwynion y Gwasanaethau Cymdeithasol

11.1 Cyflwynir adroddiadau monitro chwarterol i Uwch Dîm Rheoli'r Gwasanaethau Oedolion, Uwch Dîm Rheoli'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd a'r Grŵp Rheoli Gwasanaethau Teuluoedd, sy'n gwerthuso nifer y cwynion a chanmoliaethau a ddaeth i law yn erbyn pob gwasanaeth o dan bob cam o'r weithdrefn a'r gwersi a ddysgwyd o'r cwynion. Rydym hefyd yn monitro pa mor effeithiol yw'r Gwasanaethau Cymdeithasol wrth ddelio â chwynion o fewn yr amserlen ofynnol.

11.2 Yn ystod y flwyddyn, cyfarfu Grŵp Swyddogion Cwynion Gogledd Cymru yn chwarterol i drafod y trefniadau ar gyfer gweithredu'r Weithdrefn Gwynion a Sylwadau.

12. Hyfforddiant

12.1 Yn 2018/19, mae'r Swyddog Cwynion Dynodedig wedi darparu hyfforddiant cwynion sylfaenol i weithwyr cymdeithasol newydd fel rhan o'r broses gynefino. Mae codi ymwybyddiaeth am y weithdrefn gwynion yn rhan o broses gynefino staff y Gwasanaethau Cymdeithasol.

- 12.2 Mae'r Swyddog Cwynion Dynodedig yn darparu canllawiau i reolwyr ynghylch llythyrau ymateb a chyfarfodydd ar gyfer cwynion Cam 1. Mae'r Swyddog Cwynion Dynodedig yn cylchredeg protocolau mewnol i reolwyr newydd, fel bo'r angen. Trafododd y Swyddog Cwynion Dynodedig arfer dda wrth ddatrys cwynion gyda rheolwyr yn ystod cyfarfod o Grŵp Ymarfer Dda'r Gwasanaethau Cymdeithasol yn 2018/19.

**Sophie Shanahan,
Swyddog Datblygu Gofal Cwsmer a Swyddog Cwynion Dynodedig
Dyddiad: Mai 2019**

Cynllun Gweithredu 2019/20

Gweithredu	Camau gan Bwy	Erbyn pryd
1. Adolygu Gweithdrefn Sylwadau a Chwynion mewnol Gwasanaethau Plant ac Oedolion yr Awdurdod Lleol	Swyddog Cwynion Dynodedig	Tachwedd 2019
2. Creu protocol ar y cyd ar gyfer y Gwasanaethau Oedolion a'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd ar gyfer cwynion Cam 1 fel bod ymarfer yn gyson ar draws y ddau wasanaeth	Swyddog Cwynion Dynodedig	Gorffennaf 2019
3. Sicrhau fod holl staff y Gwasanaethau Cymdeithasol yn derbyn gwybodaeth gynefino adrannol o fewn 1 mis o gychwyn eu swydd, gan gynnwys codi ymwybyddiaeth o'r Weithdrefn Sylwadau a Chwynion	Holl reolwyr llinell y Gwasanaethau Cymdeithasol Swyddog Cwynion Dynodedig	Parhaus
4. Gwellu perfformiad mewn perthynas ag ymateb i gwynion Cam 1 o fewn yr amserlen a bennwyd, sef cynnal trafodaeth gyda'r achwynydd o fewn 10 diwrnod gwaith ac anfon ymateb ysgrifenedig o fewn 5 diwrnod gwaith i gynnal y drafodaeth.	Rheolwyr y Gwasanaethau Cymdeithasol Swyddog Cwynion Dynodedig	Parhaus